

Ferenc Molnar
PAL SOKAĞI
ÇOCUKLARI
CUMHURİYET
GAZETESİ YAYINLARI

TÜRKÇESİ: Necmi SEREN

DÜNYA KLASİKLERİ DİZİSİ: 54

PÂL SOKAĞI'NIN ÇOCUKLARI

Yayına hazırlayan: Egemen Berköz

Dizgi: Yeni Gün Haber Ajansı Basın ve Yayıncılık A.Ş.

Baskı: Çağdaş Matbaacılık Yayıncılık Ltd. Şti.

Temmuz 1999

FERENC MOLNAR

PÂL SOKAĞI'NIN ÇOCUKLARI

Macarca'dan çeviren: Necmi SEREN

75. yıl coşkusuyla...

Hümanizma ruhunu anlama ve duymada ilk aşama, insan varlığının en somut anlatımı olan sanat yapıtlarının benimsenmesidir. Sanat dalları içinde edebiyat, bu anlatımın düşünce öğeleri en zengin olanıdır. Bunun içindir ki bir ulusun, diğer ulusların edebiyatlarını kendi dilinde, daha doğrusu kendi düşüncesinde yinelemesi; zekâ ve anlama gücünü o yapıtlar oranında artırması, canlandırması ve yeniden yaratması demektir. İşte çeviri etkinliğini, biz, bu bakımdan önemli ve uygarlık davamız için etkili saymaktayız. Zekâsının her yüzünü bu türlü yapıtların her türlüsüne döndürebilmiş uluslarda düşüncenin en silinmez aracı olan yazı ve onun mimarisi demek olan edebiyatın, bütün kitlenin ruhuna kadar işleyen ve sinen bir etkisi vardır. Bu etkinin birey ve toplum üzerinde aynı olması, zamanda ve mekânda bütün sınırları delip aşacak bir sağlamlık ve yaygınlığı gösterir. Hangi ulusun kitaplığı bu yönde zenginse o ulus, uygarlık dünyasında daha yüksek bir düşünce düzeyinde demektir. Bu bakımdan çeviri etkinliğini sistemli ve dikkatli bir biçimde yönetmek, onun genişlemesine, ilerlemesine hizmet etmektir. Bu yolda bilgi ve emeklerini esirgemeyen Türk aydınlarına şükran duyuyorum. Onların çabalarıyla beş yıl içinde, hiç değilse, devlet eliyle yüz ciltlik, özel girişimlerin çabası ve yine devletin yardımıyla, onun dört beş katı büyük olmak üzere zengin bir çeviri kitaplığımız olacaktır. Özellikle Türk dilinin bu emeklerden elde edeceği büyük yararı düşünüp de şimdiden çeviri etkinliğine yakın ilgi ve sevgi duymamak, hiçbir Türk okurunun elinde değildir.

23 Haziran 1941.

Milli Eğitim Bakanı

Hasan Âli Yücel

SUNUŞ

Cumhuriyet'le başlayan Türk Aydınlanma Devrimi'nde, dünya klasiklerinin Hasan Âli Yücel öncülüğünde dilimize çevrilmesinin, kuşkusuz önemli payı vardır.

Cumhuriyet gazetesi olarak, Cumhuriyetimizin 75. yılında, bu etkinliği yineleyerek, Türk okuruna bir "Aydınlanma Kitaplığı" kazandırmak istedik.

Bu çerçevede, 1940'lı yıllardan başlayarak Milli Eğitim Bakanlığı'nca yayınlanan dünya klasiklerini okurlarımıza sunmaya başladık.

Büyük ilgi gören bu etkinliği Milli Eğitim Bakanlığı'nca yayınlanmamış -ancak Aydınlanma Devrimi yarıda kalmasaydı yayınlanacağına kesinlikle inandığımız- dünya klasiklerini de katarak sürdürüyoruz.

Cumhuriyet

ÖNSÖZ

Ferenc Molnar yabancı ülkelerde daha çok Franz Molnar diye tanınmıştır. Öyküleri, oyunları ve romanları ona yazın dünyasında parlak bir ün kazandırmıştır. Oyunlarının birçoğu beyaz perdede ve tiyatro sahnelerinde zevkle seyredilmekte ve alkışlanmaktadır. Her bakımdan yetkin bir roman olan "Pâl Sokağı'nın Çocukları" ise Macar gençlik yazınının en güzel yapıtı sayılır. Çocuklarımızın, ellerine geçen kitapları, dergileri satır satır nasıl didiklediklerini görüyoruz. Okulda okuyorlar, yolda okuyorlar, evde okuyorlar. Okula gidenler okuyor; sokakta gezenler okuyor; cami avlularında, boş arsalarda "meşin eskitenler"; deniz kıyısında balık tutanlar... Hepsi okuyor. Onlar, bu davranışlarıyla, yaprakları durmadan kemiren ipekböceklerine benziyorlar. Vakit ve olanak bulabilenler için, bu sevimli böceklerin önüne renkli ve kokulu yapraklar atıp bunları nasıl iştahla yediklerine bakmaktan daha zevkli ne olabilir! Bu güzel kitabı onlar için çevirdim ve emeğimin boşa gitmediğine eminim.

Haziran 1944

NECMİ SEREN

- [I](#)
- [II](#)
- [III](#)
- [IV](#)
- [V](#)
- [VI](#)
- [VII](#)
- [VIII](#)
- [IX](#)
- [X](#)

Saat bire tam çeyrek vardı ki, doğa bilimleri salonunda öğretmen masasında, uzun ve boş deneylerin sonunda, güçlkle, heyecanlı bekleşmelerin ödülü olarak, Bunsen lambasının renksiz alevinde zümrüt yeşili, nefis bir çizgi parladı. Bu, öğretmenin, alevi yeşile boyadığını kanıtlamak istediği maddenin gerçekten alevi yeşile boyadığını gösteriyordu. Evet, bire çeyrek kala, tam bu zafer dakikasında, komşu evin avlusundan piyano sesleri gelmeye başladı ve bununla, sınıftaki ciddilik ortadan kalkıverdi. Bu sıcak mart gününde pencereler ardına kadar açıldı ve müzik, serin ilkyaz rüzgârının kanatlarında dersliğe doluyordu. Bu, piyanoda bir yürüyüş marşına dönüşen oynak bir Macar havasıydı ve öyle tatlı, öyle şen yankılanıyordu ki, bütün sınıf gülümsemek istedi; hatta, gerçekten gülümseyenler bile oldu.

Bunsen lambasında yeşil alev neşeyle dalgalanıyordu ve buna ancak ön sıradan birkaç çocuk dalmıştı. Ötekiler pencereden dışarıya bakıyorlardı. Buradan, komşu küçük evin damı ve uzakta, parlak öğle güneşi altında, kilisenin çan kulesi görünmekteydi. Bu kuledeki saatin yelkovanı on ikiye doğru, bakanlara avuntu verecek biçimde ilerliyordu.

Çocuklar pencereden dışarıya dikkat edince, müzikle birlikte, başka, yabancı seslerin de salona dolmakta olduğunu ayırmına vardılar. Atlı tramvayların sürücüleri boru çalıyor, evlerin birinde bir hizmetçi kız piyanodakinden büsbütün başka bir şarkı söylüyordu.

Sınıf kıpırdanmaya başladı. Çocukların bir bölümü sıralarında kitaplarını karıştırıyor, daha dürüst olanlar kalemlerini temizliyor, hokkasını kapatıyordu. Bu öyle güzel yapılmıştı ki, birisi cebine bir yumruk veya bir tekme indirmediği içinden mürekkep sızmazdı. Çele, dağılmış olan kitap yapraklarını topluyordu. O, kitap yerine bunları getirirdi. Çünkü şıklığa düşküncü; başkaları gibi bütün kitaplığı koltuğunun altında taşımazdı. Yalnızca gereken yaprakları getirirdi. Bunları da iç ve dış ceplerine özenle dağıtırdı. Çonakoş, en arka sırada, canı sıkılan bir suaygırı gibi esniyordu. Vays cebinin içini dışına çevirdi ve saat ondan saat bire kadar cebinden lokma lokma koparıp yediği ekmeğin kırıntılarını temizledi. Gereyb ayağa kalkmak isteyen insanın yaptığı gibi, sıranın altında ayaklarını yere sürtmeye başladı. Barabaş hiç sıkılmadan muşambasını dizlerine yaydı; kitapları boy sırasıyla üst üste koydu. Sararken sırtını öyle güçlü sıktı ki altındaki sıra bile gıcırdadı ve kendisi kıpkırmızı oldu. Özetle, herkes çıkmak için hazırlık yapıyordu. Beş dakika sonra her şeyin sona ereceğinden haberi olmayan yalnızca öğretmendi. Yumuşak bakışlarını sevimli çocuk başlarının üstünde dolaştırarak:

- Bu ne? diye seslendi.

Bunun üzerine odayı derin bir sessizlik kapladı. Bir ölüm sessizliği... Barabaş ister istemez sırtını gevşetti; Gereyb ayaklarını altına çekti; Vays cebini gene içeriye çevirdi; Çonakoş ağzını eliyle kapayarak esnemesini avucunun arkasında tamamladı; Çele "yapraklar"ı oldukları yerde bıraktı; Bika kırmızı hokkasını çabucak cebine soktu ve bundan, cebe iner inmez, güzel mavi bir mürekkep sızmaya başladı.

Öğretmen :

- Bu da ne? diye yineledi.

Şimdi herkes yerinde kımıldamadan duruyordu... Sonra, öğretmen, neşeli piyano seslerinin olduğu

pencereye baktı. Sanki, bu seslerin öğretmenlik yetkesi altında olmadığını herkese anlatmak istiyordu. Bununla birlikte, sesin geldiği yana doğru sert sert bakarak:

- Çengei, pencereyi kapa! dedi.

İlk sıranın başında oturan Çengei, minik Çengei kalktı, gayet ciddi ve sert bir yüzle pencereyi kapamaya gitti.

Bu anda Çonakoş sıranın yanından eğilerek küçük, sarışın bir çocuğa:

- Dikkat, Nemeçek! diye fısıldadı.

Nemeçek başını geriye çevirdi ve hemen yere baktı. Yanına, buruşturulmuş bir küçük kâğıt yuvarlanmıştı. Aldı, açtı. Bir yüzünde "Bika'ya verilecek" diye yazılıydı.

Nemeçek biliyordu ki bu yalnızca adresti ve mektubun kendisi, asıl söylenecek olan şey kâğıdın öteki yüzünde yazılıydı. Fakat Nemeçek çok dürüst ve özyapısı sağlam bir çocuk olduğu için başkasının mektubunu okumak istemedi. O da kâğıdı dürüp uygun zamanı bekledi. Şimdi de o yere eğildi ve fısıldadı:

- Dikkat, Bika!..

Bu kez Bika yere baktı. (Sıraların arasındaki bu yol çocukların herhangi bir iş için konuşmalarını sağlıyordu.) Küçük kâğıt parçası top gibi yuvarlanarak oraya gelmişti. Kâğıdın öteki yüzünde, sarışın Nemeçek'in namusluca bir davranış saymadığı için okumadığı yüzünde, şu yazılıydı:

"Öğleden sonra üçte toplanacağız. Alanda başkan seçimi var. Arkadaşlara ilet."

Bika kâğıt parçasını cebine koydu ve kitap paketine son düğümü vurdu. Saat birdi. Elektrikli saat çalmaya başladı. Dersin bittiğini şimdi artık öğretmen de anlamıştı. Bunsen lambasını söndürdü, nereye kadar çalışacaklarını söyledi ve ders araçları odasına, koleksiyonların yanına döndü. Buradan, kapının her açılışında, doldurulmuş hayvanlarla, raflara dizilen doldurulmuş kuşlar cam gözleriyle aptal aptal dışarıya bakarlardı ve sararmış, gizem dolu, korkunç bir insan iskeleti sessizce fakat ağırbaşlı bir tavırla köşede dururdu.

Çocuklar bir saniye içinde salonu boşalttılar. Geniş ve sütunlu merdivenlerde vahşi bir saldırış vardı. Bu, ancak öğretmenler uzun boylarıyla gürültülü çocuk kalabalığının arasına karıştıkları zaman yumuşayıp ivedi bir yürüyüş biçimi alırdı.

Böyle zamanlarda, koşanlar adımlarını yavaşlatır, bir an sessizlik olurdu; fakat öğretmen köşeyi dönünce aşağıya doğru yarış yeniden başlardı,

Kapıdan dışarıya uğrayan çocuk kalabalığının yarısı sağa, yarısı sola ayrılırdı.

Aralarında öğretmenler de bulunur, böyle zamanlarda şapkalar hızla aşağıya inerdi. Göz alacak kadar aydınlık olan sokakta hepsi de yorgun ve aç bir durumda yürürlerdi. Başlarında hafif bir sersemlik olurdu ve bu, ancak, sokağın gözleri önüne serdiği birçok neşeli ve canlı görüntü karşısında yavaş yavaş dağılırdı. Sanki hepsi de özgürlüklerine kavuşan küçük tutsaklardı; açık havada ve parlak güneş altında öyle sallana sallana yürürler; kendileri için "arabaların, atlı tramvayların, sokakların ve dükkanların karışık yığınından ve bunların arasında evi bulmaktan" başka bir şey olmayan bu gürültülü, taze ve devinimli boş kentin kaldırımlarında öyle gezinirlerdi.

Çele, komşu kapılardan birinin altında kozhelvası satan bir adamla gizlice pazarlık ediyordu. Helvacı fiyatları gerçekten utanmazcasına yükseltmişti. Bu helvanın fiyatı, o zaman, dünyanın her yanındabeş paraydı. Demek istiyorum ki, helvacı, elindeki küçük bıçakla bir vuruşta içi cevizli büyük, beyaz parçadan ne kadar kesebilirse bunun için beş para alırdı. Zaten, kapı altında, her şeyin fiyatı -ölçü bu olduğu için- beş paraydı. Tahta parçalarına geçirilmiş üç erik, üç yarım incir, üç

yaban eriği, üç yarım ceviz, ağdaya batırılmış olarak, hep beşer parayaydı. Kocaman bir horoz şekeri ve büyük bir parça akide şekeri için de hep beş para verilirdi. Hatta "öğrenci yemi" dedikleri, dört köşeli küçük parçalara ayrılmış olan ve en lezzetli şeyler karıştırılarak yapılan tatlı bile beş parayaydı.

Bunun içinde findık, kuru üzüm, şeker parçaları, badem, sokak çöpleri, çörek kırıntıları ve sinek bulunurdu. El emeğiyle, birçok hayvan ve bitki ürününün bedeli bu beş paranın içindeydi.

Çele pazarlık ediyordu; çünkü helvacı fiyatları artırmıştı. Ticaret kurallarından anlayanlar iyi bilirler ki, alışveriş tehlikeye düştüğü zaman da fiyat yükselir. Örneğin, haydut yatağı bölgelerden getirilen Asya çayları pahalıdır ve bu tehlikeyi biz Avrupalılar ödemek zorundayız. Helvacıda da yetkin bir ticaret zekâsı vardı. Zavallıya okul yakınlarında satış yapmayı yasaklamak istiyorlardı. Adamcağız iyi biliyordu ki, yasak etmek istiyorlarsa elbette edeceklerdi. Bu nedenle, bütün sattıkları tatlı olduğu halde, önünden geçen öğretmenlere, içindeki çocuk düşmanlığını gizlemek için tatlı tatlı gülümseyemiyordu. Onlar:

- Çocuklar bütün paralarını bu İtalyan'a veriyorlar! diye söylenirlerdi. İtalyan, bu lisenin yanında artık uzun süre kalamayacağını anlıyordu. Ne yapsın, fiyatları yükseltmişti. Mademki buradan gidecekti, gidinceye kadar biraz para kazanmalıydı.

Çele'ye:

- Şimdiye kadar her şey beş parayaydı; bundan sonra her şey on paraya! dedi.
Bu Macarca sözleri güçlükle kekelerken elindeki küçük bıçağı vahşi devinimlerle havada sallıyordu.

Gereyb, Çele'nin kulağına eğildi:

- Şekerlerin ortasına vur şapkanı!

Düşünce, Çele'nin pek hoşuna gitmişti. Bu ne enfes bir şey olurdu! Şekerler sağa, sola nasıl fırlayıp dağılırdı! Çocuklar amma da eğleneceklerdi!..

Gereyb şeytanlıkla onu kandırmak için kulağına fısladı:

- Vur şapkanı be! Soygunculuk bu...

Çele şapkasını çıkardı:

- Bu güzel şapkayı mı? dedi.

Fırsat kaçırılmıştı. Gereyb bu güzel önerinin yerini iyi seçememişti. Zaten Çele şıklığa düşküncü ve kitaplarının bile yalnızca yapraklarını getirirdi.

Gereyb sordu:

- Acıyor musun?

- Acıyorum; ama sakın beni korkak sanma. Ben korkak değilim: yalnızca şapkama kıyamıyorum. Bunu sana kanıtlayabilirim. İstersen seninkini ver; bak nasıl vuruyorum, görürsün!

Gereyb'e böyle şey söylenmez. Bu, adeta aşağılamadır. Hemen köpürdü ve dedi ki:

- İş benim şapkaya kaldıysa kolay. Ben kendim de vururum. Bu kazıkçının biri be... Sen korkuyorsan çek arabanı!

Onda dövüşçülük işareti olan bir davranışla, şapkasını şekerle dolu tablanın orta yerine çarpmak üzere, aşağıya indirmişti.

Ama arkadan birisi elini tuttu. Hemen hemen erkekçesine ciddi bir ses ona sordu:

- Ne yapıyorsun?

Gereyb arkasına baktı. Orada duran, Bika'ydı. Yeniden sordu:

- Ne yapıyorsun?

Ve ciddi, yumuşak bakışlarla ona baktı. Gereyb, eğitici gözüne içine baktığı zaman aslanın yaptığı gibi, homurdandı. Yumuşadı. Şapkasını giydi ve omuz silkti.

Bika yavaş sesle:

- Bu adama dokunma, dedi. Ben cesur olanları severim; fakat bu işin hiç anlamı yok. Haydi gel!..

Elini ona uzattı. Eli mürekkep içindeydi. Koyu mavi renkli su, hokkadan cebine rahat rahat sızmıştı ve Bika bunu sezerek elini cebinden çıkarmıştı. Ama buna aldırmış etmediler. Bika elini duvara sürdü. Bunun sonucu şu oldu ki, duvar boyandı ve Bika'nın eli temizlenmedi. Bununla birlikte, mürekkep işi böylece kapanmış oldu.

Bika, Gereyb'in koluna girdi ve sokakta yürümeye başladılar. Sevimli, minik Çele geride kalmıştı. Fakat onun homurtulu bir sesle ve silahı alınmış bir devrimcinin acı boyun eğişiyle İtalyan'a söylediği sözü duydular:

- Pekâlâ... Mademki bundan sonra her şey on para, öyleyse on paralık helva ver...

Yeşil renkli, güzel, küçük para çantasına elini soktu. İtalyan gülümsedi ve yarından başlayarak her şeyi on beş paraya çıkarsam ne olur acaba? diye düşündü. Ama bu yalnızca düşlemdi; insanın, düşünde, parasının yüz misli değerlendirildiğini görmesine benzer bir şeydi. Bıçağını hızla indirdi ve ayrılan parçayı bir kâğıda koydu.

Çele suratını ekşiterek baktı:

- Ama, bu önceden verdiğinden daha az!..

Ticari başarı İtalyan'ı şimdi artık küstahlaştırmıştı. Gözlerini açarak: - Mademki şimdi daha pahalı, elbet daha az olacak! diye yanıtladı ve bu olayı gördükten sonra onluğu avucunda tutan yeni müşteriye döndü. Elindeki küçük bıçağı, birtakım acayip devinimlerle, beyaz, büyük helva külçesinin orasında burasında gezdirdi. Bunu yaparken; küçük bir karış boyundaki bıçakla findık kafalı, ufacık insanların başlarını kesen, adı masallara geçmiş, dev cüsseli bir ortaçağ celladına benziyordu. Helvadan da adeta kanlar akıyordu.

Çele yeni müşteriye:

- Bundan alma be... Kazıkçının biri! dedi ve bütün parçayı birden ağzına attı. Kâğıdın yarısı helvaya yapışmıştı. Bunu çıkarmak olanaksızdı ama, yutmak güç değildi. Bikalara:

- Bekleyin! diye bağırdı ve arkalarından koştu.

Köşe başında onlara yetişmişti. Buradan Pipo Sokağı'na, Şorokşar Caddesi yönüne saptılar. Üçü baş başa vermişlerdi. Bika ortadaydı ve her zamanki gibi yavaş, ciddi bir sesle bir şeyler anlatıyordu. On dört yaşındaydı ve yüzünde erkeklik izleri daha pek azdı. Fakat ağzını açtığı zaman birkaç yaş büyük görünürdü. Sesi derin, yumuşak ve ciddiydi. Söyledikleri de sesine benzerdi. Anlamız söz pek az konuşurdu ve külhanbeyce davranışlardan hiç hoşlanmazdı. Ufak tefek kavgalara karışmaz; onu yargıcı yapmak istedikleri zaman bile çekinirdi. O, "yargı"dan sonra hep bir yanın kırıldığını ve bu acı kırgınlığı yargıcıya karşı duyduklarını artık biliyordu. Ama, tehlike arttığı ve kavga öğretmenlerin işe karışmasını gerektirecek kadar büyüdüğü zaman Bika araya girer, barıştırdı. Barıştıranaysa, ne o yan kızar, ne bu yan. Özetle, Bika akıllı bir çocuk gibi görünüyordu ve yaşamda -uzun zaman sürmeyecek bile olsa- mert ve namuslu bir erkek olarak yer alacak bir insan gibi davranıyordu.

Eve gitmek için, Şorokşar Caddesi'nden Köztelek Sokağı'na sapmaları gerekiyordu. Bu sessiz ve

küçük sokak ilkyaz güneşinin tatlı ışıklarıyla doluydu ve sokağın bir yanı boyunca uzanan tütün fabrikası hafif bir gırıltıyla çalışıyordu. Köztelek Sokağı'nda topu topu iki insan görüntüsü göze çarpmaktaydı. Ortada durmuş, bekliyorlardı. Bunlardan biri Çonakoş'tu; güçlü Çonakoş. Öteki küçük, sarışın Nemeçek'ti.

Çonakoş omuz omuza yürüyen bu üç çocuğu görünce sevincinden iki parmağını ağzına götürdü ve lokomotif düdüğünü andıran keskin bir ıslık çaldı. Bu tür ıslıkta yalnızca o uzmandı. Kendi sınıfında kimse onun gibi yapamazdı; hatta bütün lisede bu arabacı ıslığını biraz becerebilen ancak birkaç çocuk vardı. Yalnızca Özeğitim (*) Kurulu Başkanı Tsinder'in bu ıslığı çaldığını biliyorlardı. Ama Tsinder bunu Özeğitim Kurulu'na başkan seçilinceye kadar kullanmış; ondan sonra parmağını ağzına götürmemişti. Her çarşamba öğleden sonra kürsüde, Macar dili profesörünün yanında oturan Özeğitim Kurulu Başkanı'na bu artık yakışmazdı.

Evet, Çonakoş ıslık çalmıştı. Çocuklar yanına geldiler ve sokağın ortasında kümelendiler.

Çonakoş küçük, sarışın Nemeçek'e döndü:

- Onlara söylemedin mi daha?

- Hayır!

Ötekiler hep bir ağızdan sordular:

- Neyi?

Küçük sarışının yerine Çonakoş yanıtladı:

- Müzenin bahçesinde dün gene aynştand yapmışlar.

- Kim?

- Kim olacak! Pastorlar. İki kardeş.

Aynştand ne demek belki bilmezsiniz. Bu, Peşte çocuklarının kullandığı bir sözcüktür. Büyücek bir çocuk kendisinden daha küçük ve daha zayıf çocukları zıpzip, kalemucu, keçiboynuzu çekirdeği gibi şeylerle oynarken görüp de bunları ellerinden almak isterse: Aynştand! der. Bu çirkin Almanca sözcük, güçlü çocuğun bunları savaş ganimeti saydığını, karşı durmaya yeltenenlerden onları zorla alacağını anlatır. Demek ki aynştand bir "savaş ilanı"dır; aynı zamanda sıkıyönetimin, zorbalığın, yumruk hakkının ve haydutça kafa tutmanın kısa, ama güçlü anlatımıdır.

İlk olarak Çele'nin sesi çıktı. Duygulu çocuk büyük bir korku içinde:

- Aynştand mı yaptılar! dedi.

Küçük Nemeçek bu işin ne büyük bir etki yaptığını gördükten sonra cesaretini toplayarak:

- Evet! diye yanıt verdi.

Gereyb kendini tutamadı:

- Bu çekilmez artık! Ben bir şeyler yapmak gerektiğini çoktan söyledim ama, Bika hep suratını ekşitmekle yanıtlıyor. Bu gidişle onlardan dayak da yiyeceğiz.

Çonakoş bir sevinç ıslığı çalmak için iki parmağını ağzına götürdü. O, her devrime sevinçle karışmaya hazırdı. Ama Bika elini yakalayıp indirdi:

- Kulaklarımızı sağır edeceksin be! diye çıkıştıktan sonra ciddi bir tavırla küçük sarışına sordu:

- Anlatsana, nasıl oldu?

- Aynştand mı?

- Evet. Ne vakit oldu?

- Dün öğleden sonra.

- Nerede?

- Müzede.

Müzenin bahçesine böyle derlerdi.

- Öyleyse, nasıl oldu anlat; ama, nasıl olduysa öyle. Çünkü onlara karşı bir şey yapmak istiyorsak işin doğrusunu bilmeliyiz...

Küçük Nemecek, çok önemli bir işin tam ortasında bulunduğunu anladığında, heyecanlıydı. Bu, onun pek seyrek başına gelen bir durumdur. Nemecek herkes için önemsizdi. Hesaptaki "bir" gibi, değerleri ne çoğaltır, ne azaltırdı. Kimse ona aldırış etmezdi. Silik, küçük, zayıf, güçsüz bir çocuktur. Onu iyi bir "kurban" olmaya elverişli bir duruma getiren de belki buydu.

Konuşmaya başladı ve çocuklar baş başa verip dinlediler:

- Bakın nasıl oldu. Öğle yemeğinden sonra müzeye gitmiştik: Vays, ben, Rihter, Kolnai, Barabaş. Daha önce Esterhazi Sokağı'nda oynamak istedik; fakat top Kolejlilerindi, onlar bırakmadılar. Bunun üzerine Barabaş "Müzeye gidelim; orada zıpzıp oynarız, duvarın dibinde" dedi. Biz de hep birden müzeye gittik ve duvarın dibinde oynamaya başladık. Oyun şuydu: Herkes bir zıpzıp atıyordu. Kimin zıpzıpı daha önce atılmış olan zıpzıplardan birine vurursa bütün zıpzıplar onun oluyordu. Sıra ile zıpzıpları yuvarlıyorduk. Duvar dibinde on beş kadar zıpzıp toplanmıştı ve bunların arasında iki tane de cam zıpzıp vardı. Bu sırada Rihter birden "Yandık; Pastorlar geliyor!" diye bağırdı. İki Pastor köşeden bize doğru geliyorlardı bile. Elleri ceplerindeydi, başlarını öne eğmişlerdi. Öyle ağır yürüyorlardı ki biz hepimiz çok kötü korktuk. Beş kişi olmamız da boşunaydı. Onlar, ikisi öyle güçlüydüler ki on kişi olsak gene bizi döverlerdi. Sonra, bizi beş kişi saymak da doğru değil. Çünkü, başı sıkıya geldi mi Kolnai de kaçır, Barabaş da kaçır. Onun için bizi üç kişi saymak daha iyi. Hatta, yerine göre ben de kaçırım; öyleyse yalnızca iki kişi saymak daha doğru. Gerekir de beşimiz birden kaçarsak bunun da yararı olmaz: Çünkü bütün Müzede Pastorlar en iyi koşucudur. Biz kaçmak istersek hemencecik yakalayiverirler. Ne diyordum: Pastorlar geliyordu. Gittikçe yaklaşıyorlardı ve zıpzıplara dik dik bakıyorlardı. Kolnai'ye "Zıpzıplarımız hoşlarına gitti" dedim. En akıllı Vays çıktı: "Geliyorlar, geliyorlar; bu gelişin sonunda büyük bir aynştand var" dedi. Ben, bize dokunmazlar diye düşünüyordum. Biz onlara hiçbir zaman bir şey yapmamıştık ki. Önce bize dokunmadılar. Yalnızca durdular ve oyunumuza baktılar. Kolnai kulağıma eğilip: "Bana bak, Nemecek, oyunu bırakalım" dedi. Ben ona: "Ne münasebet. Tam şimdi ha? Attın da vuramadın diye mi? Şimdi sıra bende. Kazanırsam bırakırız" dedim. Bu sırada Rihter atıyordu; ama korkudan eli titredi. Yan gözle de Pastorlara bakıyordu; doğal olarak vuramadı. Pastorlar kımıldanmıyorlardı bile. Elleri ceplerinde, öyle duruyorlardı. Sonra ben attım, vurdum. Bütün zıpzıpları kazanmıştım. Bu otuz kadar zıpzıpı toplamaya gidiyordum ki Pastorlardan biri, küçüğü önüme dikildi; "Aynştand!" diye bağırdı. Başımı arkaya çevirip baktım: Kolnai ile Barabaş çoktan tabanları kaldırmışlardı. Vays duvarın dibinde duruyordu. Amma yüzü sapsarıydı. Rihter, kaçsın mı, kaçmasın mı diye düşünüyordu. Ben önce dürüst davranmayı denedim: "Rica ederim, buna hakkınız yok" dedim. Bu sırada büyük Pastor zıpzıpları toplayıp cebine koyuyordu. Küçüğü ceketimin yakasına yapışıp: "Aynştand diyorum, duymuyor musun?" diye bağırdı. Elbet, bundan sonra ben de bir şey söylemedim. Vays duvarın dibinde ağlamaya başlamıştı. Kolnai ile Barabaş müzenin köşesinden ne oluyor diye bizi gözetliyorlardı. Pastorlar bütün zıpzıpları topladılar ve bir sözcük söylemeden gittiler. Hepsi bu kadar.

Gereyb, kızgınlıkla:

- Görülmemiş şey! dedi.

- Tam anlamıyla haydutluk!

Bunu Çele söyledi. Çonakoş "Havada barut kokusu var" anlamına bir ıslık çaldı.

Bika sessiz duruyor ve düşünüyordu. Herkes dikkatle ona bakıyordu. Aylardan beri herkesin yakındığı ve kendisinin ciddiye almadığı bu işler için ne diyeceğini herkes merak ediyordu. Bununla birlikte, bu iş, bu işteki apaçık haksızlık Bika'yı da heyecana getirmişti. Yavaş sesle:

- Hele şimdi yemeğe gidelim. Öğleden sonra Alan'da buluşuyoruz. Orada hepsini konuşacağız. Artık ben de söylüyorum ki, bu görülmemiş şey! dedi.

Bu söz hepsinin hoşuna gitmişti. Bika bu dakikada pek sevimliydi. Çocuklar ona sevgiyle bakıyorlardı ve akıllı küçük başına, şimdi içinde savaştılık ateşi yanan parlak kara gözlerine bakarken gülümsüyorlardı. Sonunda o da kızdı diye, boynuna sarılıp öpmek bile istiyorlardı.

Eve doğru yürümeye başladılar. Yojef Varoş yönünden neşeli çan sesleri geliyordu. Güneş parlaktı. Her şey güzel, her yer sevinçle doluydu. Çocuklar büyük işlerin önünde duruyorlardı. Hepsi iş yapmak isteğiyle yanıyor; hepsi de, acaba ne olacak diye heyecanlanıyordu. Çünkü, madem ki Bika "Bir şey yapacağız" demişti, kuşkusuz, bir şeyler olacaktı.

Üllö Caddesi'ne doğru yürüdüler, yürüdüler. Çonakoş, Nemeçek'le geride kalmıştı. Bika arkasına dönüp baktığı zaman onlar tütün fabrikasının bir küçük bodrum penceresi yanında duruyorlardı. İnce tütün tozları bu pencerede kalın, sarı bir tabaka halinde toplanmıştı.

Çonakoş sevinçle:

- Burunotu! diye haykırdı; bir ıslık daha çaldı ve ince tozları burnuna çekti.

Nemeçek, bu küçük maymun katıla katıla gülüyordu. O da elini uzattı ve ince, küçük parmaklarının ucuyla biraz tütün tozu aldı. İkisi yan yana, hapşıra hapşıra, bu buluşun verdiği sevinç ve mutluluk içinde Köztelek Sokağı'nda ilerliyorlardı. Çonakoş, kızara kızara, korkunç aksırıklarla top gibi patlıyordu. Küçük sarışıninkiler öyle değildi. O, daha çok, kızdırılan bir adavşanı gibi psihliyordu. Hapşırdılar, güldüler, koştular. O dakikada bu öyle büyük bir mutluluktan ki, büyük haksızlığı bile unuttular: Bika'nın, bizzat Bika'nın, sessiz ve ciddi Bika'nın dahi "görülmemiş şey" dediği büyük haksızlığı...

Alan... Ey güzel, sağlıklı ova çocukları; siz ki kendinizi kırdı, sonsuz düzlükte, adına "gökyüzü" dedikleri bu güzel, büyük, mavi cam fanus altında bulmak için yalnızca birkaç adım atmaya gereksiniminiz var; siz ki büyük uzaklıklara, geniş ufuklara bakmaya alışkınsınız; siz ki yüksek yapılar arasına zincirlenmiş olarak yaşamıyorsunuz; siz bir Peşte çocuğu için boş bir arsanın ne demek olduğunu bilemezsiniz. Peşte çocuğunun ovası, kırı, düzlüğü hep budur. Onun için sonsuzluğu, özgürlüğü bu anlatır. Bir yanından köhne bir tahtaperdeyle sınırlanan, öteki yanlarında büyük yapı duvarları göklere doğru yükselen küçük bir toprak parçası. Şimdi artık Pâl Sokağı'ndaki Alan'da, kiracılarla dolu, dört katlı büyük bir apartman somurtuyor ve bu insanlardan belki hiçbiri, bu küçük toprak parçasıyla birkaç zavalı küçük Peşte çocuğunun gençliği arasındaki ilgiyi bilmiyor.

Alan boş bir arsaya yakışacak biçimde bomboştu. Tahtaperde Pâl Sokağı yönünde boydan boya uzanıyordu. Sağında ve solunda iki büyük yapı yükseliyordu. Ve Alan'ı önemli yapan, ona bizi bağlayan şey arkada... Evet, arka yandaydı. Demek istiyorum ki, burada başka büyük bir arsa vardı. Bu büyük arsayı da, kesilmiş ağaçları buharlı makineyle biçen bir şirket kiralamıştı ve arsa baştan başa odun yığınlarıyla doluydu. Burada yığınlar ölçülü ve düzenli küpler halindeydi ve kocaman küplerin arasında küçük sokaklar vardı. Burası adeta bir labirentti. Sessiz ve kararmış yığınlar arasında elli altmış tane küçük ve dar sokak birbirini kesiyordu ve bu labirentte yolu şaşırmamak kolay değildi. Güçlkle de olsa öteki baştan çıkan insan bir boşluğa gelirdi ki bunun ortasında küçük bir yapı vardı.

Odunlar bu yapıda kesiliyordu. Burası acayip, gizemli ve korkunç bir yerdi. Yazın yabanıl bir asma her yanını kaplardı ve iyi işleyen bir makine düzeniyle belirli zamanlarda beyaz, temiz buharlar salıveren ince, siyah baca yeşil yapraklar arasından dumanlarını püflerdi. Bu zamanlarda insan, uzakta işitirse, yığınlar arasında bir yerde bir lokomotif sıkışıp kaldı ve yolu söktüremedi sanırdı. Bu yapının çevresinde büyük, ağır odun arabaları beklerdi. Zaman zaman arabalardan biri yapının saçağı altına gelir, o vakit takırtılar işitilirdi. Saçağın altında küçük bir pencere vardı; bu pencereden dışarıya tahta bir oluk uzanırdı. Araba küçük pencerenin altına gelip durduğu zaman, birden, tahta oluktan, kesilmiş küçük odunlar dökülmeye başlar ve sel halinde büyük arabaya akardı. Araba dolunca arabacı bağırırdı. Bunun üzerine incecik bacanın püfütüsü durur; yapının içine hemen derin bir sessizlik çöker; arabacı beygirlere seslenir ve hayvanlar dolu arabayla yürürlerdi. Sonra başka bir araba, aç ve boş olarak saçağın altına gelir; o zaman yine siyah demir bacadan beyaz buhar fişkırmaya başlar, yine kesilmiş odunlar dökülürdü. Bu, yıllardan beri böyle gidiyordu. İçerideki makinenin küçük parçalar halinde kestiği odunların yerine büyük arabalar arsaya yenilerini getirirdi.

Böylece, büyük avludaki odun yığınları hiç tükenmez ve buharlı makinenin ıslığı da hiç kesilmezdi.

Bu küçük yapının önünde birkaç tane kurumuş dut ağacı ve bunlardan birinin dibinde bir tahta baraka vardı. Çalmasınlr yahut yakmasınlr diye gece odunları bekleyen bekçi burada otururdu.

Artık, eğlenmek ve oynamak için bundan daha güzel yere gerek var mı? Bizim için, kent çocukları için, hayır. Bundan daha güzelini, bundan daha iyisini biz düşleyemezdik bile. Pâl Sokağı'ndaki bu arsa nefis bir düzlüktü ve bizim gözümüzde Amerika çayırlarının yerini tutuyordu. Arka bölüm, odun kümelerinin bulunduğu yan büsbütün başkaydı; kent, orman, kayalıklı dağ bölgesi, özetle o gün hangi adı veriyorsak, o hep burasıydı. Sakın, bu odunlarla dolu alanı savunmasız bir yer sanmayın! Bazi

büyük yığınların üstüne korunaklar, kaleler yapılmıştı. Hangi noktayı güçlendirmek gerektiğini Bika kararlaştırırdı. Kaleleriye, Çonakoş'la Nemeçek yapardı. Dört beş yerde kale vardı ve her kalenin komutanı ayrıydı. Yüzbaşı, üsteğmen, teğmen: Ordu buydu. Nefer, yazık ki, bir taneden başka yoktu. Bütün Alan'da komutanlar, subaylar hep bu biricik ere buyurur; bu biricik ere çatar; olur olmaz şeyler için bu biricik eri hapse atarlardı.

Sanırım, söylemeye gerek bile yok bu biricik er Nemeçek'ti; küçük, sarışın Nemeçek. Yüzbaşılar, üsteğmenler, teğmenler Alan'da bir günün öğle sonrasında yüz kez karşılaşsalar gene birbirlerini nezaketle selamlardı. Oradan oraya koşarken ellerini şapkalarına götürürler ve:

- Selam! derlerdi.

Yalnızca zavallı Nemeçek her defasında durmak, ses çıkarmadan ve dimdik durarak selam vermek zorundaydı. Önünden şöyle geçerken bile ona çıkışırlardı:

- Bu ne biçim duruş?

- Topuklarını bitıştır!

- Göğüs dışarı, karın içeri!

- Duruşa geç!

Nemeçek herkese sevinerek başeğerdi. Öyle çocuklar vardır ki onlar için "başegmek" bir zevktir. Ama çocukların pek çoğu ne de olsa "buyruk vermek"ten hoşlanır. İnsanlar böyledir. Bu nedenle, Alan'da herkesin subay, yalnızca Nemeçek'in er olması pek doğal bir şeydi.

Öğleden sonra iki buçukta Alan'da henüz kimse yoktu. Barakanın önünde, yerde bir beygir keçesi vardı; bekçi bunun üstünde tatlı tatlı uyuyordu. Bekçi hep gündüzleri uyurdu; çünkü geceleyin odun yığınları arasında dolaşır, yahut, kalelerden birinin üstünde oturup dolunayı seyrederdi...

Bıçkı makinesi işliyor; küçük, siyah baca bembeyaz buhar bulutçukları püskürtüyor ve kocaman arabaya kesilmiş odunlar dökülüyordu.

Saat iki buçuktan birkaç dakika sonra Pâl Sokağı'ndaki ufacık kapı gıcırdayarak açıldı ve Nemeçek içeri girdi. Cebinden büyük bir parça ekmek çıkardı; çevreye bakındı ve daha kimsenin gelmemiş olduğunu anladıktan sonra, ekmeğin kabuğunu sessizce kemirmeye başladı. Fakat daha önce kapıyı dikkatle kapamıştı; çünkü Alan'daki düzenlerin en önemlilerinden birine göre, içeriye giren, kapıyı kapamak zorundaydı. Hangi nedenle olursa olsun bunu yapmayan, hapsedilirdi. Genellikle, askeri disiplin bu kadar sıkıydı.

Nemeçek bir taşın üstüne oturdu. Ekmeğinin kabuğunu yedi ve ötekileri bekledi. O gün Alan'da çok meraklı şeyler geçecek gibi görünüyordu. O gün büyük işler olacağı, solunan havadan bile seziliyordu. Ve, niçin yadsımalı, bu anda Nemeçek, kendisi de Alan'ın üyesi olduğu için, Pâl Sokağı çocuklarının bu ünlü birliğinin içinde bulunduğu için pek gururluydu. Bir süre ekmeğini kemirdi; sonra, can sıkıntısından, gezinmek için odun yığınlarına doğru yürüdü. Küçük sokaklarda dolaşırken ansızın bekçinin iri, kara köpeğiyle karşılaştı. Ona dostça:

- Hektor! diye bağırdı.

Ama Hektor'da bu selama karşılık vermek için hiç istek yoktu. Hafifçe kuyruğunu oynattı. İvedi ivedi giderken bizim şapkamıza şöyle dokunuvermemizin anlamı neyse köpeklerde de bu biçimde kuyruk oynatışın anlamı odur. Köpek bunu yaptıktan sonra yürümeyi sürdürdü ve acı acı havlamaya başladı. Sarışın Nemeçek arkasından koştu. Köpek bir odun yığınının önünde durmuş, büyük bir hırsıyla bu yığına karşı havlıyordu. Bu, üstüne çocukların kale yaptığı yığınlardan biriydi. Yukarıda, yığının üstünde, yarılmış odunlardan yapılmış bir savunma duvarı vardı ve ince bir değnek üzerinde

küçük bir kırmızı-yeşil bayrak dalgalanıyordu. Köpek kalenin çevresinde sıcıyor ve durmadan havlıyordu.

Küçük sarışın, köpeğe:

- Ne oluyorsun? diye bağırdı; çünkü küçük sarışın, kara köpeklerle sıkı dosttu. Belki, orduda kendinden başka biricik er Hektor'du da onun için.

Başını kaldırıp kaleye baktı. Orada kimseyi görmedi; fakat odunların arasında birinin kıpırdandığını sezmişti. Hemen yürüdü ve odunların uçlarına tutunarak yukarıya tırmandı. Yarıya kadar çıkmıştı ki yukarıda birisinin odun parçalarını yerlerinden oynattığını apaçık duydu. Yüreği çarpmaya başladı. Şimdi geri dönmek hiç de kötü olmayacaktı. Fakat yere bakıp da Hektoru aşağıda görünce yine cesaretlendi. Kendi kendine:

- Korkma Nemecek! dedi ve kendini göstermeden tırmanmayı sürdürdü. Her basamakta kendine yeniden cesaret veriyor ve boyuna:

- Korkma Nemecek! Korkma Nemecek! diye söyleniyordu.

Yığının tepesine varmıştı. Orada son bir "Korkma Nemecek!" daha dedi. Kalenin alçak duvarını atlamak istediği zaman, korkusundan, ileriye uzattığı ayağı havada kaldı.

- Vay canına! diye haykırdı ve başını önüne eğerek aşağıya indi. Yere ayak bastığı zaman yüreği şiddetle çarpıyordu. Başını kaldırıp kaleye baktı. Bayrağın yanında, Âtş Feri, korkunç Âtş Feri, hepsinin düşmanı, Bitki Bahçesi çocuklarının başı, sağ ayağını kale duvarına basmış duruyordu. Rüzgâr bol kırmızı gömleğini dalgalandırıyor ve o, haşin bir alayla gülümsüyordu. Aşağıdaki küçük çocuğa, yavaş sesle:

- Korkma Nemecek! dedi.

Fakat Nemecek şimdi artık korkuyordu, hatta kaçmaya başlamıştı. Kara köpek de arkasından koştu. Odun yığınları arasından, ikisi de geriye, Alan'ı gözetliyorlardı. Âtş Feri'nin alaycı sesi rüzgârın kanatlarında onların arkasından uçuyordu:

- Korkma Nemecek!

Alan'dan geriye doğru baktığı zaman Âtş Feri'nin kırmızı gömleğini yığının tepesinde artık görmedi. Ama, kaledeki bayrak da yerinde yoktu. Feri; Çele'nin ablasının diktiği küçük kırmızı-yeşil bayrağı almıştı. Odun yığınları arasında gözden yitip gitti. Belki, bıçkı makinesinin bulunduğu yandan Marya Sokağı'na çıkmıştı. Arkadaşlarıyla, Pastor kardeşlerle bir yere saklanmış olması da olasıydı. Pastorların da burada olması olasılığını düşündüğü zaman Nemecek'in sırtından soğuk bir ürperme geçti. Pastorlarla karşılaşmanın ne demek olduğunu o artık biliyordu. Fakat Âtş Feri'yi şimdi ilk kez yakından görüyordu. Ondan çok korkmuştu. Ama, doğruyu söylemek gerekirse, bu çocuk hoşuna gitmişti. Geniş omuzlu, güzel, esmer bir çocuktü ve bol kırmızı gömlek ona öyle güzel yakışıyordu ki!.. Bu ona adeta bir savaşçı görünüşü veriyordu. Kırmızı gömleğin içinde bir tür "kahraman" vardı. Zaten bütün Bitki Bahçeliler kırmızı gömlek giyiyorlardı. Çünkü Âtş Feri ne yaparsa hepsi de onu yapardı.

Alan'ın tahtaperdesindeki kapıya, eşit arayla dört kez vuruldu. Nemecek rahat bir soluk aldı. Dört kez vuruş Pâl Sokağı çocuklarının işaretiydi. İçeriden kapatılmış olan kapıya koştu ve onu açtı. Yanında Çele ve Gereyb'le Bika gelmişti. Nemecek korkunç olayı onlara anlatmak için sabırsızlanıyordu; fakat yine, bir er olduğunu ve yüzbaşılara, üstegmenlere karşı olan görevini unutmadı. Hemen duruşa geçti ve sert bir tavırla onları selamladı.

Yeni gelenler:

- Selam! Ne haber? dediler.

Nemecek telaş içindeydi; her şeyi bir anda, bir solukta anlatmak istiyordu.

- Korkunç! diye bağırdı.

- Ne var?

- Korkunç! İnanmayacaksınız.

- Peki, ne var?

- Âtş Feri buraya geldi!

Şimdi sıra öteki üç çocuğa gelmişti. Birdenbire ciddileştiler.

Gereyb:

- Yalan söylüyorsun! dedi.

Nemecek elini göğsüne götürdü:

- Vallahi, gözüm kör olsun!

Bika:

- Ant içme! dedi ve sözüne daha büyük bir etki vermek için bağırdı:

- Duruşa geç!

Nemecek topuklarını vurdu. Bika onun yanına gitti:

- Ne gördünse hepsini anlat!

- Sokakların arasına gittiğim vakit, -dedi Nemecek- köpek havlıyordu. Peşinden yürüdüm. Ortadaki kalede tıkırtılar işittim. Üstüne çıktım: Âtş Feri kırmızı gömleğiyle orada duruyordu.

- Yukarıda mı duruyordu? Kalede ha?

Küçük sarışın:

- Evet, dedi. Neredeyse yine ant içecekti. Elini göğsüne götürmüştü bile; fakat Bika'nın sert bakışları üzerine onu aşağıya indirdi ve ekledi:

- Bayrağı da götürdü.

Çele irkildi:

- Bayrağı mı?

- Evet.

Dördü birden oraya koştular. Nemecek, ses çıkarmadan, en arkadan koşuyordu: Biraz, er olduğu için; biraz da, belki Âtş Feri oralarda bir yere saklanmıştı diye... Kalenin önüne gelince durdular. Bayrak gerçekten yoktu. Hatta değneği de yoktu. Çok kötü kızmışlardı. Yalnızca Bika soğukkanlılığını yitirmemişti. Çele'ye döndü:

- Ablana söyle, yarına yeni bir bayrak yapsın.

- Peki. -dedi Çele- ama başka yeşil bez yok. Kırmızı var ama, yeşil kalmadı.

Bika telaşlanmadan bir çare aradı:

- Beyaz var mı?

- Var.

- Öyleyse kırmızı-beyaz bir bayrak yapsın. Bundan sonra rengimiz kırmızı-beyaz olacak.

İçlerinde bir ferahlık duydular. Gereyb, Nemecek'e bağırdı:

- Er!
- Komutanım!
- Bundan sonra rengimiz kırmızı-yeşil değil, kırmızı-beyazdır; yarın yasalarımızı buna göre düzelt.
- Baş üstüne, üsteğmenim.

Gereyb, dimdik duran küçük sarışına nezaketle işaret etti:

- Rahat!

Küçük sarışın rahat duruşa geçti. Çocuklar kaleye tırmandılar ve Âtş Feri'nin bayrak direğini kırmış olduğunu gözleriyle gördüler. Direkt oraya çivilenmişti ve çivinin altında kalan parçası, hüznü bir durumda hâlâ orada duruyordu.

Alan'dan bağırmalar duyuldu:

- Hahooo, hooo! Hahooo, hooo!

Parolaları buydu. Anlaşılan, öteki çocuklar gelmiş, onları arıyorlardı.

Birçok çocuk hançeresinden çıkan bu keskin sesler her yanı çınlatıyordu:

- Hahooo, hooo! Hahooo, hooo!

Çele, Nemecek'i yanına çağırdı:

- Er!
- Komutanım!
- Onlara yanıt ver!
- Baş üstüne, üsteğmenim.

Elini huni gibi yapıp ağzına götürdü ve ince çocuk sesiyle bağırdı:

- Hahooo, hooo!

Çocuklar aşağıya inip düzlüğe doğru yürüdüler. Ötekiler Alan'ın ortasında küme halinde duruyorlardı: Çonakoş, Vays, Barabaş, Kolnai ve daha birkaç çocuk. Bika'yı gördükleri zaman hepsi duruşa geçtiler; çünkü komutan oydu.

- Selam! dedi Bika.

Kolnai kümeden ileriye çıkarak:

- Saygımla bildiririm, geldiğimiz vakit küçük kapı içeriden kapalı değildi. oysa, yasaya göre, kapının içeriden sürmelenmiş olması gerek dedi.

Bika başını çevirip yanındakilere sert sert baktı. Öteki çocukların hepsi Nemecek'e baktılar. Nemecek yine elini göğsüne götürmüştü ve kapıyı kendisi açık bırakmadığına ant içmek üzereydi ki komutan sordu:

- En son kim girdi?

Derin bir sessizlik oldu. Kimse en sonra gelmemişti. Bir an hepsi sustu. Bu sırada Nemecek'in yüzü güldü:

- En son siz girdiniz, komutanım.
- Ben mi? dedi Bika.

- Evet.

Biraz düşündü. Sonra ciddi bir tavırla:

- Hakkın var; -dedi- kapıyı içeriden sürmelemeyi unuttum. Bunun için adımı kara deftere yazın, üsteğmen!

Gereyb'e dönmüştü. Gereyb cebinden kara kaplı küçük bir not defteri çıkardı; içine kocaman harflerle: "Bika Yanoş" yazdı; hangi işle ilgili olduğunu anımsamak için de yanına "kapı" diye kaydetti.

Bu, çocukların hoşuna gitmişti; Bika doğru ve dürüst bir çocuktu. Bu "kendi kendini cezalandırma" erkekliğin öyle güzel bir örneği idi ki, böylesi Latince dersinde bile görülemezdi; oysa Latince dersi yüksek Roma özyapısının örnekleriyle doluydu.

Ama Bika da sonunda insandı. Bika'nın da zayıf yanları yok değildi. Nitekim adını yazdırdıktan sonra, kapının açık olduğunu haber veren Kolnai'ye döndü:

- Sen de biraz çeneni tut! Üsteğmen, Kolnai'yi de fesatçılıktan yaz!

Üsteğmen korkunç not defterini gene çıkardı ve Kolnai'yi yazdı. En arkada duran Nemeçek ise bu sefer olsun deftere kendi adını yazmadılar diye sevincinden, sessizce, küçük bir Çardaş dansı yaptı. Çünkü, bu defterde Nemeçek'in adından başka bir şey okumak adeta olanaksızdı. Her zaman, her şey için herkes hep onu yazdırırdı. Ve her cumartesi günü toplanan mahkeme, ne yazık, hep onu mahkûm ederdi. Ondan başka rütbesiz asker yoktu.

Artık, çok sıkı tartışmaların başlaması yakındı. Kırmızı gömleklilerin başı Âtş Feri'nin buraya, Alan'ın can evine gelmek cüretinde bulunduğu, orta kaleye tırmandığı ve bayrağı alıp götürdüğü konusundaki önemli haberi birkaç dakika içinde herkes duymuştu. Hepsini korku almıştı. Bütün çocuklar, heyecanlı olayla ilgili her an yeni yeni bilgiler veren Nemeçek'in çevresini almışlardı.

- Sana bir şey dedi mi?

Nemeçek:

- Ne sandın ya? Elbet! diye böbürlendi.

- Ne dedi?

- Bana bağırdı.

- Ne diye bağırdı?

- "Korkmuyor musun, Nemeçek?" diye bağırdı.

Küçük sarışın bunu söylerken yutkundu. Çünkü, biliyordu ki bu doğru değildi. Hatta gerçeğin tam tersiydi. Çünkü bu söz onu çok cesurmuş gibi gösteriyordu; öyle ki buna Âtş Feri de şaşmış ve "Korkmuyor musun, Nemeçek?" diye sormuştu!

- Sen yanıt vermedin mi?

- Vermedim. Kalenin dibinde öylece durdum. Sonra o yandan indi; gözden kayboldu. Kaçıyordu.

Gereyb söze karıştı:

- Atıyorsun. Âtş Feri kimseden kaçmaz.

Bika, Gereyb'e baktı:

- Şuna bak! Demek onu savunuyorsun?

Gereyb daha yavaş bir sesle:

- Demek istiyorum ki, Atş Feri'nin Nemecek'ten korkmuş olması doğru değildir dedi.

Bu söze hepsi birden güldüler. Gerçekten, bu doğru olamazdı. Nemecek arkadaşlarının ortasında şaşkın bir durumda dikiliyor ve omuz silkiyordu. Bu sırada Bika ortaya çıktı:

- Buna karşı bir şey yapmak gerek, çocuklar! Nasıl olsa bugün seçim var; tam yetkili bir başkan seçeriz; onun bütün buyruklarını körü körüne yaparız. Bu işten belki bir savaş çıkar; onun için, gerçek çarpışmalarda olduğu gibi, işleri önceden düşünüp kararlar verecek birisine gereksinmemiz var. Er! İleri çık! Duruşa geç! Kaç kişiysen o kadar parça kâğıt hazırla! Herkes kimin başkan olmasını istiyorsa onu kâğıda yazsın. Kâğıtları bir şapkanın içine doldururuz. En çok oy alan başkan olur.

Bütün çocuklar birden:

- Yaşa! diye bağıldılar. Çonakoş iki parmağını ağzına götürdü ve harman makinesini düdüğünü andıran bir ıslık çaldı. Not defterinden kâğıt kopardılar. Vays kurşun kalemini çıkardı. Arka yanda iki kişi bu onura erecek olan şapka için kavga ediyordu. Kolnai ile Barabaş. Bu ikisi zaten hiç geçinemezlerdi. Neredeyse boğaz boğaza geleceklerdi. Kolnai, Barabaş'ın şapkasını istemiyor; onun yağlı olduğunu söylüyordu. Buna karşılık Barabaş, Kolnai'nin şapkasının daha yağlı olduğunu ileri sürüyordu. Bunun üzerine hemen denemeye giriştiler. Birbirlerinin şapkalarının içindeki meşin kenarları çakıyla kazıdılar. Ama vakit ilerlemişti. Çele temiz, şık şapkasını oylar için ortaya attı. Boşuna, şapka işinde kimse Çele'yi geçemezdi.

Nemecek'se, şaşkın bakışlar arasında, kâğıt parçalarını dağıtacak yerde, bütün dikkatleri bir an kendine çekmek için fırsattan yararlandı. Kâğıtları mini mini kirli avucunda sıkarak ileri çıktı; duruşa geçti ve titrek bir sesle dedi ki:

- Rica ederim, komutanım; burada benden başka er yok. Bu iş böyle gitmez. Birliği kurduğumuz zamandan beri herkes subay oldu; ben hâlâ erim. Bana herkes emrediyor. Her işi ben yapmak zorundayım. Sonra... Sonra...

Burada üzüntüsü son derecesini bulmuş; sarışın, ince yüzünden iri yaşlar dökülmeye başlamıştı.

Çele, büyüklenen bir tavırla:

- Hapsetmeli. Ağlıyor! diye söylendi.

Arkadan bir ses duyuldu:

- Böğürüyor!

Hepsi güldüler. Bu sonunda Nemecek'in çok kötü canını sıktı. Zavallıcık acı içindeydi ve artık bol bol yaş döküyordu. Hıçkırıklar ve gözyaşları arasında dedi ki:

- Ka.. ka.. kara deftere de ba.. ba.. bakın; o.. o... orada da hep be.. be.. ben yazılıyım. Kö.. kö.. köpek kadar onurum kalmadı...

Bika, sakince:

- Böğürmeni hemen kesmezsen bir daha bizim yanımıza gelemezsin. Sümüklülerle oynamıyoruz biz! dedi.

"Sümüklü" sözcüğü etkisini göstermişti. Nemecek, zavallı küçük Nemecek çok kötü korktu. Yavaş yavaş, ağlamayı bıraktı. Komutan elini omzuna koydu:

- İyi davranırsan ve yararlılık gösterirsen mayısta subay olabilirsin. Şimdiki durumda er olarak kalıyorsun.

Öteki çocuklar da bunu doğru buldular. Çünkü Nemecek de o gün subay olsaydı, gerçekten, hiçbir

şeyin değeri kalmazdı. O zaman kime buyururlardı!

Gereyb'in keskin sesi duyuldu:

- Er, şu kalemi yont!

Vays'ın kurşunkalemını eline tutuşturdular. Ucu, cepte, zıpızıpların arasında kırılmıştı. Er, uysal bir tavırla kalemi aldı. Yaşlı gözlerle ve ıslak yüzüyle, toplandı; sonra yonttu, yonttu. Büyük ağlamalardan sonra olduğu gibi, sessizce ve seyrek seyrek hıçkırıyordu. Bütün üzüntülerini, mini mini yüreğinin bütün acılarını bu 2 numaralı Hartmut kurşunkaleminin yontuklarıyla birlikte döktü.

- A.. a.. açtım kalemi, üsteğmenim.

Kalemi verdi ve derin bir soluk aldı. Bu solukla birlikte, yükselmeden falan da vazgeçmişti.

Kâğıtları dağıttılar. Herkes bir kıyıya çekildi. Herkes başka bir yana gitti; çünkü bu, çok çok önemli bir işti. Sonra er kâğıtları topladı; birkaçını Çele'nin şapkasına attı. Çele şapkasını dolaştırırken Barabaş Kolnai'nin kolunu dürttü.

- Onunki de yağlı.

Kolnai şapkanın içine baktı. Her ikiside, utanmak için neden olmadığını duyumsadılar. Çele'nin şapkası da yağlı olduktan sonra artık dünyadan hayır kalmamıştı.

Toplanan kâğıtları Bika açıp okuyor ve okuduğunu, yanında duran Gereyb'e veriyordu. Hepsi on dört taneydi. Sırayla okuyordu: Bika Yanoş, Bika Yanoş, Bika Yanoş. Bir kez şunu okudu: Gereyb Dejö. Çocuklar birbirlerine baktılar. Biliyorlardı ki bu Bika'nın kâğıdıydı. Bika nezaketen Gereyb'e oy vermişti. Sonra yine hep "Bika Yanoş" yazılı kâğıtlar sıralandı. Bir ara gene bir "Gereyb Dejö" çıktı; en son da yine bir "Gereyb Dejö." Demek ki, Bika on bir, Gereyb de üç oy almıştı. Gereyb biraz şaşırarak gülümsedi. Şimdi ilk kez açıkça görülüyordu ki Gereyb, Birlikte Bika'nın rakibiydi ve bu üç oy onu keyiflendirmişti. Bika'nın canını sıkın, bu üç oydan ikisiydi. Kendisinden hoşlanmayan bu iki kişinin kim olabileceğini bir an düşündü; sonra, aldırmadı.

- Demek, başkan beni seçtiniz.

Yine "yaşa!" diye bağırdılar; Çonakoş gene ıslık çaldı. Nemeçek'in gözleri hâlâ yaşlıydı; bununla birlikte, korkunç bir sevinçle bağırıyordu. Bika'yı çok severdi.

Başkan susmaları için işaret etti; çünkü konuşmak istiyordu. Dedi ki:

- Teşekkür ederim, çocuklar. Hemen işe başlayabiliriz. Sanırım, hepiniz çok iyi biliyorsunuz ki, kırmızı gömlekliler Alan'ı ve odun yığınlarını elimizden almak istiyorlar. Daha dün Pastorlar bizim çocukların zıpızıplarını aldılar.

Bugün Âtş Feri buraya gelip saklandı; bayrağımızı alıp götürdü. Er geç, bizi buradan atmak için gelecekler. Bizse burasını savunacağız.

Çonakoş'un sesi gürlledi:

- Yaşasın Alan!

Şapkalar havaya uçtu. Herkes hançeresinin bütün gücüyle ve coşarak haykırdı:

- Yaşasın Alan!

Tatlı bir ilkyaz ikindi güneşi altında pırıl pırıl yanan güzel, geniş Alan'a ve odun yığınlarına uzun uzun baktılar. Bu küçük toprak parçasını sevdikleri, hatta gerekirse onun için çarpışacakları gözlerinde okunuyordu. Bu, yurt sevgisinin bir türüydü. "Yaşasın Alan!" diye bağırırken "Yaşasın yurdumuz!" der gibi bağırıyorlardı. Gözleri parlıyordu ve hepsinin yüreği doluydu.

Bika konuşmayı sürdürdü:

- Onlar buraya gelmeden biz oraya, Bitki Bahçesi'ne gideceğiz!

Başka zaman olsa çocuklar bu kadar atılganca bir tasarıdan belki çekinirlerdi. Fakat bu coşkunluk saatinde hepsi bir yürek gibi, bir ruh gibi haykırdı.

- Gideriz!

Herkes böyle bağırdıktan sonra Nemeçek de "Gideriz!" diye haykırdı. O zavallı nasıl olsa arkadan gidecek ve subayların ceketlerini taşıyacaktı. Odun yığınları yönünden şarap kokulu bir ses geldi. Bu da "gideriz!" diye bağıırıyordu. Baktılar. Bekçiydi. Piposu ağzında, gözleri ışııl ışııl, orada duruyordu. Hektor da yanındaydı. Çocuklar güldüler.

Bekçi de onlar gibi yaptı: Şapkasını havaya atarak haykırdı:

- Giderük!

Resmi işler bununla sona ermişti. Sıra oyuna gelmişti. Bir bölümü çalımla bağırdı:

- Er, cephaneliğe git; topu ve raketi getir!

Nemeçek cephaneliğe koştu. Cephanelik bir yığının altındaydı. İçeriye sokuldu ve raketle topu çıkardı. Bekçi yığının önündeydi. Barabaş'la Kolnai de bekçinin yanında duruyorlardı. Bekçinin şapkası Barabaş'ın elindeydi; Kolnai de bu şapkadaki yağın derecesini ölçüyordu. Kuşku yok ki, en yağlı şapka bekçininkiydi.

Bika, Gereyb'in yanına gitti:

- Sen de üç oy aldın, dedi.

Gereyb, koltuklarını kabartarak:

- Evet! diye yanıtladı ve keskin bir bakışla gözlerinin içine baktı.

Ertesi gün öğleden sonra, steno dersinden çıktıkları zaman savaş planı hazırlanmış bulunuyordu. Steno dersi saat beşte biterdi. Sokaklarda lambaları artık yakıyorlardı.

Okuldan çıkarken Bika çocuklara dedi ki:

- Baskın yapmazdan önce, bizim de onlar kadar cesur olduğumuzu kanıtlayacağız. En cesur iki adamımı yanıma alacağım; birlikte Bitki Bahçesi'ne gideceğiz. Onların adasına gireceğiz.

Orada şu kâğıdı ağaca asacağız:

Bunu söylerken cebinden kırmızı bir kâğıt çıkardı. Bunda, hep büyük harflerle, şu yazılıydı:

PÂL SOKAĞININ ÇOCUKLARI BURAYA GELMİŞLERDİR!

Öteki çocuklar hayranlıkla bu kâğıda bakıyorlardı. Steno öğrenmeyen, fakat merak ettiği için gelmiş olan Çonakoş:

- Bu kâğıda ağır birkaç sözcük de yazsak kötü olmazdı, dedi.

Bika, buna karşı çıkar gibi başını salladı:

- Doğru değil. Biz Âtş Feri'nin bayrağımızı götürürken yaptığı biçimde bir davranışta bile bulunmayacağız. Yalnızca onlara göstermek istiyoruz ki: Kendilerinden korkmuyoruz; toplantılarını yaptıkları ve tüfek çattıkları ülkelerine girecek kadar cesaretimiz vardır. Bu kırmızı kâğıt parçası bizim kartımızdır. Bunu onlara bırakacağız.

Çele de söze karıştı:

- İşittiğime göre, onlar akşamları bu vakit adada toplanıp hırsız-polis oynuyorlarmış.

- Ne çıkar be? Âtş Feri de bizim bulunacağımızı bildiği zamanda geldi. Korkan benimle gelmez.

Fakat hiç kimse korkmuyordu. Nemecek bile çok cesur görünüyordu. Subaylığa yükselmek için başarı kazanmak istediği belliydi. Gururla ileri atıldı:

- Ben seninle geliyorum!

Burada, okulun önünde duruşa geçmeye ve selamlamaya gerek yoktu; çünkü yasalar ancak Alan'da geçerliydi. Burada herkes birdi.

Çonakoş da ileri çıktı:

- Ben de!

- Ama, ıslık çalmayacağına söz ver.

- Veriyorum. Yalnızca şimdi, bırakın, son olarak bir ıslık daha çalayım.

- Çal bakalım!

Çonakoş da çaldı. Öyle güzel, öyle keyifli bir ıslık çaldı ki sokaktan geçenler dönüp baktılar... Sonra, mutluluk içinde:

- Eh, artık bugünlük içimi boşalttım, dedi.

Bika, Çele'ye döndü:

- Sen gelmiyor musun?

Çele somurtarak:

- Ben gelip de ne yapayım! dedi. Gidemem, çünkü saat beş buçukta evde bulunmam gerek. Annem, steno dersinin kaçta bittiğini biliyor. Bugün eve geç gidersem bir daha hiçbir yere bırakmaz diye korkuyorum.

Bu düşünce onu çok kötü korkutmuştu. Artık Alan'a, üsteğmenliğe, her şeye hoşçakal demek gerekirdi.

- Öyleyse sen kal. Ben Çonakoş'la Nemeçek'i alırsan, giderim. Ne olup bittiğini yarın sabah okulda öğrenirsiniz.

El sıkıldılar. Bika'nın aklına bir şey gelmişti:

- Baksanıza, Gereyb bugün steno dersinde yoktu, değil mi?

- Yoktu.

- Acaba hasta mı?

- Sanmam. Öğleyin eve birlikte döndük. Bir şeyciği yoktu.

Gereyb'in davranış biçimi hoşuna gitmemişti. Onun gözünde Gereyb en geniş anlamıyla "kuşkulu"ydu. Bir gün önce ayrılırken gözlerinin içine öyle garip, öyle anlamlı bir biçimde bakmıştı ki! Bika aralarında bulundukça kendisinin bir şey olamayacağını anladığı belliydi. Bika'yı kıskanıyordu. O daha ateşli ve çok daha atılgandı; Bika'nın sakin, akıllı ve ağırbaşlı yapısını beğenmiyordu. Kendisini daha üstün bir genç olarak görüyordu.

Bika yavaşça:

- Pekâlâ! dedi ve iki çocukla birlikte yola düzüldü. Çonakoş ciddi bir durumda yürüyordu. Nemeçek neşeliydi ve sonunda bu kadar meraklı bir serüvene girenler arasında bulunabildiği için, keyfine diyecek yoktu. O kadar neşeliydi ki Bika azarladı:

- Ne oluyorsun, Nemeçek? Yoksa, eğlenceye gidiyoruz mu sanıyorsun? Bu yolculuk senin düşündüğünden çok daha tehlikeli. Pastorları aklına getir bir kez!

Bu sözü işitir işitmez küçük sarışının neşesi boğazına tıkanmış. Âtş Feri de gerçekten korkunç bir çocuktur. Hatta kolejden kovulduğunu söylüyorlardı. Güçlü ve inanılmayacak kadar atılgan bir çocuktur. Fakat gözlerinde sevimli ve çekici bir şey vardı ki Pastorlarda bu yoktu. Bunlar hep başlarını öne eğerek dolaşırlardı; bakışları donuk ve keskindi. Yüzleri güneşte yanmış esmer çocuklardı ve güldüklerini daha kimse görmemişti. Pastorlardan korkulurdu.

Üç büyük delikanlı ucu bucağı olmayan Üllö Caddesi'nde, kentin dışına doğru koşarcasına yürüyorlardı. Artık hava kararmaya başlamış, akşam olmuştu. Yolda bütün lambalar yanıyordu ve günün bu alışmadıkları saati çocukları tedirginlik ediyordu.

Onlar her zaman öğle yemeğinden sonra oynarlardı. Bu saatte sokakta bulunmazlardı; evde kitaplarının başına geçmiş olurlardı. Ses çıkarmadan, yan yana yürüyorlardı. Bir çeyrek saatte Bitki Bahçesi'ne vardılar. Taş duvarın arkasından, artık yapraklanmaya başlayan büyük ağaçlar, korku verici biçimde onlara doğru bakıyordu. Taze dallar arasında rüzgâr inliyordu. Karanlıktı. Uçsuz bucaksız bahçe, kendi gizemli ve kapalı kapısıyla, korkunç bir hışıltı içinde gözlerinin önüne serildiği vakit yürekleri korkunç bir heyecanla çarpmaya başladı. Nemeçek kapının çingırağını çalmak istiyordu.

Bika:

- Ne yapıyorsun. Sakın ha! dedi. Burada olduğumuzu anlarlar. Belki de yolda onlarla karşılaşırız...

Hem, bize kapıyı açmazlar ki...

- Öyleyse nasıl gireceğiz?

Bika gözünü kırparak duvarı işaret etti.

- Duvardan mı?

- Elbet.

- Burada, Üllö Caddesi'nde ha?

- Yok canım! Bahçenin arkasına gidelim; orada duvar çok daha alçak.

Dar, karanlık sokağa saptılar. Taş duvar burada tahtaperdeye dönüşüyordu. İçeriye atlamak için elverişli bir yer arayarak biraz yürüdüler. Sokak lambasının aydınlatmadığı bir yerde durdular. Tahtaperdenin iç yanında ve hemen dibinde büyük bir akasya vardı.

Bika fısıldadı:

- Buradan tırmanırsak şu akasyadan kolayca aşağıya ineriz. Bir iyiliği daha var; akasyanın tepesinden uzakları görebiliriz ve burada olup olmadıklarını anlarız.

Bunu diğer iki çocuk da uygun buldu ve hemen işe başladılar. Çonakoş yere çömelip ellerini tahtaperdeye dayadı. Bika usulca omzuna çıktı ve iç yana baktı. Hiç ses çıkarmıyorlardı ve hiçbir kıpırdamıyordu. Bika, yakınlarda kimse bulunmadığına emin olduktan sonra eliyle işaret etti. Nemeçek Çonakoş'a fısıldadı:

- Kaldır!

Çonakoş başkanı yukarı kaldırdı. Başkan tahtaperdenin üstüne tırmandı ve o zaman altında çürük tahtalar çatırdamaya başladı.

Çonakoş:

- Atla içeriye! diye seslendi.

Birkaç çatırtı daha ve bunun arkasından, küt! diye bir ses duyuldu. Bika içeride, ot dolu bir minderin tam ortasında idi, onun arkasından Nemeçek içeriye atladı; daha sonra da Çonakoş. Ama Çonakoş daha önce akasyaya tırmanmıştı. Ağaçlara tırmanmayı çok iyi becerirdi; çünkü taşralı bir çocuktü. Diğer ikisi aşağıdan sordular:

- Bir şey görüyor musun?

Ağacın tepesinden boğuk bir sesle yanıtladı:

- Pek az. Çünkü karanlık.

- Adayı görüyor musun?

- Görüyorum.

- Kimse var mı orda?

Çonakoş, ağaç dalları arasında sakınmayla sağa, sola eğilerek, karanlıkta, göl yanına dikkatle baktı:

- Adada, ağaçlardan ve fundalardan bir şey görünmüyor... ama köprüde...

Burada sustu. Bir dal daha çıktı. Oradan konuşmayı sürdürdü:

- Şimdi artık iyi görüyorum. Köprü'nün üstünde iki kişi duruyor.

Bika, yavaş sesle:

- Oradalar; köprünün üstündekiler nöbetçilerdir, dedi.

Sonra yine dallar hışırdadı; Çonakoş ağaçtan yere indi. Üçü bir arada, ses çıkarmadan duruyorlar ve ne yapacaklarını düşünüyorlardı. Kendilerini kimse görmesin diye bir fundanın arkasına çömeldiler.

Orada, sessiz ve fısıltı halinde bir görüş alışverişi başladı.

Bika:

- Fundaların arkasından, gizlene gizlene, kendimizi kale yıkıntısına atabilirsek çok güzel bir şey olur, dedi. Biliyor musunuz, orada bir yıkıntı var; şurada, sağda, tepenin eteğinde.

Diğer ikisi bu yeri bildiklerini anlatmak için, sessizce başlarını salladılar.

- Fundaların arasında, saklana saklana, çömele sürüne, yıkıntıya kadar gidebiliriz. Oraya vardık mı birimiz tepeye tırmanıp çevreyi gözetler. Kimse yoksa, sürüne sürüne tepeden aşağıya ineriz.

Tepeden doğruca göle varılır. Orada sazların arasına gizleniriz; ne yapacağımızı orada kararlaştırırız.

Parıl parıl yanan iki çift göz Bika'ya dikkatle bakıyordu. Çonakoş'la Nemeçek onun her sözüne kutsal kitabın yazıları kadar önem verirlerdi. Bika sordu:

- İyi değil mi böyle?

Diğer iki çocuk:

- İyi, diyerek başlarını salladılar.

- Öyleyse, haydi ileri! Yalnızca, hep arkamdan gelin. Ben yolu biliyorum.

Bodur fundalar arasında, dört ayak üstünde ilerlemeye başladılar. Peşinden gidenler ancak diz çökmüşlerdi ki, uzaktan uzun ve keskin bir ıslık sesi geldi. Nemeçek:

- Eyvah, gördüler; diyerek fırlayıp kalktı. Bika:

- Yat! Yere yat! diye buyruk verdi. Bunun üzerine üçü birden otların üstüne yamyassı uzandılar. Soluklarını keserek, acaba ne olacak diye beklediler. Yoksa, onları gerçekten görmüşler miydi?

Fakat kimse gelmedi. Rüzgâr ağaçlar arasında inliyordu. Bika:

- Bir şey yok, diye fısıldadı.

Ama bu sırada keskin ıslık yeniden havayı parçaladı. Yine beklediler ama bu kez de kimse gelmedi. Bir fundanın dibinden Nemeçek, titreyerek:

- Ağaca çıkıp çevreye bakmalı, dedi.

- Hakkın var. Çonakoş, çık ağacı!

Çonakoş, kedi gibi bir anda kocaman akasyanın tepesine çıkmıştı.

- Ne görüyorsun?

- Köprünün üstünde birkaç kişi dolaşıyor... Şimdi dört kişi oldular... Şimdi ikisi adaya dönüyor.

Bika, sakinleşerek:

- Öyleyse işler yolunda. İn aşağı! ıslık köprü üstünde nöbetçilerin değiştiğine işarettir, dedi.

Çonakoş ağaçtan indi ve hemen, üçü birden, dört ayak üstünde, tepeye doğru ilerlemeye başladılar. Geniş ve gizemli bahçeye günün bu saatinde sessizlik çöker. Ziyaretçiler, işaret kampanası çalınca çekilip giderler ve orada kötü niyetli olanlardan başka yabancı kalmaz. Kafalarında savaş planları

kuran bu üç koyu ve küçük gölge de, yumak halinde toplanmış, bir fundadan ötekine akıyordu. Birbirlerine bir tek sözcük bile söylemiyorlardı; görevlerini o kadar önemli sayıyorlardı. Hatta, içtenlikle itiraf edelim, içlerinde hafif bir korku bile vardı. Kırmızı gömleklilerin iyi berkitilmiş kalesine, küçük bir gölün ortasındaki adaya girmeyi istemek, bu adaya geçilen biricik tahta köprü üstünde de nöbetçiler beklerken, büyük bir cesarete bağlıydı.

Nemecek: "Bunlar belki de Pastorlardır" diye düşündü ve aralarında cam zıpızıplar da bulunan güzel, şık ve renkli zıpızıplar aklına geldi. Korkunç "aynıştand" sözcüğü, tam kendisi attığı ve birçok güzel zıpızıpı kazanacağı sırada söylenmişti; bunu düşündüğü zaman, şimdi bile, içi sızlıyordu.

- Ayyy! diye haykırdı Nemecek.

Diğer ikisi korku içinde durdular.

- Ne var?

Nemecek şimdi diz üstünde duruyordu ve parmağını dibine kadar ağzına sokmuştu.

- Ne oldun be?

Parmağını ağzından çıkarmadan yanıtladı:

- Elimi ısırana bastım.

Çonakoş:

- Em kardeşim, em! dedi.

O, akıllılık etmiş, kendi eline mendilini sarmıştı.

Sürüne sürüne ilerlediler ve kısa bir zamanda tepeye vardılar. Önceden de bildiğimiz gibi, buraya, tepenin bir yanına, zenginlerin bahçelerinde olduğu gibi, küçük uydurma bir kale yıkıntısı yapmışlar; büyük taşların arasını yapma yosunlarla doldurarak, eski kalelerin yapı biçimine özene bezene öykünmüşlerdi.

Bika açıkladı:

- İşte kale yıkıntısı. Burada çok dikkat etmeliyiz. Kırmızı gömlekliler buraya da gelirlermiş diye duydum.

Çonakoş söze karıştı:

- Ne biçim kale bu? Bitki Bahçesi'nde kale var diye bir şey okumadık ki tarihte!..

- Bu yalnızca bir yıkıntı. Onu yıkıntı olarak yapmışlar.

Nemecek gülmeye başladı:

- Madem ki yapıyorlar niçin yeni kale olarak yapmamışlar? Yüz yıl geçince nasıl olsa yıkıntıya dönerdi...

Bika çıkıştı:

- Oh, oh; amma da keyiflisin! Eğlen bakalım. Şimdi Pastorlar karşına çıkarsa görürsün gününü.

Gerçekten bu sözü işitir işitmez Nemecek'in yüzü ekşidi. Tehlikeyi çabucak unutuveren bir çocuktuk; ona hep anımsatmak gerekirdi.

Mürver fidanları arasından ve yıkıntının taşları üzerinden tepeye doğru tırmanmaya başladılar. Şimdi Çonakoş önden gidiyordu. Birden, olduğu gibi, dört ayak üstünde durdu. Sağ elini kaldırdı. Hemen geri döndü ve korku dolu bir sesle:

- Birisi geliyor! dedi.

Yüksek otların arasına sindiler. Çeşit çeşit otlar, dikenler onları çok iyi gizliyordu. Sık fundalar içinde yalnızca gözlerinin parıltısı görülüyordu. Dikkat kesilmişlerdi. Bika fısıldayarak buyruk verdi:

- Çonakoş, kulağını yere koy. Amerika yerlileri çevreyi böyle dinlerler. Birisinin yaklaştığını insan böyle kolayca anlar.

Çonakoş buyruğu yerine getirdi. Yüzükoyun yere kapandı ve ot bitmemiş bir yerde kulağını toprağa koydu. Ama derhal kaldırdı ve korku içinde:

- Geliyorlar! diye seslendi.

Şimdi artık, yerlilerin yöntemine başvurmadan da, birisinin çalılar arasında silah şakırdattığı duyuluyordu. Şimdiki halde hayvan mı, insan mı olduğu bile belli olmayan bu gizemli "birisi" dosdoğru onların bulunduğu yere gelmekteydi. Çocuklar irkildiler ve başlarını da otların arasına soktular. Yalnızca Nemeçek, yavaş ve iniltili bir sesle:

- Ben eve gitmek istiyorum, dedi.

Çonakoş neşesini kaybetmemişti:

- Yere yapış yavrum! dedi.

Fakat Nemeçek bunu yapmak cesaretini bile gösteremeyince Bika otların arasında başını kaldırdı ve gözleri öfkeden parlayarak, doğal olarak kimse duymasın diye yavaş sesle:

- Er! Yere yapış! buyruğunu verdi.

Bu buyruğu yerine getirmek gerekiyordu. Nemeçek yere yapıştı. Gizemli "birisi" boyuna silah şakırdatıyordu; fakat şimdi galiba yönünü değiştirmişti ve onlara doğru gelmiyordu. Bika otların içinde yeniden doğruldu; çevresine baktı. Artık tepeden aşağıya doğru giden ve sopasıyla fundaları karıştıran koyu bir gölge gördü. Otların üstünde yüzükoyun yatan çocuklara:

- Gitti. Bekçiymiş, dedi.

- Kırmızı gömleklilerin bekçisi mi?

- Yok canım, bahçenin korucusu.

Rahat bir soluk aldılar. Onlar yaşlı adamdan korkmazlardı. Örneğin, müze bahçesindeki patlıcan burunlu yaşlı bekçi onlarla başa çıkamazdı... Aynı biçimde ilerlemeyi sürdürdüler. Fakat, bekçi bir şey işitmiş olacak ki durdu ve çevreyi dinlemeye başladı. Nemeçek:

- Farkına vardılar! diye kekeledi.

Şimdi ikisi birden, bakalım ne yapacak diye Bika'ya baktılar. Bika:

- Yıkıntının içine! buyruğunu verdi.

Üçü birden öne doğru eğilerek, biraz önce sürüne sürüne tırmandıkları tepeden bu sefer iniş aşağı akıp gittiler.

Yıkıntıda kemerli küçük pencereler vardı. İlk pencerede demir parmaklıklar olduğunu görünce irkildiler. Sessizce ikinciye koştular; onda da demir parmaklık vardı. Sonunda, bir yerde, taşların arasında sığacakları büyüklükte bir delik buldular. Buradan karanlık bölmeye girdiler ve soluklarını bile tuttular. Bekçinin gölgesi pencerelerin önünden geçti. Buradan baktıkları zaman anladılar ki artık bahçenin Üllö Caddesi yönündeki bölümüne doğru gidiyordu. Evi oradaydı.

Çonakoş:

- Tanrıya şükür, bunu atlattık, dedi.

Karanlık bölmede çevrelerine göz gezdirdiler. Burada hava rutubetli ve küf kokuluydu; bir gerçek kalenin bodrum katında bulundukları duygusunu veriyordu. Karanlıkta ayaklarını sürüye sürüye yürürken Bika ansızın durdu. Ayağı bir şeye takılmıştı. Eğildi; takılan şeyi eline aldı. Diğer ikisi de yanına koştular. Hafif akşam aydınlığında gördüler ki bu bir savaş baltasıydı. Romanların yerlilerin savaş için kullandıklarını yazdığı baltaya benzer bir şeydi. Bu balta ağaçtan yapılmış ve üstüne yaldızlı kâğıt yapıştırılmıştı. Karanlıkta korkunç bir biçimde parlıyordu.

Nemeçek derin bir şaşkınlıkla:

- Bu onların! dedi.

Bika düşüncesini söyledi:

- Öyle. Hem, madem ki birini bulduk, ötekiler de kesin buradadır.

Araştırmaya başladılar ve bir köşede yedi tane daha buldular. Galiba, burası onların gizli silah cephaneliği. Çonakoş'un aklına gelen ilk düşünce bu sekiz baltayı savaş ganimeti olarak alıp götürmektir. Bika:

- Hayır, böyle yapmayacağız; bu pek bayağı bir hırsızlık olur, dedi.

Çonakoş utandı. Nemeçek bundan cesaret alarak:

- Konuşsana, yavrum! dedi. Ama Bika yavaşça dürttüğü için sesini kesti.

- Zaman yitirmeyelim. Çıkıp tepeye tırmanalım. Biz adaya vardığımız zaman hepsi gitmiş olsun, bunu istemiyorum.

Bu atılınca düşünce onlarda serüven isteğini kamçılamıştı. Savaş baltalarını, buraya başkalarının gelmiş olduğunu anlasınlar diye, bölmenin orasına, burasına attılar. Sonra, delikten dışarıya çıktılar ve korkunç bir cesaretle tepeye doğru hızla yol aldılar. Tepenin en yüksek yerinden her yan görünüyordu. Yan yana durup çevreye baktılar. Bika cebinden küçük bir paket çıkardı. Gazete parçasını açtı ve içinden, sedefli küçük bir dürbün çıkardı.

- Bu, Çele'nin ablasının tiyatro dürbünü, dedi. Onunla baktı. Fakat ada dürbünsüz de iyi görülüyordu. Küçük adayı çeviren ufacık göl parlıyordu.

Burada su bitkileri yetiştirirlerdi ve kıyıları sık kamışlarla, sazlarla örtülüydü. Adanın yapraklı ağaçları ve yüksek fundalıkları arasında küçük bir ışık noktası parlıyordu. Bunu görünce üçünün de tavrı ciddileşti. Çonakoş kısık bir sesle:

- Oradalar! dedi.

Fener Nemeçek'in hoşuna gitmişti:

- Fenerleri de var!

Adada bu küçük ışık noktası dolaşüyor; şimdi bir fundanın arkasında kayboluyor, şimdi kıyıda gene parlıyordu. Birisi fenerle oraya, buraya gidiyordu.

Dürbünü bir an bile gözünden ayırmak istemeyen Bika:

- Öyle görüyorum ki, bir şeye hazırlanıyorlar, dedi. Ya gece manevrası yapıyorlar.. yahut da...

Burada birden susuverdi. Öteki ikisi, üzülerek:

- Evet.. yahut da? diye sordular.

Bika dürbünle bakarak, birdenbire:

- Vay canına! dedi. Şu fenerle dolaşan yok mu, işte o...

- E... Kimmiş o?
- Tanıdık birisi... Sakın...

Daha iyi görmek için biraz daha çıktı. Fakat bu sırada ışık bir çalının arkasında kayboldu. Bika dürbünü indirdi, yavaşça:

- Kayboldu! dedi.
- Ama kimdi?
- Söyleyemem. İyice göremedim. Tam, dikkatle bakacağım zaman kayboldu. Tümüyle emin olmadan kimseyi kuşku altında bırakamam...
- Yoksa bizden biri mi?

Başkan kaşlarını çatarak yanıtladı:

- Sanırım.

Çonakoş, ses çıkarmaması gerektiğini unutarak:

- Fakat bu alçaklıktır! diye haykırdı.
- Sus! Oraya varınca her şeyi öğreniriz. O zamana kadar sabret...

Şimdi artık onları bir yandan da merak kamçılıyordu. Bika, lambayla dolaşan kime benzediğini söylemek istemedi. Çocuklar bulacaklardı; ama Başkan, kimseyi kuşku altında bırakmanın doğru olmadığını söyleyerek, bunu da yasakladı. Tepeden aşağıya doğru, heyecan içinde, ivedi ivedi indiler ve aşağıda, otların arasında yine dört ayaklı olarak ilerlemeyi sürdürdüler. Şimdi artık, elleriyle, dikenlere, ısırganlara ve keskin çakıl taşlarına bassalar da farkında olmuyorlardı. Adeta koşuyorlar; gittikçe yaklaşan gizemli küçük gölün kıyısına doğru sessizce akıyorlardı.

Oraya vardılar. Burada ayağa kalkabilirlerdi; çünkü sık kamışlarla sazlar ve fundalar onların kısa boylarını gizleyecek kadar yüksekti.

Bika soğukkanlılıkla buyruklar verdi:

- Buralarda bir yerde sandal olacak. Ben Nemeçek'le kıyıdan sağa doğru gidip sandalı arayacağım; Çonakoş, sen sola doğru git. Sandalı kim önce bulursa ötekini beklesin.

Dilsiz bir sessizlik içinde hemen davrandılar. Ancak birkaç adım atmışlardı ki Bika, sazların arasında sandalı gördü:

- Bekleyelim! dedi.

Çonakoş bütün gölün çevresini dolaşıp oraya gelinceye kadar beklediler. Su kıyısına oturup kısa bir süre, yıldızlı göğe baktılar. Sonra, adada konuşulanlar duyuluyor mu acaba diye kulak verdiler. Nemeçek akıllılık göstermek isteyerek:

- Baksana, ben kulağımı yere koyacağım, dedi.

Bika çıkıştı:

- Rahat bırak şu kulağını! Su kıyısında bunu yapmak boşunadır. Ama, suya doğru eğilirsek daha iyi duyabiliriz. Ben kayıkçıları gördüm; suya eğilerek, Tuna'nın bir kıyısından öteki kıyısına, birbirleriyle konuşuyorlardı. Su geceleyin sesi çok iyi iletir.

Suya doğru eğildiler; fakat anlaşılır sözler duymadılar. Adadan yalnızca fısıltılar, telaşlı sesler işitiliyordu. Bu sırada Çonakoş geldi ve canı sıkılmış bir havada:

- Hiçbir yerde sandal yok! dedi.

Nemecek onu avuttu:

- Üzülme yavrum, biz bulduk.

Sandalın bulunduğu yere doğru yürüdüler.

- Biniyor muyuz?

- Burada değil, dedi Bika. Sandalı önce köprünün tam ters yönüne çekeceğiz. Ayrımına varırlarsa köprüye yakın olmamalıyız. Köprüye en uzak noktadan binip adaya geçeceğiz. Arkamızdan koşmak isterlerse, böylece, uzun bir yol geçmek zorunda kalırlar.

İleriye gören bu zekâ diğer iki çocuğun hoşuna gitmişti. Başkanlarının bu kadar akıllı bir çocuk olduğunu ve her şeyi çok iyi hesapladığını bilmek, cesaretlerini artırmıştı. Komutan sordu:

- Kimde sicim var?

Çonakoş'ta vardı. Çonakoş'un cebinde her şey bulunurdu. Onun cebindeki kadar çeşitli eşya bulunduran dükkân yoktur. Bu cepte bıçak, sicim, zıpzıp, kilit, çivi anahtar, paçavra, not defteri, tornavida ve daha birçok şey vardı. Sicimi çıkardı. Bika bunu sandalın burnundaki halkaya bağladı. Bununla sandalı kıydan, adanın arka yanına doğru, çok yavaş olarak ve dikkatle çekmeye başladılar. Sandalı çekerken hep adayı gözetliyorlardı. Köhne tekneye binecekleri yere geldikleri zaman, biraz önceki ıslığı yine duydular. Ama şimdi artık ondan korkmuyorlardı. Bunun köprü üstünde nöbet değiştiğine işaret olduğunu iyi biliyorlardı. Korkmamalarının, daha önemli başka bir nedeni vardı: Artık savaşın ateşi içinde olduklarını duyumsuyorlardı. Gerçek askerler de gerçek çarpışmalarda böyledir. Düşmanın yüzünü görmedikleri sürece her çalıdan ürkerler. İlk kurşun kulaklarının dibinden vızıldayarak geçti mi, onlara cesaret gelir; kendilerini yitirirler ve ölüme koştuklarını unuturlar.

Çocuklar sandala bindiler. İlk olarak Bika girmişti, ikinci olarak Çonakoş. Nemecek çamurlu kıyıda korka korka adım atıyordu. Çonakoş onu yüreklendirmek istedi:

- Gel yavrum, gel!..

Nemecek:

- Geliyorum yavrum, dedi.

Bu sırada ayağı kaydı; korkusundan, incecik bir kamışa tutundu ve gık bile demeden boylu boyunca suyun içine uzandı. Gırtlığına kadar çamura batmıştı; ama bağırmaya cesaret edemedi. Hemen ayağa kalktı. Üstünden sular akarken, ve o hâlâ, kalem sapı inceliğindeki kamışı elinde sımsıkı tutarken, kahkahalarla gülünecek bir görünüşü vardı.

Çonakoş kendini tutamadı; kıs kıs gülerek:

- İçtin mi, kardeşim? dedi.

Küçük sarışın, korkmuş bir yüzle:

- İçmedim! dedi ve böylece, ıslak ve çamurlu bir durumda, üstünden şıpır şıpır sular aka aka sandala girip oturdu. Korkudan yüzü hâlâ sapsarıydı. Yavaşça:

- Bugün bir de banyo yapacağımı aklıma getirmemişim, dedi.

Ama, yitirecek zamanları yoktu. Bika ile Çonakoş kürekleri aldılar ve sandalı suya ittiler. Ağır sandal tembel bir devinimle kıydan ayrıldı ve durgun suları kendi çevresinde dalgalandı. Kürekleri sessizce suya daldırıyorlardı ve o kadar derin bir sessizlik vardı ki, sandalın burnunda büzülen küçük Nemecek'in dişlerinin birbirine vurduğu işitiliyordu.

Birkaç dakika sonra sandal adanın kıyısındaydı. Çocuklar hemen dışarıya atladılar ve derhal bir

fundanın arkasına saklandılar. Bika:

- Gördünüz mü, buraya kadar geldik işte... dedi. Sonra, yavaş yavaş ve dikkatle sürüne sürüne, kıyıda ilerlemeye başladı. Diğer ikisi de onu izlediler. Başkan geriye dönerek:

- Bana bakın, sandalı başı boş bırakamayız; dedi. Eğer görülürse adadan kaçamayız sonra... Köprüde nöbetçiler var. Sen sandalın yanında kal, Çonakoş; zaten soyadın da "Kayıkçı" (*).

Sandalı birisi görececek olursa, parmaklarını ağzına götürürsün; çalabildiğin kadar güçlü bir ısıklık çalarsın. Biz koşup gelir, sandala atlarız; sen de sandalı suya itersin.

Çonakoş görünmemeye dikkat ederek sandalın yanına döndü. İçinden, belki istediği kadar güçlü bir ısıklık çalmak için fırsat çıkar diye seviniyordu...

Bika, küçük sarışınla, suyun kıyısında ilerledi. Fundaların daha yüksek olduğu bir yerde ayağa kalktılar; ilerlemeyi böyle sürdürdüler. Sonra, gene böyle yüksek bir fundanın dibinde durdular. Dalları aralayıp baktılar. Adanın ortası gözüktüyordu. Burada küçük bir açıklık vardı; bu küçük alanda kırmızı gömleklilerin korkunç kalabalığını gördüler. Nemeçek'in yüreği çarpmaya başlamıştı. Bika'ya daha çok sokuldu. Başkan onun kulağına eğildi:

- Korkma!..

Alanın ortasında büyük bir taş vardı; fener bu taşın üstündeydi. Kırmızı gömlekliler fenerin başına çömelmişlerdi. Gerçekten, hepsinin de gömlekleri kırmızıydı. Pastor kardeşler Âtş Feri'nin yanında çömeliyordu ve küçük Pastor'un yanındaki çocukta kırmızı jimnastik gömleği yoktu...

Bika, yanında Nemeçek'in titremeye başladığını duyumsamıştı. Nemeçek, yalnızca:

- Bak... bak.. bak.. diye kekeleyebildi. Sonra, yavaş sesle ekledi:

- Görüyor musun?

Bika kaşlarını çatarak:

- Görüyorum, dedi.

Gereyb orada, kırmızı gömleklilerin yanında oturuyordu. Demek, tepeden buraya baktığı zaman yanılmamıştı; biraz önce fenerle dolaşan, gerçekten Gereyb'di. Şimdi daha büyük bir dikkatle kırmızı gömleklilere bakıyorlardı. Fener, asık yüzlü Pastorları ve ötekilerin kırmızı gömleklerini tuhaf bir biçimde aydınlatıyordu. Hepsi susmuştu; yalnızca Gereyb yavaş sesle konuşuyordu. Diğerlerini çok ilgilendiren bir şey anlattığına kuşku yoktu; hepsi de başlarını ona doğru uzatmışlar, büyük bir dikkatle dinliyorlardı. Akşamın derin sessizliği içinde, Gereyb'in sözlerini Pâl Sokaklı iki çocuk da duyuyordu. Gereyb diyordu ki:

- Alan'a iki yerden girilebilir... Pâl Sokağı'ndan girilebilir; ama buradan girmek güç; çünkü, içeriye girenin kapıyı arkadan sürgülemesi yasalarında yazılıdır. Öbür kapı Marya Sokağı yönünde. Burada, odun biçilen yerin kapısı ardına kadar açık durur ve buradan, odun yığınları arasından Alan'a girilebilir. Bunun da güçlüğü şurada ki, odun yığınları arasındaki sokaklarda kaleler var...

Âtş Feri derinden gelen bir sesle:

- Biliyorum, dedi.

Bu ses Pâl Sokaklıları titretti.

Gereyb sürdürdü:

- Evet; gittiğin vakit sen de görmüşsündür. Kalelerde nöbetçiler vardır; bunlar odun yığınları arasında birisi yaklaşırsa, hemen arkadaşlarına haber verirler. Buradan girmenizi salık vermem,

doğrusu...

Evet, kırmızı gömleklilerin Alan'a girmesi işi konuşuluyordu...

Gereyb sözünü sürdürdü:

- İyisi mi, siz ne vakit geleceğinizi önceden kararlaştırın. Ben o zaman Alan'a sonuncu olarak girerim; küçük kapıyı açık bırakırım. Sürgülemem.

Âtş Feri:

- Pekâlâ, dedi, bu düşünce iyi. Alan'ı, içinde kimse yokken işgal etmeyi dünyada istemem. Tam anlamıyla bir çarpışma yapacağız. Onlar Alan'larını savunabilirlerse ne âlâ. Savunamazlarsa onu ele geçireceğiz ve kırmızı bayrağımızı dikeceğiz. Bilirsiniz ki bunu hırstan ve açgözlülükten yapmıyoruz...

Pastorlardan biri söze karıştı:

- Top oynayacak bir yer elde etmek için yapıyoruz. Burada oynanamıyor. Esterhâzi Sokağı'nda da her zaman yer kavgası oluyor... Bize top oynamak için yer gerekli, işte o kadar!

Görülüyor ki, gerçek askerler hangi nedenlerle savaşılırsa bunlar da aynı nedenlerle savaşa karar vermişlerdi. Rusların denize gereksinimi vardı; Japonlarla bu nedenle savaşılarr. Kırmızı gömleklilerin de top oynayacak bir yere gereksinimleri var; başka çare olmadığı için, bunu savaş yoluyla elde etmek istiyorlar.

Kırmızı gömleklilerin başı Âtş Feri:

- Öyleyse kararımız şu: -dedi- konuştuğumuz gibi, sen Pâl Sokağı'ndaki küçük kapıyı kapamasını unutmuş gibi yapacaksın.

- Evet, dedi Gereyb...

Zavallı küçük, sarışın Nemeçek'in yüreğinde korkunç bir acı vardı. Işığın çevresinde oturan kırmızı gömleklilere ve onların arasındaki casusa, açılmış gözlerle bakarak, sırsıklam giysisi içinde kımıltısız duruyordu. Acısı o kadar şiddetliydi ki, Gereyb'in ağzından -onun Alan'ı düşmana alçakçasına teslim etmek istediğini gösteren- "evet" sözcüğü çıktığı zaman hüngür hüngür ağlamaya başladı. Bika'nın boynuna sarılarak sessiz sessiz hıçkırdı ve yalnızca:

- Başkanım.. başkanım... diye kekeledi.

Bika onu yumuşak bir devinimle itti:

- Şimdi ağlamakla bir şey kazanılmaz.

Ama, onun boğazına da bir şey tıkanmıştı. Gereyb'in burada yaptığı iş pek kötü bir şeydi.

Bu sırada, Âtş Feri'nin işareti üzerine, kırmızı gömlekliler birden ayağa kalktılar. Komutan:

- Eve gidiyoruz. Herkesin silahı yanında mı? dedi.

Hepsi birden:

- Evet! diye yanıt verdiler ve uçlarında minimini kırmızı bayraklar bulunan uzun tahta mızraklarını yerden aldılar.

Âtş Feri komut verdi:

- İleri!.. Fundaların arasına!... Silah çatılacak!..

Âtş Feri önde olmak üzere, hepsi birden küçük adanın iç yanına doğru yürüdüler. Gereyb de onlarla birlikteydi. Küçük alan, ortasındaki taşla ve taşın üstünde yanan fenerle, bomboş kalmıştı.

Ayak seslerinin gittikçe uzaklaştığı duyuluyordu. İçerilere doğru, sık çalılara doğru mızraklarını saklamaya gidiyorlardı.

Bika kımıldandı. Nemeçek'e:

- Tam sırası! diye fısıldadı ve elini cebine soktu. Kırmızı kâğıt parçasını çıkardı. Buna, daha önce bir resim çivisi iştirilmişti. Fundanın dallarını araladı ve başını arkaya, küçük sarışına çevirdi:

- Burada bekle! Bir yere kımıldama!

Hemen, biraz önce kırmızı gömleklilerin halka olup oturdukları küçük alana atladı. Nemeçek, sanki soluk bile almaksızın arkasından bakıyordu.

Bika'nın ilk işi, alanın kıyısında bulunan ve tepesindeki sık dallarla bütün adayı kocaman bir şemsiye gibi örten büyük ağacın yanına koşmak oldu. Göz kapayıp açacak kadar kısa bir zamanda kırmızı kâğıdı ağacın gövdesine iştirirdi ve hemen fenerin yanına gitti. Cam kapağı açıp üfledi. Mum söndü ve bu anda Nemeçek, Bika'yı da gözden yitirdi. Fakat, daha gözü karanlığa alışmamıştı ki Bika yanına gelip kolundan tuttu:

- Koş arkamdan, haydi çabuk!

Adanın kıyısına, sandalın bulunduğu yere doğru koşmaya başladılar. Çonakoş onları gördüğü zaman sandala atladı; harekete her an hazır bulunmak için, küreği kıyıya dayadı. Çocukların ikisi de sandala atladılar.

Bika, heyecandan yüreği çarparak:

- Gidebiliriz, diye fısıldadı.

Çonakoş kürekle kıyıya dayandı; ama sandal kımıldamadı. Buraya geldikleri zaman büyük bir hızla kıyıya vurmuşlardı; bu nedenden, sandalın yarısı karadaydı. Burnunu kaldırmak ve onu suya itmek için birinin çıkması gerekiyordu. Ama bu sırada, küçük alan yönünden sesler duyuldu. Kırmızı gömlekliler cephanelikten dönmüşler ve feneri sönmüş olarak bulmuşlardı. Önce, rüzgâr söndürdü sandılar; fakat Âtş Feri baktığı zaman kapağın açık olduğunu gördü.

Gürültülü sesiyle:

- Buraya biri gelmiş! diye bağırdı. Ve öyle bağırdı ki sandalla başları derde giren çocuklar bile işittiler.

Feneri yaktıkları zaman ağaca iştirilmiş olan kırmızı kâğıt hepsinin gözüne çarptı: "Pâl Sokağı'nın çocukları buraya gelmişlerdir." Kırmızı gömlekliler birbirlerine baktılar. Âtş Feri haykırdı:

- Madem ki buraya geldiler, şimdi de buradadırlar. Yakalayın!..

Güçlü bir ıslık çaldı. Köprüdeki nöbetçiler koşarak geldiler ve adaya kimsenin geçmemiş olduğunu haber verdiler.

Pastorların küçüğü:

- Sandalla gelmişlerdir, dedi.

Hâlâ sandalla uğraşan üç çocuk kendileri için haykırılan keskin "yakalayın!" sözünü duydukları zaman korkudan ödleri koptu...

Tam bu söz kulaklarına geldiği anda Çonakoş sandalı suya itmeyi ve kendini içeri atmaya başarmıştı. Hemen küreklere yapışarak, var güçleriyle kıyıya kürek çekmeye başladılar.

Âtş Feri yüksek sesle buyruklar veriyordu:

- Vendaver, duvara çık, neredeler bak! Pastorlar, siz köprüye koşun; sağdan, soldan gölün kıyısını arayın!

Duruma bakılırsa, kuşatılmışlardı. Onlar, kendilerini kıyıya atacak olan dört beş kürek darbesini vuruncaya kadar, yaman koşan Pastorlar gölün çevresini dolaşmış olacaklar ve artık ne sağdan ne soldan kaçmak olanağı kalmayacaktı. Eğer, kıyıya Pastorlardan önce yetişilirse, o zaman da, ağacın tepesindeki gözcü onları görecekti ve ne yana doğru kaçtıklarını haber verecekti. Âtş Feri'nin, elinde fenerle, adanın kıyısında, oradan oraya koştuğunu sandaldan görmüşlerdi. Biraz sonra ayak sesleri duyuldu: Pastor kardeşler tahta köprüden dışarıya doğru koşuyorlardı...

Bununla birlikte, gözcü ağaca tırmandığı zaman onlar kıyıya varmışlardı. Ağaçtan bir ses çevreyi çınlattı:

- Sandal şimdi yanaştı kıyıya!..

Başkanın güçlü sesi buna derhal yanıt verdi:

- Herkes arkalarından koşsun!

Pâl Sokaklı üç çocuk soluk soluğa koşuyorlardı. Bika, koşarken:

- Yetişirlerse yandık! Onlar bizden çok kalabalık! dedi.

Önde Bika, arkasında diğer iki çocuk, yolda, çimende koşmayı sürdürüyorlardı. Dosdoğru limonluğun yolunu tutmuşlardı. Bika:

- Limonluğa girelim! diye fısıldadı ve limonluğun küçük kapısına doğru koştu. Çok şükür, kapı açıktı. Sessizce içeriye girerek selvi fidanlarının arasına saklandılar. Dışarıda hiç ses yoktu.

Anlaşılan, peşlerinden gelenler izlerini yitirmişlerdi.

Üç küçük delikanlı burada azıcık dinlendiler. Camlı çatısından ve cam duvarlarından kent akşamının solgun aydınlığı süzülen bu acayip yapıda çevrelerine bir göz attılar. Bu kocaman limonluk dikkati çeken tuhaf bir yerdi. Onlar sol yandaydılar ve buradan biraz ötede yapının orta bölümü başlıyor, daha sonra da sağ yan geliyordu. Burası, baştan başa, büyük yeşil saksılar içinde iri yapraklı, kalın gövdeli ağaçlarla doluydu. Tahtadan yapılmış uzun çiçekliklere eğrelti otları, mimozalar dikilmişti. Orta bölümün büyük kubbesi altındaysa, yelpaze yapraklı hurma ağaçları yükseliyordu ve burada güney bitkilerinden gerçek bir küçük orman oluşmuştu. Ormanın ortasında, içinde kırmızı balıklar bulunan bir havuz, bunun yanında da bir kanepesi vardı. Sonra gene manolyalar, defneler, portakallar, çok büyük eğrelti otları geliyordu. Hepsi de sert, bayıltıcı kokular yayan bu bitkiler havayı güzel bir kokuyla doldurmuştu. Ve su buharıyla ısıtılan bu büyük cam yapıda sürekli sular damlıyordu. Damlalar iri, şişman yapraklar üstüne pıtır pıtır düşüyor; ve büyük hurma yapraklarından ne vakit ses gelse, çocuklar hep, burada, bu sıcak, rutubetli, sık ormancıkta, yeşil saksılar arasında dolaşan tuhaf bir güney hayvanı görüyorlarmış gibi bir kuruntuya kapılıyorlardı...

Kendilerini güvende duyumsadılar ve buradan ne zaman kurtulacaklarını düşünmeye başladılar.

Büyük bir hurma ağacının dibinde kendinden geçmiş bir durumda oturan, ve iliklerine kadar ıslanmış olduğu için bu sıcak yer pek hoşuna giden Nemeçek:

- Sakın, üzerimize kapıyı kilitlemesinler? diye fısıldadı.

Bika onu avuttu:

- Madem ki şimdiye kadar kilitlemediler; bundan sonra da kilitlemezler.

Artık oturdular ve kulak kabarttılar. Hiç ses yoktu. Onları burada aramak kimsenin aklına gelmemişti. Sonra kalktılar ve yeşil fidanlarla, kokulu bitkilerle, büyük çiçeklerle tıklım tıklım dolu

olan yüksek raflar arasında dolaşmaya başladılar. Hatta, Çonakoş, raflardan birinin yanına giderken, ayağı kayıp düştü. Nemeçek yardıma koşmak istedi:

- Dur, ışık yakayım, dedi.

- Bika buna engel olmaya vakit bulamadan, cebinden kibriti çıkardı ve bir tanesini çaktı. Kibritin parlamasıyla sönmeye bir oldu. Çünkü Bika, bunu hemen üfleyip söndürmüştü. Öfkeyle:

- Maymun! dedi, cam yapıda olduğunu unutuyorsun. Bu yapının duvarları da cam. Şimdi kesin ışığı görmüşlerdir.

Durup kulak kabarttılar. Gerçekten, Bika haklıydı. Kırmızı gömlekliler bütün cam yapıyı bir an için aydınlatan parlak ışığı görmüşlerdi. Bunu izleyen anda, çakıl taşları üzerinde ilerleyen ayak seslerini duydular. Onlar da sol yandaki kapıya doğru geliyorlardı. Âtş Feri'nin, başkomutan edasıyla verdiği komutları duydular:

- Pastorlar sağdaki küçük kapıya! Sebeniç orta kapıya! Ben buradayım.

Pâl Sokaklılar bir anda birer köşeye saklandılar. Çonakoş bir rafın altına yüzükoyun yatmıştı. Nemeçek'i, zaten nasıl olsa ıslak diye, kırmızı balıklı havuzun içine soktular.

Küçük sarışın suda kayboluyordu ve başını büyük bir eğretili otu yaprağının altına sokmuştu. Bika, açık duran kapının arkasına saklanacak kadar vakit bulabildi.

Âtş Feri, elinde fener, adamlarıyla birlikte kapıdan içeriye girdi. Fenerin ışığı cam kapıya öyle vuruyordu ki, Bika Âtş Feri'yi iyice görebildi; fakat beriki, kapının arkasına saklanmış olan Bika'yı göremedi. Bika, yalnızca bir kez, Müze bahçesinde yakından görmüş olduğu kırmızı gömlekliler komutana dikkatle bakmıştı. Âtş Feri güzel bir çocuktuk ve şimdi gözleri savaş isteğiyle parlıyordu. Ama, çabucak önünden kaybolmuştu. Öteki çocuklarla birlikte, içerdeki yollarda dolaştı. Sağ yandaki rafın altına da baktılar. Havuzun içini aramak hiçbirinin aklına gelmemişti. Çonakoş ise, yakalanmaktan bakın nasıl kurtuldu: Onun rafının altına bakmak istedikleri zaman, Âtş Feri'nin Sebeniç diye çağırdığı çocuk:

- Onlar şu sağdaki kapıdan çıkıp gideli çok oldu, demişti. O bu kapıya doğru yürüyünce ötekiler de, izleme heyecanı içinde, arkasından koşmuşlardı.

Cam yapıda oraya buraya koştular. Bazı boğuk şangırtılardan anlaşıldığına göre onlar da, saksıların düşüp düşmemesine pek aldırmış etmiyorlardı.

Biraz sonra dışarıya çıktılar ve yeniden sessizlik çöktü. Çonakoş ortaya çıkarak:

- Bana bakın, saksılardan biri kafama düştü. Toz toprak içindeyim, dedi.

Ağızına dolan kumları ivedi ivedi tükürüyordu.

Onun arkasından Nemeçek, bir su canavarı görünüşüyle havuzdan çıktı. Zavallıcığın her yerinden gene şıpır şıpır sular akıyordu. Her zamanki gibi, ağlayışa benzer bir sesle yakındı:

- Nedir yani, ben bütün ömrümü su içinde mi geçireceğim? Ben neyim sanki? Kurbağa mı?

Islatılmış fino köpeği gibi silkinliyordu. Bika durdurdu:

- Ağlayıp durma! Haydi, gidiyoruz. Bu işi bırakalım artık.

Nemeçek içini çekti:

- Ah, artık eve gitsem!..

Giysisini sırsıklam görünce evde kendisini nasıl karşılayacakları aklına gelmişti. Onun için, söylediğini düzeltti:

- Eve gitmeyi de pek canım istemiyor ya!..

Geriye doğru, yıkık tahtaperdeden içeriye atladıkları yerdeki akasyaya doğru koştular. Birkaç dakikada oraya vardılar. Çonakoş ağaca tırmandı bile. Ama, perdenin üstüne çıkmadan geriye, bahçe yanına baktı ve korku içinde haykırdı:

- İşte, geliyorlar!

Bika:

Ağaca çekil! dedi.

Çonakoş geri çekilerek, iki arkadaşının da oraya çıkmasına yardım etti. Dallar ne kadar uygunsa o kadar yükseğe tırmandılar. Kurtuluşun bu kadar yakın olduğu bir zamanda yakayı ele vermek düşüncesi çok kötü canlarını sıkıyordu.

Kırmızı gömleklilerin alayı gürültü ederekten ağacın yanına varmıştı. Çocuklar yukarıda, ses çıkarmadan, sık yapraklar arasına konmuş üç büyük kuş gibi duruyorlardı...

Gene, cam yapıda da arkadaşlarını şaşırtmış olan Sebeniç konuştu:

- Tahtaperdeden atarlarken gördüm onları...

Anlaşılan, içlerinde en budalasısı bu Sebeniç'ti. Hem, yalnızca en akılsızı değil, aynı zamanda en yaygaracısıydı; durmadan o bağıırıyordu. Hepsi de usta birer jimnastikçi olan kırmızı gömlekliler bir an içinde tahtaperdeden atladılar. Âtş Feri sona kalmıştı; dışarıya atlamadan önce feneri söndürdü. O da, tepesine kocaman üç kuşun konmuş olduğu aynı akasyaya tırmanarak tahtaperdeyi geçti. Hatta delik bir saçak gibi sürekli su akıtan Nemeçek'ten, ensesinin tam ortasına birkaç şişman su damlası düşmüştü.

- Yağmur yağıyor! diye bağırdı. Ensesini sildi. Sonra, o da sokağa atladı.

Sokaktan:

- İşte, gidiyorlar! diye sesler duyuldu ve Sebeniç'in gene yanıldığına kanıt olarak hepsi birden koşmaya başladılar. Hatta Bika:

- Eğer bu Sebeniç olmasaydı, çoktan yakalanmış olacaktık, dedi...

Şimdi artık duyumsuyorlardı ki, kırmızı gömleklilerin elinden kesin olarak kurtulmuşlardı. Onların, küçük bir sokakta kendi halinde sessizce yürüyen iki çocuğun peşinden koştuklarını görüyorlardı. İki çocuk onlardan korktular ve kendileri de koşmaya başladılar. Bunun üzerine kırmızı gömlekliler haykırıştılar ve çılgın bir halde arkalarından saldırdılar. Gürültü, uzaklarda, Yojef Varoş'taki küçük sokakların birinde söndü...

Pâl Sokaklılar tahtaperdeden aşağıya kaydılar ve ayaklarının altında yeniden sokağın kaldırımlarını duyumsayınca geniş bir soluk aldılar. Yaşlı bir kadın onlara doğru geliyordu. Onun arkasından başka yolcular da göründü. Gene kentte olduklarını ve burada artık hiçbir şeyden korkulamayacağını duyumsadılar. Yorgun ve açtılar. Yakında bulunan ve pencereleri karanlık geceyi dostça aydınlatan kimsesiz çocuklar evinde yemek zili çalıyordu.

Nemeçek, dişleri birbirine vurarak:

- Çabuk yürüyelim! dedi.

- Bana bak, -dedi, Bika- sen tramvayla git eve. Al bilet parasını...

Elini cebine soktu. Ama eli içeride kaldı. Başkanın ancak on beş parası vardı. Cebinde, bu on beş paradan, bir de, içinden hep mavi mürekkep sızan şık hokkadan başka bir şeycik yoktu. Mürekkepli

üç beşliğı cebinden çıkarıp Nemeçek'e verdi:

- Bu kadarcık var.

İki beşlik de Çonakoş'tan çıktı. Küçük sarışının, üstünde melek resmi olan bir uğur beşliğı vardı; bunu hep bir hap kutusu içinde yanında taşırdı. Hepsi altı beşlik ediyordu. Bununla tramvaya bindi.

Bika sokakta durakladı. Kafası hâlâ Gereyb işine takılıydı. Somurtup duruyor ve konuşmuyordu. Ama Çonakoş ihanetle ilgili henüz bir şey bilmediğı için neşesi yerindeydi.

- Buraya baksana, kardeşim, dedi ve Bika başını ona çevirdiğı zaman iki parmağına ağzına götürüp, kulakları sağır eden bir ıslık çaldı. Çalabildiğı kadar güçlü bir ıslık... Sonra, bu ıslıkla keyfi yerine gelmiş gibi çevresine baktı. Neşeli bir edayla:

- Bu akşam artık başka istemem; dedi. İçimden geldi, dayanamadım, kardeşim.

Somurtkan Bika'nın koluna girdi. Birlikte, bu kadar heyecanlı serüvenlerden sonra, ucu bucağı olmayan Üllö Caddesi'nde kente doğru yorgun yorgun yürümeye başladılar.

IV

Derslikte, saat gene biri çaldı. Çocuklar kitaplarını toplamaya başladılar. Profesör Rats kitabını kapayarak ayağa kalktı. İş görmeye hazır duran küçük Çengei, ilk sıranın başında oturan çocuk, yanına koşarak giyinmesine yardım etti. Pâl Sokaklılar, değişik sıralardan, Bika'nın işaretini bekleyerek birbirlerine bakıyorlardı. O gün öğleden sonra saat ikide Alan'da toplanılacağından haberleri vardı. Üç üyesi bulunan araştırma kolu Bitki Bahçesi'nde neler yaptıklarını anlatacaktı. Bu akımın başarılı olduğunu ve Pâl Sokaklıların başkanının kırmızı gömleklilerin ziyaretine gözüpeklikle karşılık verdiğini hepsi biliyordu; ama işin ayrıntılarını, başlarından geçen serüvenleri ve atlatılan tehlikeleri merak ediyorlardı. Bika'nın ağzından, kerpentenle bile bir sözcük alınamazdı. Çonakoş, hepsini anlatıyordu; ama, Tanrı onu bağışlasın, korkunç yalan atıyordu. Bitki Bahçesi'ndeki yıkıntılarda yabani hayvanlarla karşılaştıklarından bile söz etti... Güya Nemeçek gölde az kalsın boğulacaktı... Güya kırmızı gömlekliler kork

unç bir ateşin çevresine oturmuşlardı... Her şeyi anlatıyor; ama hep en önemli işleri unutuyordu. Söylediklerini sonuna kadar dinlemek olanaksızdı; çünkü, cümlelerin sonuna nokta koyar gibi çaldığı ardı arkası kesilmeyen ısıklarla, dinleyenlerin kulaklarını sağır ediyordu.

Nemeçek ise rolünü o kadar önemli bulmaktaydı ki, büyük bir ciddilikle, ağzı kapalı duruyordu. Sorarlarsa:

- Hiçbir şey söylemem...

Yahut: - Başkana sorun! diyordu.

Er olduğu halde bu kadar güzel serüvenlere karışmış olan Nemeçek'i ötekiler çok kötü kıskanıyorlardı. Teğmenler ve üsteğmenler bundan sonra neferin yanında cüce gibi kalacaklarını duyumsamaktaydılar. Hatta bazıları artık küçük sarışının kesinlikle subaylığa yükseltileceğini, o zaman artık Alan'da Hektor'dan, bekçinin kara köpeğinden başka er kalmayacağını söylüyorlardı...

Profesör Rats, sınıftan daha çıkmamıştı ki, Bika, Pâl Sokaklı çocuklara doğru iki parmağını kaldırdı. Bu, saat ikide buluşacağız, demektir. Bu işaretin anlamını anladıklarını göstermek için selam çaktıkları zaman, Pâl Sokaklılardan olmayan öteki çocuklar onları korkunç biçimde kıskandılar.

Hepsi birden dışarıya çıkmak istediği sırada bir şey oldu.

Profesör, pardösüsünün cebinden küçük bir kâğıt çıkardı. Gözlüğünü taktı ve kâğıttan, aşağıdaki adları okumaya başladı:

- Vays!..

Vays, korkarak:

- Efendim! dedi.

Profesör sürdürdü:

- Rihter! Çele! Barabaş! Leski! Nemeçek!...

Sırayla hepsi:

- Efendim! diye yanıtladılar.

Profesör Rats, kâğıt parçasını cebine koyarak dedi ki:

- Siz şimdi eve gitmeyeceksiniz; benimle ğretmen odasına geleceksiniz. Sizinle küçük bir işim var...

Yürüdü ve bu acayip çağrının nedenini söylemeden, hızlı adımlarla derslikten ıktı.

Bunun üzerinde, sınıfta her kafadan bir ses çıkmaya başladı:

- Niye ağırıyor?
- Niçin kalıyormuşuz?
- Ne istiyorlar bizden?

ağrılanlar birbirlerine bunları soruyorlardı. Hepsi de Pl Sokaklı oldukları için Bika'nın çevresine toplandılar.

Başkan:

- Ne olabilir, bilmiyorum.. dedi; hele girin içeriye! Ben sizi koridorda beklerim.

Sonra ötekilere döndü:

- Öyleyse, saat ikide değil, üçte buluşuyoruz. Engel ıktı.

Okulun büyük koridoru insanla dolmuştu. Öteki sınıflar da çocuklarını dışarıya döküyordu. Başka zaman sessiz olan büyük pencereli koridorda şimdi büyük bir kaynaşma ve telaş vardı. Herkes ayaklarını sürüyerek yürüyordu. Herkes bir an önce çıkıp gitmek istiyordu. Bir ocuk, ğretmen odasının kapısında somurtan zgn topluluğa sordu:

- İzinsiz mi kaldınız?

Vays, göğsünü gererek yanıt verdi:

- Hayır!

ocuk koşarak uzaklaştı. Arkasından kıskanarak baktılar. O artık eve gidebilirdi...

Birkaç dakikalık bekleyişten sonra, ğretmen odasının kapısı açıldı ve camlı kapının arkasında Profesör Rats'ın uzun boylu, zayıf görüntüsü belirdi:

- İçeriye girin! dedi ve nden yürüdü.

Öğretmen odası boştu. Çocuklar, uzun yeşil masanın çevresinde, ölüm sessizliği içinde ayakta durdular. En arkadaki ocuk, saygı dolu bir davranışla kapıyı kapadı.

Profesör Rats, masanın başına oturarak çevresine baktı:

- Hepiniz burada mısınız?
- Evet.

Aşağıdan, avludan, eve koşan çocukların neşeli gürültüsü geliyordu. Profesör pencereyi kapattı. şimdi, kitap raflarıyla dolu geniş odada sessizlik korkunç bir durum almıştı. Profesör Rats bir mezar sessizliği içinde söze başladı:

- Sizinle konuşmak istediğim sorun şu: Siz bir dernek kurmuşsunuz. Bunu haber aldım. "Macun Toplayanlar Birliği" mi ne, böyle bir şey... Bunu bana söyleyen, birlik üyelerinin adlarını da verdi. Birliğin yeleri sizmişsiniz, doğru mu?

Kimse yanıt vermedi. Hepsi de yan yana, başlarını ne eğmiş, sessiz duruyorlardı ve bu, ileri srlenin doğru olduğunun kanıtıydı.

Profesör sürdürdü:

- Şimdi söyleyin bakalım. Ne biçimde olursa olsun, birlik kurulmasına dayanamayacağımı açıkça söylediğim halde, bu birliği kim kurdu? Her şeyden önce bunu öğrenmek istiyorum.

Derin bir sessizlik...

Korkak bir ses duyuldu:

- Vays.

Profesör Rats, Vays'a sert sert baktı:

- Vays, kendin söyleyemez misin?

Yanıt pek yumuşaktı:

- Evet, söyleyebilirim.

- Öyleyse niçin söylemedin?

Zavallı Vays buna da yanıt vermedi. Profesör Rats bir sigara yaktı ve dumanını havaya üfledi.

- E, şimdi söyle bakalım, dedi. Önce, macun nedir, şunu bana anlat...

Vays, yanıt verecek yerde, cebinden kocaman bir parça macun çıkarıp masanın üstüne koydu. Kısa bir zaman ona baktı; sonra, ancak işitilecek kadar yavaş bir sesle:

- Macun budur, dedi.

Profesör sordu:

- Bu da ne?

- Hamur gibi bir şey efendim. Camcılar bununla camı çerçeveye yapıştırırlar. Camcı bunu oraya sıvar; çocuklar da gidip oradan tırnaklarıyla kazırlar.

- Sen mi kazıdın bunları?

- Hayır efendim, birliğin macunu bu.

Profesör gözlerini açarak sordu:

- Ne demek?

Vays'a biraz cesaret gelmişti:

- Bunu üyeler topladı, dedi. Onu saklamak görevi için de ben seçildim. Daha önce Kolnai saklıyordu; çünkü veznedar oydu. Fakat macun onun yanında kurudu; çünkü o hiç çiğnemiyordu.

- Bunu çiğnemek mi gerekiyor?

- Evet. Bu yapılmazsa sertleşir; istenen biçime girmez. Ben her gün çiğnedim.

- Niçin bu işi başkası yapmıyor da, sen yapıyorsun?

- Çünkü, birliğin yasasında "Başkan birliğin macununu, sertleşmesin diye, her gün en az bir kez çiğnemek zorundadır" diye yazılı.

Vays şimdi bol bol gözyaşı döküyordu. Sesi titreyerek ekledi:

- Şu anda başkan benim...

Durum ciddiye. Profesör sert bir sesle bağırdı:

- Bu kocaman parçayı nereden topladınız?

Kimse yanıt vermiyordu. Profesör, Kolnai'ye baktı:

- Kolnai, nereden topladınız bunu?

Kolnai, içten bir itirafla durumunu kurtarmak isteyen bir insan gibi çabuk çabuk yanıt verdi:

- Profesör, bir ay kadar oluyor efendim. Bir hafta ben iğnedim. Ama, o zaman daha küçüktü. İlk parçayı Vays getirmişti; bunun üzerine birliğı kurduk. Vays'ı babası arabaya bindirmiş; o da bunu arabanın penceresinden kazımış. Tırnakları kan içindeydi. Sonra, müzik salonunda bir cam kırılmıştı. Öğleden sonra geldim. Camcı gelinceye kadar, saatlerce bekledim. Camcı saat beşte geldi. Küçük bir parça macun istedim; yanıt vermedi. Yanıt da veremezdi; çünkü suratı macunla şişti.

Profesör sert bir biçimde kaşlarını çattı:

- Ne biçim lakırdı bunlar? Surat beygirde olur!

- Yani ağız macunla doluydu. O da çiğniyordu. Biraz durduktan sonra yanına gidip pencereye camı takarken bakayım diye rica ettim. Başıyla, peki der gibi işaret etti. Ben baktım; o camı taktı, gitti. O gittiğı vakit ben percerenin yanına vardım. Macunları kazıdım; alıp götürdüm. Fakat kendim için almadım ki, "birlik" için...bihir...lihik...ihicin...

O da ağılıyordu.

Profesör Rats:

- Ağılama! dedi.

- Vays ceketinin eteğini kırıştıırıp duruyordu. Şaşkınlıktan, söze karışmayı gerekli buldu:

- Şimdi böğürür...

Ama Kolnai yalnızca hıçkırıyordu; acındırıcı bir biçimde hıçkırıyordu. Vays onun kulağına eğildi:

- Bğrmesene!

Bunun zerine o da bğrmeye başladı. Bu güçlü ağılayış Profesör Bay Rats'ı acındırdı. Sigarasından derin soluklar çekti. Bu aralık ele, kibar ele sıradan ne çıktı; gururlu bir tavırla profesörün önünde durdu. Şimdi, o da, birkaç gün önce Bika'nın Alan'da almış olduğı alımlı tavrı takınmaya karar vermişti. Duraksamadan ve kararlı bir sesle:

- Efendim, Profesör, Birliğe ben de macun getirdim, dedi.

Gururla profesörün gözlerine bakıyordu. Profesör Bay Rats sordu:

- Nereden?

- Evde, kuşumun banyo teknesini kırılmıştım, dedi ele; annem yeniden yaptırdı. Ben de macununu kazıdım. Mandi yıkanırken sular hep halılara aktı. Böyle bir kuşun yıkanmak nesine? Böcekler de hiç yıkanmazlar; gene de hepsi pistir.

Profesör Bay Rats iskemlesinde ne doğıru uzanarak korkutucu bir tavırla:

- Maşallah, keyfin yerinde, ele; dedi, dur hele, şimdi senin işini görürüm. Sen sürdür, Kolnai!

Kolnai korkudan titriyordu. Burnunu sildi:

- Neyi srdreyim?

- Ötekileri nereden topladınız?

- Şimdi ele söyledi... Birlik bir kez bana altmış tane beşlik verdi: Ben de macun bulup getireyim diye.

Bu, artık profesör Bay Rats'ın keyfini kaçırmıştı.

- Demek, parayla da aldınız, öyle mi?

- Hayır, dedi Kolnai; benim babam doktordur. Sabah vizitelerine arabayla gider. Bir gün beni de birlikte almıştı. Arabanın penceresindeki macunları kazıdım. Bu macun çok yumuşaktı. Bu arabaya ben girip oturayım diye Birlik bana dokuz tane yirmilik vermişti. Öğleden sonra içine girip oturdum; onunla Memurlar Mahallesine kadar gittim. Dört pencerenin de macunlarını kazıdım. Sonra eve yayan geldim.

Profesör anımsadı:

- Hani seninle Ludovika'da karşılaşmıştık; o zaman mı oldu bu?
- Evet.
- Sana seslenmiştim de yanıt vermemiştin.

Kolnai başını önüne eğerek, üzüntüyle:

- Çünkü ağzım macunla doluydu, dedi.

Testi yeniden kırılmış, Kolnai yeniden ağlamaya başlamıştı. Vays gene heyecana tutuldu; gene ceketinin eteklerini kırıştırmaya başladı. Şaşkınlıktan gene:

- Şimdi böğürür, diye söyleniyordu.

Kendisi de ağlamaya yeniden başladı. Profesör ayağa kalktı. Odanın içinde, bir aşağı bir yukarı gezindi. Başını salladı:

- Mükemmel bir birlik! Ya başkan kimdi?

Bu soru üzerine Vays üzüntüsünü unutuverdi; ağlamayı kesti ve göğsünü gererek yanıtladı:

- Ben.
- Veznedar kimdi?
- Kolnai.
- Kaç para kaldıysa çıkar bakayım!
- Buyurun.

Kolnai hemen elini cebine soktu. Onun cebi de Çonakoş'unkinden daha küçük değildi. İçerisini karıştırmaya başladı ve ne varsa hepsini çıkarıp masanın üstüne dizdi. İlk olarak bir on kuruşlukla kırk üç tane beş paralık çıkmıştı; sonra, iki tane yirmi beşer paralık pul, bir tane posta kartı, birer kuronluk iki damga pulu, sekiz tane yeni kalemucu; bir tane de, renkli cam zıpzip.

Profesör paraları sayıp hesapladıktan sonra suratını astı:

- Bu parayı nereden buldunuz?
- Üyelerin verdiği ödenti bunlar. Her üye haftada otuz para verir.
- Siz parayı ne yapacaksınız.
- Hiç. Ödenti verilmiş olsun diye topluyoruz. Vays başkanlık ödentisini vermemek için görevinden ayrıldı.
- Ne kadardı bu?

- Haftada 25 para. Pulları ben getirdim; posta kartını Barabaş, damga pullarını da Rihter, Onun babası... o babasından...

Profesör sözünü kesti:

- Çaldı! Öyle mi? Rihter!

Rihter ileri çıktı; gözlerini indirdi.

- Çaldın mı?

Sesini çıkarmadan, başıyla, "evet" der gibi işaret etti. Profesör başını salladı:

- Ne ahlaksızlık! Kimdir baban?

- Doktor Rihter Ernö, dava vekili. Fakat, Birlik pulu iç etti.

- Nasıl, nasıl?

- Ben pulu babamdan çaldığım için, sonra korktum. Birlik bana bir kuron verdi. Bununla başka bir pul satın aldım. Bunu yazı masasının üzerine koyarken babam yakaladı; çalarken değil, yerine koyarken. Ve ense köküne bir tane ekledi...

Profesörün sert bir bakışı üzerine sözünü düzeltti:

- Beni dövdü babam. Pulu geri getirdiğim için adamakıllı patakladı ve "Nereden çaldın?" diye sordu. Bir şey söylemek istemedim; çünkü bu yüzden de ayrıca dayak yiyecektim. Onun için, Kolnai'den aldım, dedim. O vakit babam "Hemen götürüp geri ver; kesinlikle bir yerden aşırıdır" dedi. Onun için şimdi iki pulu var Birliğin.

Bu açıklama üzerine profesör düşünmeye başladı:

- Peki, niçin yeniden pul satın aldınız öyleyse? Eski pulu geri getiremez miydin?

Onun yerine Kolnai yanıt verdi:

- Bu olamazdı; çünkü arkasında Birliğin mührü vardı.

- Mührünüz de var demek! Nerede bu mühür?

- Mühür memuru Barabaş'tır.

Şimdi sıra Barabaş'a gelmişti. Bu kez o ileri çıktı. Zaten hiç geçinemediği Kolnai'ye kötü kötü baktı. Alan'daki şapka sorununu hâlâ unutmamıştı... Ama ne yapabilirdi ki! Lastikten yapılmış damgayı, ıstampasıyla birlikte, usulca, yeşil öğretmen masasının üstüne bıraktı. Profesör damgaya baktı. Üzerinde şu yazılıydı: "Macun Toplayanlar Birliği, Budapeşte, 1889"

Profesör Râts gülmemek için kendini tutarak gene başını salladı. Barabaş'a cesaret gelmişti. Masaya doğru uzanıp, damgayı geri almak istedi. Ama profesör daha önce elini uzattı.

- Ne yapıyorsun?

Barabaş:

- Efendim, mührü kimseye vermemek, gerekirse onu yaşamımla savunmak için ant içtim, dedi.

Profesör mührü cebine koyarak:

- Sesini kes! dedi.

Ama Barabaş sakinliğini artık koruyamıyordu.

- Öyleyse Çele'den de bayrağı alın, efendim, dedi.

Profesör, Çele'ye dönerek:

- Demek, bayrağınız da var ha? Ver şunu bana! dedi. Çele elini cebine sokarak oradan, tele geçirilmiş, minimini bir bayrak çıkardı. Alan'ın bayrağı gibi bunu da ablası dikmişti. Genellikle, bu gibi dikiş işlerini Hep Çele'nin ablası yapardı. Ama bu bayrak kırmızı-beyaz-yeşildi ve üzerinde şu yazılıydı:

"Macun Toplayanlar Birliği, Budapeşte, 1889. Ant içerizki artık köle olmayacağız!" (*)

Profesör:

- Hım, dedi, "içerizki" deki "ki"yi bitişik yazan hangi sersemmiş bakayım? Bunu kim yazdı?

Kimse yanıt vermedi. Profesör gürleyen bir sesle soruyu yineledi:

- Kim yazdı bunu?

Çele bir an düşündü. Çocukların başını derde sokmak istemiyordu. "Ki"yi bitişik yazan Barabaş'tı; fakat bu yüzden acı çekerse yazık değil miydi. Onun için:

- Ablam yazdı, efendim, dedi ve bunu söyler söylemez yutkundu. Bu iyi bir davranış değildi amma, böylece arkadaşını kurtarmıştı...

Profesör hiçbir şey söylemedi. Şimdi artık çocuklar karmakarışık bir biçimde konuşmaya başladılar. Kolnai, öfkeyle:

- Efendim, bayrağı haber vermek Barabaş'a yakışmaz! dedi.

Barabaş kendini savundu:

- İşi gücü benimle uğraşmak! Madem ki mührü benden aldılar, Birlik de ortadan kalktı demektir.

Profesör Râts tartışmayı kesti:

- Susun! Şimdi ben sizin hesabınızı görürüm. Artık birlik mirlik yok! bir daha böyle işler karıştırdığınızı duymayayım! Hepinizin hal ve gidiş notu kırılacak. Vays daha fazla numara kaybedecek; çünkü başkan oydu.

Vays boynunu bükerek yanıtladı:

- İzin verir misiniz efendim, başkanlığım bugün bitmiş oluyor. Çünkü bugün toplantı yapacaktık ve önümüzdeki hafta için başkası başkan olacaktı.

Barabaş kıs kıs gülererek:

- Kolnai'yi seçtik, dedi.

- Bana göre hepsi bir, dedi profesör; yarın, saat ikiye kadar burada kalacaksınız. O zaman sizinle hesaplaşırız. Şimdi gidebilirsiniz.

Hepsi birden, koro olarak:

- Allahısmarladık! diyerek kıpırdandılar. Vays, ortada duran macuna uzanmak için bu karışıklıktan yararlandı. Profesör görmüştü:

- Bırak bakayım onu!

Vays boynunu büktü:

- Macunu geri vermeyecek misiniz?

- Hayır. Hem, kimde macun varsa çıkarsın! Kimde bulursam çok kötü yaparım.

Bu söz üzerine, şimdiye kadar sazan balığı gibi sessiz duran Leski ileri çıktı. Ağzından bir parça macun çıkardı ve içi sızlayarak onu, kirli elleriyle Birliğin macununa karıştırdı.

- Başka yok mu?

Yanıt olarak, Leski ağzını açıp, başka olmadığını gösterdi.

Profesör şapkasını aldı:

- Hele bir kez daha birlik kurduğunuzu işiteyim!.. Şimdi yallah eve!

Çocuklar sessizce yürüyorlardı. Yalnızca biri, Leski, yavaşça:

- Allahısmarladık! dedi; çünkü biraz önce, ötekiler bunu söylerken onun ağzı doluydu.

Profesör gitti ve dağıtılmış olan Macun Toplayanlar Birliği yalnız başına kaldı. Çocuklar somurtarak bakiştılar. Kolnai, dışarıda bekleyen Bika'ya hepsini başından sonuna kadar anlattı. Bika geniş bir soluk alarak:

- Çok korkmuştum, dedi; çünkü birisi Alan'ı haber verdi sandım...

O bunu söylerken Nemeçek kalabalığın yanına gelerek fısıldadı:

- Bana bakın.. siz sorguya çekilirken.. ben pencerenin yanında duruyordum.. Camı yeni takılmıştı.. hemen...

Oradan kazımış olduğu taze macunu gösterdi. Ötekiler iç çekerek baktılar. Vays'ın gözleri parladı:

- Mademki macun var; gene "birlik" var demektir. Alan'da toplantı yaparız.

Ötekiler de:

- Alan'da! Alan'da! diye bağırdılar ve hepsi birden evlerine doğru koşmaya başladılar. Pâl Sokaklıların parolasını:

- Hahooo, hooo! hahooo, hooo! diye bağırarak söylüyorlar ve bu, merdivenlerde yankılar yapıyordu.

Hepsi birden kapıdan dışarıya fırladılar. Bika, yalnız başına ağır ağır yürüyordu. Neşesi yerinde değildi. Kafasında hep Gereyb vardı: Bitki Bahçesi'ndeki adada feneri dolaştıran casus Gereyb. Derin derin düşünerek eve gitti. Yemeğini yedi ve ertesi günün Latince dersine bir göz attı...

İşlerini bu kadar çabuk nasıl bitirdiler, Tanrı bilir; saat iki buçukta Birliğin üyeleri Alan'daydılar. Barabaş doğruca yemekten gelmişti; çünkü kocaman bir ekmek kabuğunu hâlâ kemirmekteydi. Başına bir kayısı atmak için Kolnai'yi kapıda bekliyordu. Kolnai de artık çok olmuştu.

Hepsi toplandığı zaman Vays onları odun yığınlarının arasına çağırdı ve korkunç bir ciddilikle:

- Oturumu açıyorum! dedi.

Kayısıyı kafasına yemiş, hattâ onu yeniden Barabaş'a atmış olan Kolnai'nin düşüncesine göre, Profesörün yasaklamış olmasına karşın Birliği sürdürmek gerekiyordu.

Barabaş onu suçluyordu:

- Başkan olmak sırası onda da onun için böyle söylüyor. Bana kalırsa bu işi bırakalım artık. Siz burada sırayla hep başkan oldunuz; bizse macunu boşuna çiğniyoruz. Ben bundan iğreniyorum artık. Ağzım hep bu yapışkan şeyle mi dolu olacak?

Şimdi Nemeçek konuşmak istiyordu. Başkana:

- Söz isterim! dedi.

Vays ciddi bir edayla:

- Bay Yazman söz istiyor, dedi ve on paraya satın alınmış olan minimini çingırağı çaldı.

Bununla birlikte, Macun Toplayanlar Birliği'nin yazmanlık görevi kendisine verilmiş olan Nemeçek bir sözcük söyleyemedi. Odun yığınlarından birinin dibinde Gereyb'i görmüştü. Gereyb hakkında onun bildiğini, o unutulmaz gecede Bika ile birlikte onun da gördüğünü başka kimse bilmiyordu. Gereyb odun yığınları arasında tek başına sinsi sinsi yürüyordu. Bekçinin, köpeğiyle birlikte oturduğu küçük kulübeye doğru koştu. Nemeçek, haini gözden yitirmemenin, onu adım adım

izlemenin görevi olduğunu düşünüyordu. Bika; "Adada, fenerin yanında kırmızı gömleklilerle otururken gördüğümüzü, Gereyb ben gelmeden haber almamalı" demişti. Herhalde, bu işi kimsenin bilmemesi daha iyi olacaktı.

Ama, işte, şimdi buradaydı. Burada sinsi sinsi dolaşıyordu. Nemeçek, ne pahasına olursa olsun, bekçinin yanına niçin gittiğini öğrenmek istiyordu. Onun için:

- Teşekkür ederim. Bay Başkan, dedi; sözümü başka zaman söyleyeceğim. Bir işim vardı, şimdi aklıma geldi.

Vays ufacık zili yine salladı.

- Bay Yazman söylevini başka zamana bırakıyor.

Bay Yazman çoktan fırlayıp gitmişti. Koşuyordu; fakat Gereyb'in arkasından değil, önüne doğru. Boş arsayı hızla geçip Pâl Sokağı'na çıktı. Buradan Marya Sokağı'na saptı ve bütün hızıyla, odun biçilen yerin kapısına doğru koştu. Tam bu sırada kapıdan çıkmakta olan, kesilmiş odun yüklü kocaman bir araba az kalsın onu ezecekti. Küçük demir baca püfördüyor ve havaya beyaz buhar püskürüyordu. Yapının içinde bıçkı makinesi acı acı haykırıyor; sanki:

- Dik..kat! Dik..kat! diyordu.

Nemeçek koşarken ona:

- Elbette dikkat ederim! diye yanıt verdi. Küçük evin yanından hızla geçerek odun yığınları arasında gözden yitti ve dosdoğru bekçi kulübesinin arkasına gitti. Bekçi kulübesinin çatısı onu gizleyecek durumdaydı ve çatının saçağı kulübenin arkasındaki odun yığınına hemen hemen dokunuyordu. Nemeçek odun yığınına tırmandı ve yüzükoyun yattı. Yan gözle çevreyi gözetleyerek, bakalım ne olacak diye beklemeye başladı. Gereyb bekçiden ne isteyebilirdi? Yoksa bu, kırmızı gömleklilerin bir savaş hilesi miydi? Başına ne gelirse gelsin, onların konuşmasını dinlemeye karar vermişti. Eyyy, bu ona ne büyük bir onur kazandıracaktı! Bu yeni ihanetin gizini açığa çıkardığı zaman göğsü nasıl kabarcaktı!

Bekler ve çevreyi gözetlerken birdenbire Gereyb'i gördü. Gereyb ağır ağır, sakınan adımlarla kulübeye yaklaşıyor ve birinin izlemesi korkusuyla, sık sık arkasına bakıyordu. Peşinden kimsenin gelmediğine emin olduktan sonra cesaretle yürümeye başladı. Bekçi, kulübesinin önündeki sırada kendi halinde oturuyor; piposuyla, çocukların ona getirmeyi alışkanlık edindikleri izmaritleri içiyordu. Bütün çocuklar Yânoş için izmarit toplarlardı.

Köpek yanından fırladı. Gereyb'e karşı bir iki kez havladı. Ama, yabancı olmadığını anlayınca yerine dönüp yattı. Gereyb, Yânoş'un tâ yanına kadar geldi. Öyle ki çatı onları Nemeçek'in gözünden saklıyordu. Ama, şimdi artık Nemeçek'e cesaret gelmişti. Yavaşça, yapabildiği kadar dikkatli davranarak, odun yığınının kulübenin damına geçti. Orada da yüzükoyun yattı ve bu durumda yukarıya doğru sürünerek o kadar ilerledi ki, neredeyse, öndeki kapının üstünden başını uzatıp onlarla göz göze gelecekti. Bir iki kez, altında tahtalar çatırdamıştı. Bu gibi zamanlarda Nemeçek damarlarında kan durdu sanıyordu... Ama, sürünerek ilerlemeyi sürdürüyor, başını sakınarak ileriye uzatıyordu. Bu anda, bekçi yahut Gereyb akıl edip de yukarıya baksaydı, tahtaların kıyısından, kulübenin önünde olup bitenlere yusuvarlak açılmış gözlerle bakan Nemeçek'in akıllı, küçük, kumral başını görür ve kuşku yok ki korkardı.

Gereyb bekçinin yanına sokularak dostça:

- Günaydın, Yânoş! dedi.

Bekçi, piposunu ağzından çıkarmadan:

- Günaydın! diye yanıtladı.

Gereyb ona doğru eğildi.

- Sigara getirdim, Yano!

Bekçi bunu işitince pipoyu ağzından çıkardı. Gözleri parladı. Sigarayı bütün görmek mutluluğu zavallı Yano'ya yaşamında çok zaman nasip olmamıştı. Bunlar, ancak başkaları iyi yanını içtikten sonra onun eline düşerdi.

Gereyb cebinden üç tane sigara çıkarıp Yano'nun avucuna bıraktı.

Nemeçek, içinden:

- Tamam, çok iyi ettim de buraya çıktım. Madem ki sigara vererek başlıyor; bekçiden kesin bir şey isteyecek! diye düşünüyordu ki Gereyb'in bekçiye yavaş sesle söylediklerini duydu:

- Yano, benimle kulübenin içine gel... Seninle burada, dışarda konuşmak istemiyorum... İstemiyorum görsünler... Çok önemli bir şey söyleyeceğim. Sana daha sigara veririm.

Cebinden bir avuç dolusu sigara çıkardı.

Nemeçek çatının üstünde başını sallıyordu.

- Bu kadar çok sigara getirdiğine göre, herhalde büyük bir hainlik yapacak! diye düşündü.

Doğal olarak, bekçi sevinçle içeriye girdi; Gereyb de arkasından. Gereyb'den sonra köpek de sokuldu. Nemeçek üzölmeye başlamıştı:

- Konuştuklarının hiçbirini işitemeyeceğim. Hazırladığım bütün güzel tasarılar suya düştü, yazık!.. diye düşünüyordu. Ve, onların peşinden, kapı kapanmadan içeriye girebilen köpeği korkunç bir biçimde kısıkanıyordu. Çünkü, içeriye girdikten sonra kapıyı da kapamışlardı. Nemeçek'in aklına demir burunlu cadının şehzadeyi kara köpek biçimine soktuğı masallar geldi. Gerçekten, eğer şimdi bir demir burunlu cadı çıkıp da onu, büyüyle, birkaç saniye için kara köpek biçimine soksa ve onun yerine Hektor'dan bir küçük sarışın Nemeçek yapsaydı, buna karşılık, seve seve, yirmi otuz tane güzel cam zıpızp verirdi. Zeten, nasıl olsa ikisi arkadaştı; ikisi de "er"di...

Ama, demir burunlu cadı yerine çelik dişli bir böcek yardımına yetişti. Bu, çatı tahtalarından birini vaktiyle kemirmiş ve tahtanın yumuşak özüyle ailece karın doyurmuş olan ve bu davranışıyla, bir gün Pâl Sokağı çocuklarına ne büyük bir hizmet yapacağının farkında olmayan zavallı bir ağaç kurduydu.

Böceğin kemirdiğı yerde tahta inceydi. Nemeçek kulağını oraya yapıştırdı ve dinlemeye başladı. Küçük kulübeden boğuk sesler geliyordu. Nemeçek kısa bir deneme sonucunda sevinçle anladı ki, içeride konuşulanların hepsini eksiksiz bir biçimde duyabiliyordu. Gereyb söylediklerini bu ıssız yerde bile başkası işitir diye korktuğı için olacak, yavaş sesle söylüyordu. Bekçiye şöyle diyordu:

- Yano, aptallık etme. Benden, istediğın kadar sigara alabilirsin. Fakat, bunun için bir şey yapmak gerekiyor.

Yano, homurdanarak sordu:

- Ne yapmak gerek?

- Yalnızca, çocukları buradan atmak; burada top oynamalarına, odun yığınlarını bozup dağıtmalarına izin vermemek.

Birkaç saniye hiçbir ses duyulmadı. Nemeçek, bundan, bekçinin düşündüğüne karar verdi. Biraz sonra bekçinin sesi yine duyuldu:

- Burdan atmak mı gerek?

- Evet.

- Niçin?

- Çünkü buraya başkaları gelmek istiyor. Bunlar hep paralı çocuklar... Sana, istediğin kadar sigara verecekler... Hatta para da...

Bu söz etkisini göstermişti. Yano sordu:

- Para da mı verecekler?

- Evet. On kuruş.

"On kuruş" bekçiyi yumuşatıvermişti.

- Pekâlâ; sepetleriz onları, dedi.

Kapının tokmağı gıcırdadı; kapı aralandı. Gereyb kulübeden çıktı. Ama Nemeçek artık çatıda değildi. Kedi gibi, bir kedi çevikliğiyle kayıp yere atlamış ve odun yığınlarının arasından geriye, Alan'a doğru koşmaya başlamıştı. Küçük sarışın pek heyecanlıydı ve, o anda bütün çocukların sonunun, bütün Alan'ın geleceğinin kendi elinde olduğunu duyumsuyordu. Arkadaşlarını gördüğü vakit uzaktan bağırdı:

- Bika!

Fakat kimse yanıt vermedi.

Gene bağırdı:

- Bika! Başkan!

Bir ses yanıtladı:

- Daha gelmedi!

Nemeçek fırtına gibi koşuyordu. Bu olayı Bika'ya hemen bildirmek gerekiyordu. Egemen oldukları bu topraktan atılmalarına vakit kalmadan davranmak zorundaydılar. Son odun yığınının yanından koşarak geçerken daha toplantı durumunda bulunan Birlik üyelerini gördü. Vays hâlâ ciddi bir yüzle başkanlık ediyordu ve küçük sarışın yanlarından koşarak geçerken, bağırdı:

- Hahooo! hooo! Bay Yazman!

Nemeçek, hızını kesmeden, "durmayacağım" der gibi başını salladı.

Vays, arkasından:

- Bay Yazman! diye haykırdı ve sözünün etkisini artırmak için başkanlık zilini hızlı hızlı salladı.

Nemeçek başını geriye çevirerek:

- İvedi işim var! diye bağırdı ve Bika'yı evinde bulmak üzere koşmayı sürdürdü. O zaman Vays son çareye başvurdu. Sert bir sesle arkasından bağırdı:

- Er! Dur!..

Bu komut üzerine durmak gerekti. Çünkü Vays subaydı... Küçük sarışın öfkesinden kuduruyordu. Ama, ne çare, Vays rütbesiyle çağırınca durmak zorundaydı.

- Buyur, teğmenim!

Duruşa geçti.

Birliğin başkanı:

- Şimdi karar verdik: bu günden başlayarak Birlik gizli bir dernek olarak çalışacak. Yeni başkan

da seçtik, dedi.

Çocuklar yeni başkanın adını coşkun bir sevinçle haykırdılar:

- Yaşasın Kolnai!

Yalnızca Barabaş, yavaşça:

- Kahrolsun! diye homurdandı.

Başkan sözünü sürdürdü:

- Bay Yazman, eğer Yazman olarak kalmak istiyorsa şimdi, bizimle birlikte, bu işi gizli tutacağına ant içsin. Çünkü Profesör Râts haber alırsa...

Bu anda Nemeçek odun yığınları arasında Gereyb'in sinsi sinsi dolaşmakta olduğunu görmüştü. Gereyb şimdi giderse her şey çok kötü olacaktı... Kaleler elden gidecek, Alan elden gidecekti... Ama eğer Bika onunla burada, duygularını okşayarak konuşabilirse belki de onda yine iyi duygular canlanırdı. Küçük sarışın nerdeyse öfkesinden ağlayacaktı. Başkanın sözünü kesti:

- Bay Başkan... çok ivedi işim var... gitmeliyim..

Vays sert bir tavırla sordu:

- Yoksa Bay Yazman korkuyor mu? Yakalanırsak seni de cezalandırırlar diye korkuyorsun galiba!

Ama artık Nemeçek dikkat bile etmiyordu. Yalnızca, odun yığınları arasına sinmiş olan ve kendini sokağa atmak için çocukların başka yere gitmesini bekleyen Gereyb'e doğru bakıyordu... Ve onu gördüğü zaman, bir tek sözcük, bir tek söz söylemeden, Birliği bırakıp, ceketinin düğmelerini ilikledi ve yıldırım hızıyla Alan'ın karşı yanına geçerek kapıdan dışarı fırladı.

Toplantıyı ağır bir sessizlik kaplamıştı. Biraz sonra, bu mezar sessizliği içinde başkan bir mezar sesiyle şöyle dedi:

- Sayın üyeler, Nemeçek Ernö'nün davranış biçimini hep gördünüz. Önünüzde ilan ediyorum ki Nemeçek Ernö bir korkaktır!

Bütün topluluk:

- Evet, korkaktır! diye haykırdı. Hatta Kolnai:

- Haindir! diye bağırdı.

Bu söz üzerine Rihter heyecanlı bir biçimde dedi ki:

- Öneriyorum: Birliği bu sıkıntılı durumunda bırakıp giden korkak haini yazmanlıktan atalım: Birlikten çıkaralım; gizli sicil defterine onu "hain" diye yazalım!

Bütün gırtlaklardan aynı ses çıktı:

- Yaşa!

Başkan derin bir sessizlik içinde yargısını bildirdi:

- Genel kurulun Nemeçek Ernö'yü hain diye ilan ettiğini sicil defterine kaydet ve adını küçük harfle yaz.

Toplantıda, her kafadan bir ses çıkıyordu. Anayasaya göre, en ağır ceza buydu. Birçoğu Leski'nin çevresini almıştı. O hemen yere oturdu; Birliğin sicil defteri olan bu yirmi beş paralık defteri dizinde açtı ve kargacık burgacık harflerle, iri iri: "nemeçek ernö haindir!.." diye yazdı.

Birlik, Nemeçek'ten onurunu böyle geri almıştı...

Bu sırada Nemecek Ernö, isterseniz şöyle diyelim; nemecek ernö, Bika'nın gösterişsiz, tek katlı bir evde oturduğu Kinij Sokağı'na doğru koşuyordu. Kapıdan içeriye dalıp doğru Bika'nın yanına gitti. Bika kendine geldiği zaman:

- Hayrola! Ne işin var burada senin? dedi.

Nemecek, gördüklerini soluk soluğa anlattı ve çabuk olsun diye, Bika'yı kolundan tutup çekmeye başladı. Şimdi ikisi birden Alan'a doğru koşuyorlardı. Yolda koşarken Bika sordu:

- Bunların hepsini duydun, gördün mü?

- Hem duydum, hem gördüm.

- Daha orada mı Gereyb?

- Çabuk olursak gitmeden yetişiriz.

Klinika'nın yanında durmak zorunda kaldılar. Zavallı Nemecek öksürmeye başlamıştı. Duvara dayanarak:

- Sen git... dedi; çabuk git sen oraya.. Ben.. ben.. öksürüğüm geçince gelirim.

Çok kötü öksürüyordu. Yanından ayrılmayan Bika'ya:

- Üşüttüm kendimi, dedi. Bitki Bahçesi'nde üşüttüm.. Göle düştüğüm zaman bir şey olmadı ama, çiçeklikte havuzun içine saklandığım vakit su pek soğuktu. İliklerime kadar üşüdüm.

Pâl Sokağı'na saptılar ve tam köşeyi dönecekleri sırada tahtaperdenin ufacık kapısı açıldı; Gereyb aceleyle dışarı çıktı. Nemecek ansızın Bika'yı tuttu:

- İşte gidiyor!

Bika elini huni gibi yaparak, küçük ıssız sokağı baştan başa çınlatan güçlü bir sesle:

- Gereyb! diye bağırdı.

Gereyb durdu; geriye döndü. Bika'yı görünce kahkahalarla güldü ve büyük caddeye doğru önlerinden gülererek koştu. Bu alaylı gülüş Pâl Sokağı'nın evleri arasında güçlü yankılar yaptı. Gereyb onlarla alay etmişti.

İki çocuk sokağın köşesinde mihlanmış gibi kaldılar. Gereyb gözden yitmişti. Her şeyin bittiğini duyumsuyorlardı. Birbirlerine bir tek sözcük bile söylemediler. Şimdi artık, Alan'ın küçük kapısına doğru sessizce yürüyorlardı. İçerden, top oynayan çocukların neşeli gürültüsü geliyordu. Sonra keskin bir haykırış duyuldu.

Birlik çocukları yeni başkanları için:

- Yaşa! diye bağııyorlardı... İçerdekilerin hiçbiri bilmiyordu ki: Onların çocuk ruhları için sonsuzluk, özgürlük anlamına gelen; öğleden önce Amerika çayırı, öğleden sonra Macaristan ovası, yağmurda deniz, kış mevsiminde kuzey kutbu; kısaca, her zaman onların dostu olan ve onları eğlendirmek için, ne isterlerse onun biçimine giren bu avuç içi kadarcık yer; bu kısır, yamru yumru Peşte toprağı; iki ev arasında sıkışıp kalmış olan bu ufacık düzlük belki de artık onların değildi.

Nemecek:

- Görüyor musun; onların haberi bile yok!.. dedi.

Bika başını önüne eğerek, yavaş sesle yineledi:

- Haberleri bile yok!

Nemecek, Bika'nın zekâsına güveniyordu. Akıllı ve sakıngan küçük dostunu görünceye kadar

umudunu yitirmemişti. Ancak, Bika'nın gözlerinde ilk yaşı gördüğü ve Başkanın, bizzat Başkanın, derin bir üzüntüyle ve sesi titreyerek:

-Peki, ne yapacağız şimdi? dediğini işittiği zaman gerçekten korkmuştu.

İki gün sonra, perşembe günü, Bitki Bahçesi'ne akşamın karanlığı indiği zaman, köprünün üstündeki iki nöbetçi kapkara bir gölgenin yaklaştığını görerek silaha davrandı. Nöbetçilerden biri:

- Selam! diye bağırdı. Bunun üzerine, ikisi birden, üzerlerinde solgun ay ışığı parlayan, ucu yaldızlı mızraklarını havaya kaldırdılar. Bu saygı duruşu kırmızı gömleklilerin komutanı Âtş Feri içindi. O, köprüden ivedi adımlarla geçerken nöbetçilere sordu:

- Hepsi burada mı?
- Evet, yüzbaşım.
- Gereyb de burada mı?
- İlk olarak o geldi yüzbaşım.

Komutan sessizce selamladı. Bunun üzerine nöbetçiler mızraklarını yine havaya kaldırdılar. Kırmızı gömleklilerin tüfekte selam biçimi buydu.

Bütün kırmızı gömlekliler, adanın küçük alanında toplanmışlardı. Âtş Feri yanlarına geldiği vakit Pastorlar'ın büyüğü:

- Selam! diye haykırdı ve uçlarına yaldızlı kâğıt sarılmış birçok mızrak, hepsi birden, başlarının üstünde yükseldi.

Âtş Feri selamlarını aldıktan sonra:

- Çocuklar, acele edelim. Çünkü biraz geciktim. Hemen işe başlamalıyız. Feneri yakın! dedi.

Komutan gelmeden fener hiçbir nedenle yakılamazdı. Fenerin yanması Âtş Feri'nin de adada bulunduğunu gösterirdi.

Küçük Pastor feneri yaktı; kırmızı gömlekliler bu küçük ışığın çevresinde halka olup oturdular. Kimse konuşmuyor, herkes komutanın konuşmasını bekliyordu. O:

- Söyleyeceğiniz bir şey var mı? diye sordu.

Sebeniç el kaldırdı.

- Nedir?

- Saygımla bildirim: Bay Komutanın Pâl Sokaklılardan ganimet olarak aldığı kırmızı-yeşil bayrak cephanelikte yok.

Komutan kaşlarını çatı:

- Silahların hepsi tamam mı?

- Evet. Buraya geldiğim zaman, cephanelik korumanı olarak yıkıntıya gittim; mızrakları, savaş baltalarını birer birer elden geçirdim. Hepsi tamamdı. Yalnızca küçük bayrak yoktu. Birisi çalmış.

- Ayak izleri gördün mü?

- Gördüm. Yasaya uyarak her akşam yaptığım gibi, dün akşam da yıkıntının içine ince kum yaymışım. Bugün baktığım zaman küçük bir ayak izi gördüm. Bu iz, yarıktan dosdoğru bayrağın bulunduğu köşeye gidiyor, oradan gene yarığa dönüyordu. Orada izi yitirdim; çünkü orada yer sert ve

çimenlidir.

- İz küçük müydü?

- Evet. Çok küçüktü; hatta Vendaver'inkinden daha küçük. Oysa aramızda en küçük ayak onun ayağı.

Şimdi derin bir sessizlik vardı.

Komutan:

- Cephaneliğe bir yabancı girmiş. Hem de Pâl Sokaklılardan biri, dedi.

Kırmızı gömlekliler arasında her kafadan bir ses çıkıyordu. Âtş Feri sürdürdü:

- Şundan anlıyorum ki, eğer başka çocuk gelseydi silahtan hiç olmazsa bir tanesini alırdı. Fakat, gelen çocuk yalnızca bayrağı almış. Anlaşılan, Pâl Sokaklılar bayraklarını geri almak göreviyle birini gönderdiler. Gereyb, sen bu konuda bir şey bilmiyor musun?

Gereyb artık sürekli casus rolü oynuyordu. Ayağa kalktı:

- Bir şey bilmiyorum.

- Peki, oturabilirsin. Bu işi anlayacağız. Hele şimdi kendi işimize bakalım. Geçende, ne utanılacak duruma düştük, biliyorsunuz. Hepimizin burada bulunduğu bir sırada düşman şu ağaca kırmızı bir kâğıt astı. Onları yakalayamadık; o kadar becerikli davrandılar. Ta Memurlar Mahallesi'ne kadar iki yabancı çocuğun arkasından koştuk. Ancak oraya vardığımız zaman anlaşıldı ki, onlar nedensiz kaçmışlar; biz de boşuna kovalamışız. Bu kâğıdın asılması bize karşı büyük bir aşağılamadır ve bunun öcünü alacağız. Alan'ın alınmasını, Gereyb yerinde inceleme yapıncaya kadar geri bırakmıştık. Şimdi Gereyb açıklamada bulunacak; biz de, savaşa ne zaman gireceğimizi kararlaştıracacağız.

Gereyb'e baktı:

- Gereyb! Ayağa kalk!

Gereyb yine ayağa kalktı.

- Seni dinliyoruz. Ne yaptığını anlat.

Çocuk, biraz şaşırarak anlattı:

- Ben.. düşünüyordum ki.. belki, çarpışma yapmadan da orasını ele geçirebiliriz. Sonra, önceden ben de onlardandım.. Niçin, başkasını değil de beni öne sürüyorsunuz?.. Hem, oranın bekçisini rüşvetle elde ettim. Bugün yarın onları oradan... oradan...

Sözcükler boğazında düğümlendi. Âtş Feri gözlerinin içine öyle sert bakıyordu ki sözlerini sürdüremedi. Bunun üzerine Âtş Feri, bir nedenle çocuklara kızdığı vakit onları çok kez titretmiş olan güçlü ve engin sesiyle gürledi:

- Yook; anlaşılan, sen kırmızı gömleklileri hâlâ tanımıyorsun. Biz rüşvet vermek yahut pazarlık yapmak için gidecek değiliz. Alan'ı gönül rızasıyla vermezlerse zorla alırız. Ne elinde her şey olan bekçiye, ne de onları kovmasına gereksinmem var benim. Ne bayağı iş bu?!

Hepsi dinliyordu; Gereyb gözlerini yere indirmişti. Âtş Feri ayağa kalktı:

- Korkuyorsan evine git!

Gereyb'e bunları söylerken gözleri parlıyordu. Gereyb bu anda pek korkmuştu. Şimdi onu kırmızı gömlekliler aralarından atarlarsa, gerçekten, bu dünyada yeri olmayacağını duyumsuyordu. Onun için, başını kaldırıp, cesaretli bir sesle konuşmayı denedi:

- Ben korkak değilim! Sizinleyim, sizinle kalacağım; size bağlı olacağım, söz veriyorum!

Âtş Feri:

- Lakırdı bunlar! dedi; fakat bu yeni üyeyi içten sevmediği yüzünde okunuyordu; bizimle kalmak istiyorsan yasamıza boyunegeceğine söz verirsin.

Gereyb:

- Sevinerek! dedi ve geniş bir soluk aldı.

- Ver elini öyleyse!

Birbirinin elini sıktılar.

- Şu andan başlayarak, teğmen rütbesiyle aramızdasın. Sebeniç sana da mızrakla savaş baltası versin ve adını gizli listeye yazsın. Şimdi beni dinle. Bu işi geciktiremeyiz. Baskın gününü yarın kararlaştıracacağım. Yarın öğleden sonra hepimiz burada toplanacağız. Güçlerimizin yarısı Marya Sokağı yanından girip kaleleri zapteder; öteki yarısına sen Pâl Sokağı'ndaki küçük kapıyı açarsın. Bu bölük, Alan'dakileri dışarıya atacak; eğer odun yığınlarının arasına kaçarlarsa ötekiler de kalelerden saldırarak. Bize top oynayacak yer gerek ve ne yapıp yapıp bunu elde edeceğiz!

Hepsi yerinden fırladı. Bütün kırmızı gömlekliler:

- Yaşa! diye bağırdılar ve mızraklarını havaya kaldırdılar.

Komutan susmaları için işaret etti.

- Sana bir şey daha soracağım: Pâl Sokaklılar senin bize geçtiğini sezmiş olmasınlar? Ne dersin?

Yeni teğmen yanıtladı:

- Sanmam. Geçenlerde, kırmızı kâğıdı ağaca astıkları zaman onlardan biri buraya gelmiş bile olsa, karanlıkta beni görememiştir.

- Öyleyse, yarın öğleden sonra, hiç çekinmeden yanlarına gidebilirsin.

- Elbet.

- Hiçbir şeyden kuşkulanmayacaklar mı acaba?

- Hayır. Bir şeyden kuşkulansalar bile, söylemeye hiçbiri cesaret edemez; çünkü benden hepsi korkar. İçlerinde, bir tane olsun, yürekli çocuk yok.

Keskin bir ses sözünü kesti:

- Kim demiş!

Çevrelerine baktılar. Âtş Feri heyecanla sordu:

- Bu da kim?

Hiçbiri yanıt vermedi. Keskin ses yine duyuldu:

- Kim demiş!

Sesin büyük ağacın tepesinden geldiğini şimdi artık çok açık olarak duymuşlardı. Hemen dallar hışırdamaya başladı; büyük ağacın sık yaprakları arasında bir şey çatırdadı ve bunu izleyen anda ağaçtan, küçük, sarışın bir çocuk yere indi. Son daldan yere atladığı zaman hiç istifini bozmadan giysisinin tozlarını silkti; dimdik durdu ve şaşkınlıktan ağızları açık kalan kırmızı gömleklilerin gözlerinin içine baktı. Kimse bir tek sözcük söyleyemedi; gökten inen bu çağrılmadan gelen küçük konuk herkese dilini yutturmuştu.

Gereyb sapsarı olmuştı. Korku içinde:

- Nemeçek! dedi.

Küçük sarışın yanıtsız bırakmadı:

- Evet, Nemeçek. Benim, Pâl Sokağı bayrağını cephanelikten kimin çaldığını anlamak için boşuna yorulmayın; onu ben çaldım. İşte, burada. Vendaver'inkinden de küçük olan ayak benimkidir. Hepiniz gidinceye kadar, ses çıkarmadan ağacın tepesinde kalacaktım. Zaten saat üç buçuktan beri orada tünüyordum. Ama, Gereyb bizim içimizde bir tane bile yürekli çocuk olmadığını söyleyince düşündüm: "Dur hele; Pâl Sokaklıların içinde de yürekli çocuk var mı, yok mu, şimdi görürsün! Kimse çıkmasa Nemeçek, er Nemeçek çıkar" dedim. İşte, karşınızdayım. Bütün konuştuklarınızı dinledim; bayrağı çaldım. Şimdi buyurun, ne yapacaksınız yapın. Dövün; bayrağı zorla elimden alın. Çünkü onu kendiliğimden nasıl olsa vermem. Haydi, haydi, ne duruyorsunuz? Hem, ben bir kişiyim, siz on kişi.

Bunları söylerken yüzü kızarıyor ve kollarını yana açıyordu. Bir elinde bayrağı sımsıkı tutmaktaydı. Kırmızı gömlekliler şaşkınlıktan kurtulup kendilerine gelememişlerdi.

Aralarına gökten düşmüş olan ve orada -iki güçlü Pastor ve Âtş Feri de içinde, bütün bu kalabalığı bir atılışa yere serecek kadar gücü varmış gibi-başını dimdik tutarak yüksek sesle suratlarına haykıran bu yumruk kadarcık sarışın delikanlıya bakmaktan başka bir şey yapmıyorlardı.

En çabuk kendine gelen, Pastorlar olmuştı. Minimini Nemeçek'in yanına gidip sağdan, soldan kollarını tuttular. Sağında küçük Pastor vardı ve bayrağı zorla almak için eline doğru uzanmıştı ki, derin sessizlik içinde Âtş Feri'nin sesi duyuldu:

- Bırakın! Dokunmayın ona!

Pastor kardeşler şaşırarak komutana baktılar. O sürdürdü:

- Ona dokunmayın! Bu çocuk hoşuma gidiyor. Dedikleri gibi cesur çocuksun, Nemeçek! Sana elimi uzatıyorum. Sen de kırmızı gömlekli olarak aramıza gir!

Nemeçek yadsır biçimde başını salladı ve inatçı bir tavırla:

- Hiçbir zaman! dedi.

Sesi titriyordu. fakat, korkudan değil, heyecandan. Solgun bir yüzle ve sert bakışlarla ayakta duruyordu.

- Hiçbir zaman! diye yineledi.

Âtş Feri gülümseyerek şöyle dedi:

- Mademki girmiyorsun, pekâlâ. Ben zaten kimseyi çağırmadım. Buradakilerin hepsi kendileri isteyerek girdiler. İlk olarak seni çağırıyorum. Mademki istemiyorsun, gelmezsın...

Ve ona sırtını döndü.

Pastorlar:

- Ne yapalım onu? diye sordukları zaman komutan ancak şöyle omuz silkerek yanıt verdi.

Büyük Pastor, Nemeçek'in kolunu bükerek, küçük ve güçsüz elinden kırmızı-yeşil bayrağı aldı. Kolu acımişti; Pastorların uğursuzcasına sert avuçları vardı. Ama küçük sarışın dişlerini sıkmış ve ağzından en küçük bir ses bile çıkmamıştı.

- Bayrağı aldım! dedi Pastor.

Herkes, şimdi ne olacak diye, güçlü Âtş Feri nasıl korkunç bir ceza haykıracak diye bakıyordu. Nemeçek inatçı bir tavırla yerinde duruyor ve dudaklarını ısırıyordu.

Âtş Feri ona dönerek Pastorlara işaret etti:

- Bu çocuk pek zayıf. Onu dövmek yakışmaz. Yalnızca... hafif bir banyo yaptırın.

Kırmızı gömlekliler kahkahalarla güldüler. Âtş Feri de güldü; Pastorlar da güldü. Sebeniç kasketini havaya attı; Vendaver çılgın gibi yerinden sıçradı. Hatta ağacın altında Gereyb bile gülüyordu. Bütün bu neşeli kalabalığın içinde ciddi duran bir tek yüz vardı: Nemeçek'in minimini yüzü. Çocuk soğuk almıştı ve günlerden beri öksürüyordu. Sokağa çıkmasını annesi o gün de yasaklamıştı; fakat küçük sarışın evde oturmamıştı. Saat üçte evden kaçmış; üç buçuktan akşama kadar adadaki ağacın tepesinde tünemişti. Ama, kıyamet kopsa bunları söylemezdi. Soğuk aldığını söylemeli miydi? O zaman daha çok gülerlerdi; Gereyb bile, şimdiki gibi, ağzını açabildiği kadar açıp bütün dişlerini göstererek gülerdi. Onun için, hiçbir şey söylemedi. Kahkahalar arasında adanın kıyısına götürülmeye ve orada Pastorlarca göle batırılmaya katlandı. Pastorlar korkunç iki çocuğu. Birisi kollarını tutmuş, öteki ensesinden bastırmıştı. Boğazına kadar suya soktular. Bu anda adada herkes bayram yapıyordu. Su kıyısında kırmızı gömlekliler neşeyl

e dansediyorlar, şapkalarını havaya atıyorlar ve çılgınca haykırıyorlardı:

- Huya, hop! huya, hop!

Onlar böyle bağırırlardı.

Birçok "huya, hop!" sesi kahkahalarla birbirine karışıyor; bu neşeli gürültü küçücük adanın akşam sessizliğini altüst ediyor ve Nemeçek'in su içinden, üzgün bir kurbağa yavrusu gibi üzüntüyle çevreye bakındığı kıyıda Gereyb, bacaklarını açmış, kahkahalar atarak ve başıyla küçük sarışını işaret ederek ayakta duruyordu.

Biraz sonra Pastorlar bıraktı ve Nemeçek sudan çıktı. İşte asıl şimdi, onu her yanından şıpır şıpır sular akan çamurlu giysilerle gördükleri zaman korkunç bir kahkaha tufanı kopardılar. Ceketinden sular akıyordu ve kolunu salladığı vakit yenlerinden, bardaktan boşanırcasına su dökülüyordu. Islatılmış bir fino köpeği gibi silkindiği zaman herkes yanından kaçtı ve ona alaycı sözler haykırdılar:

- Kurbağa!

- Epey içtin mi?

- Azıcık neye yüzmedin?

Hiçbirine yanıt vermedi. Acı acı gülümsüyor ve ıslak giysilerini sıvazlıyordu. Bu sırada Gereyb karşısına dikildi; alaycı bir gülüşle ağzını açtı ve başını büyüklenmeyle sallayarak sordu:

- Hoşuna gitti mi?

Nemeçek, iri mavi gözlerini ona kaldırarak, yavaşça:

- Gitti, diye yanıt verdi ve ekledi: -Çok hoşuma gitti. Herhalde, kıyıda durup benimle eğlenmekten daha iyiydi. Arkadaşlarımla düşmanlarıyla birleşip komplo yapmaktansa yılbaşına kadar suyun içinde otururum, daha iyi. Suyu batırmaları vız gelir bana. Geçenlerde suya kendim düşüp ıslanmışım. O zaman seni burada, yabancılar arasında gördüm.. Beni de yanınıza çağırabilirsiniz; yaltaklanabilirsiniz; bana istediğiniz kadar armağan verebilirsiniz; fakat hepsi boşunadır. Beni bir kez daha suya soksanız, yüz kez, bin kez daha suya soksanız gene, yarın da, öbür gün de buraya geleceğim. Sizin görmeyeceğiniz bir yere saklanacağım. Ben sizin hiçbirinizden korkmam. Eğer Pâl Sokağı'na, bizim toprağımızı almaya gelerseniz biz de orada olacağız. Ben burada yalnızım da onun

için böyle konuşuyorum; oraya gelin de, on kişi olduğumuz yerde sizinle nasıl konuşacağımızı size göstereyim. Bana istediğinizi yapabilirsiniz. Kim güçlüyse o kazanır. Pastorlar Müze bahçesinde zıpızplarımı aldılar; çünkü onlar daha güçlüydü. Bir kişiyi,

on kişi, elbet yener. Ama ben aldırmam. İsterseniz bana dayak da atabilirsiniz. Zaten, isteseydim beni suya sokmayacaktınız. Fakat ben sizden olmadım. Beni suda boğsanız, dayaktan öldürseniz, gene birisi gibi, nah şunun gibi hain, casus olmam...

Kolunu uzatıp Gereyb'i gösterdi. Şimdi, onun kahkahası boğazına tıkanmıştı. Fenerin ışığı Nemeçek'in güzel, kumral başına, sudan parlayan giysisine vuruyordu. Cesaretle, gururla ve temiz yürekle Gereyb'in gözlerinin içine baktı. Gereyb bu bakıştan, içine bir ağırlık çöktüğünü duyumsadı. Ciddileşti ve başını önüne eğdi. Bu anda, sanki bir tapınaktaymışlar gibi herkes sustu ve derin bir sessizlik oldu. Nemeçek'in urbalarından sert toprağa düşen su damlalarının sesi apaçık duyuluyordu...

Bu derin sessizlik içinde Nemeçek:

- Gidebilir miyim? diye sordu.

Kimse yanıt vermedi. O bir kez daha sordu:

- Beni öldürmeyecek misiniz? Gidebilir miyim?

Şimdi de kimse yanıt vermeyince, köprüye doğru, sessizce ve ağır ağır yürümeye başladı. Bir tek el bile kıılmıdamadı; bir tek çocuk bile yerinden kıpırdamadı. Artık herkes anlamıştı ki bu minimini sarışın çocuk gerçek bir küçük kahraman; yetişkin bir adam olmaya layık gerçek bir erkekti... Köprünün üstünde duran ve akşamdan beri görev gören iki nöbetçi, yalnızca, hayran hayran bakıyorlardı. Ona sokulmaya hiçbirisi cesaret edemedi. Nemeçek köprüye ayak bastığı zaman Âtş Feri'nin engin ve güçlü sesi havayı çınlattı:

- Selam!

İki nöbetçi selam duruşuna geçerek ucu yaldızlı mızraklarını havaya kaldırdılar. Bütün çocuklar topuklarını birbirine vurdular ve hepsi de mızraklarını havaya kaldırdılar. Ucu yaldızlı mızraklar ay ışığında parıldarken hiçbirinin sesi çıkmıyordu. Yalnızca, Nemeçek'in, köprü üstünde gittikçe uzaklaşan ayak sesleri duyuluyordu. Biraz sonra o da kesildi; yalnızca, içine su dolmuş ayakkaplarıyla yürüyen birinin çıkardığı sese benzer bir fişirtı kulağa geliyordu...

Nemeçek gitmişti.

Adada, kırmızı gömlekliler birbirlerine şaşkın şaşkın baktılar. Âteş Feri, alanın ortasında, başını önüne eğmiş duruyordu. Gereyb yanına gitti. Yüzü duvar gibi bembeyazdı. Bir şeyler kekeledi.

- Biliyorsun ki... rica ederim...

Âtş Feri ona sırtın çevirdi. O zaman Gereyb kıılmıdamadan duran çocukların yanına dönerek, büyücek Pastor'a yaklaştı.

- Biliyorum ki... rica ederim... diye ona da bir şeyler kekeledi.

Ama, Pastor da komutanı gibi yaptı. O da Gereyb'e arkasını döndü. Şimdi Gereyb taş kesilmiş gibi kımıltısız duruyor ve ne yapacağını bilmiyordu. Sonra, boğuk bir sesle:

- Öyle görünüyor ki gidebilirim, dedi.

Buna da kimse yanıt vermedi. Biraz önce Nemeçek'in gittiği yolda şimdi o gidiyordu. Ama, onu kimse selamlamadı. Nöbetçiler, köprünün korkuluğuna dayanmış, suya bakıyorlardı. Bitki Bahçesinin sessizliği içinde Gereyb'in ayak sesleri de kayboldu.

Kırmızı gömlekliler, böylece kendi kendilerine kaldıkları zaman Âtş Feri büyücek Pastor'un yanına gitti. Ona o kadar sokuldu ki nerdeyse yüzü yüzüne değecekti. Soğukkanlılıkla sordu:

- Müze bahçesinde bu çocuğun zıpızıplarını sen mi aldın?

Pastor sakın bir biçimde yanıt verdi:

- Ben aldım.

- Kardeşin de birlikte miydi?

- Evet.

- Aynıştand mı yaptın?

- Evet.

- Kırmızı gömleklilere, ufak ve zayıf çocukların zıpızıplarını almayı yasak etmemiş miydim?

Pastorlar, susuyordu. Âtş Feri'ye karşı gelinemezdi. Başkan onları sert bakışlarla tepeden tırnağa kadar süzdü. İtiraz götürmeyen bir sesle, fakat sakın bir biçimde:

- Birer banyo yapın! dedi.

Pastorlar, bir şey anlamamış gibi ona baktılar.

- Anlayamıyor musunuz? Böyle, olduğunuz gibi, urbalarınızla. Şimdi siz banyo yapacaksınız.

Bazı çocukların yüzünde gülümseme görünce:

- Kim gülerse o da banyo yapacak! dedi.

Bunun üzerine, kimsede gülmek için istek kalmadı. Âtş, Pastorlara bakarak bu sefer aceleci bir sesle:

- Haydi bakalım suya! dedi. Boğazınıza kadar. Bir, ki!

Sonra öteki çocuklara döndü:

- Yüzler arkaya! Bakmayın onlara!

Kırmızı gömlekliler, topukları üstünde geriye dönerek göle sırtlarını çevirdiler. Hatta, Pastorların bu cezayı sonunda kendilerine nasıl uyguladıklarına Âtş Feri bile bakmadı. Pastorlarsa, üzgün bir biçimde, ağır ağır göle girdiler ve kendilerini bırakarak, su boğazlarına gelinceye kadar çömeldiler. Çocuklar onları görmüyorlar; yalnızca suyun çalkanışını duyuyorlardı.

Âtş Feri, göle baktı ve iki çocuğun gerçekten boğazlarına kadar suya gömüldüklerine inandıktan sonra komut verdi:

- Tüfek indir! Marş!

Kıtayı adadan dışarıya yürüttü. Nöbetçiler feneri söndürerek arkadaşlarına katıldılar. Kıta rap! rap! asker yürüyüşüyle köprüyü geçip, bahçenin sık fundalıkları arasında gözden kayboldu...

Pastor kardeşler sudan çıktılar. Birbirlerine baktılar. Her zamanki gibi ellerini ceplerine soktular ve onlar da yola düzıldüler. Bir tek sözcük bile söylemediler. Birbirlerinden utanıyorlardı.

Ada, dolunaylı ilkyaz akşamının sessizliği içinde kendi başına kalmıştı...

Ertesi gün öğleden sonra saat iki buçuk sularında çocuklar Alan'ın küçük kapısından birbiri ardı sıra içeriye girdikleri zaman, tahtaperdenin iç yanında, dört köşesinden çok büyük çivilerle mihlanmış büyük bir kâğıt yaprağı gördüler.

Bu kocaman kâğıt parçası bir ilandı ve onu, bir gecesini vererek, Bika yazmıştı. İri kitap harfleriyle ve Çini mürekkebiyle yazılmıştı; yalnızca, cümlelerin ilk harfleri kırmızıydı.

Bu ilanın tam metni şuydu:

İLAN!!!

Şimdi herkesin emre hazır bir durumda durması gerekir!

Ülkemiz büyük bir tehlike karşısında bulunuyor; cesur olmazsak bütün toprağı elimizden alırlar!

Alan tehlikede!

Kırmızı gömlekliler bize saldırmak istiyorlar!

Fakat biz onlara karşı duracağız ve gerekirse ülkemizi yaşamımızla bile savunacağız.

Herkes görevini yapsın!

BAŞKAN

O gün kimsenin canı oynamak bile istemiyordu. Top Rihter'in cebinde rahat rahat dinleniyordu. (Çünkü topun memuru oydu.) Çocuklar bir aşağı bir yukarı geziniyorlar; yakında patlayacak olan savaştan konuşuyorlar; sonra, bir daha bir daha, tahtaperdeye asılı ilanın yanına dönüyorlar; heyecan ve coşkunluk veren bu yazıyı on kez, yirmi kez okuyorlardı. Bir çoğu onu ezberlemişlerdi ve odun yığınlarının üstünden bir savaşçı sesiyle yerdekilere okuyorlardı. Berikiler de onu ezberden bildikleri halde ağızlarını açmadan dinliyorlardı. Ve başından sonuna kadar dinledikten sonra tahtaperdenin yanına koşuyorlar; onu yeniden okuyorlar; sonra, onlar da birer yığına tırmanıyor; onlar da bunu bir söylev gibi yineliyorlardı.

Bütün çocuklar, şimdiye kadar böyle bir şey görmedikleri için, hep bu ilanla ilgiliydiler. Gerçekten, Bika'nın, en yüksek olan kendi imzasıyla bildiri yazmaya gerek gördüğüne bakılırsa, yıkım çok büyük, tehlike olağanüstü ciddiydi.

Çocuklar bazı şeyler duymuşlardı. Şurada, burada Gereyb'in adı geçiyordu; ama işin doğrusunu kimse bilmiyordu. Başkan, özel bazı nedenlerle, Gereyb işini gizli tutmayı uygun bulmuştu. Bu nedenlerden biri de şuydu: Onu burada, Alan'da, iş üstünde yakalamak ve hemen mahkemeye vermek istiyordu. Küçük Nemeçek'in kendi kendine Bitki Bahçesi'ne gidip orada, düşman savaş güçlerinin tam ortasında büyük bir olay çıkaracağı, elbet, aklının kıyısından bile geçmemişti... Başkan bunu ancak, o gün öğleden önce, okuldan, Latince dersinden çıktıkları zaman, okul hademesinin tereyağlı sandviç sattığı bodrum katında Nemeçek onu bir kıyıya çekip her şeyi anlattığı zaman öğrenmişti. Bununla birlikte, Alan'da, saat iki buçuğa geldiği halde henüz tam anlamıyla kuşku ve kararsızlık egemendi, ve herkes başkanın gelmesini bekliyordu.

Bu genel kızgınlığın üstüne can sıkıcı başka bir şey daha çıktı, Macun Toplayanlar Birliği'nin kendi içinde bir kepezlik oldu. Birliğin macunu kurumuştur. Çatlamış ve kullanılmaz bir duruma gelmişti;

yani onu yeniden çiğneyip yoğurmak olanaksızdı. Hiç kuşku yok, bu, başkanın yanlışlığıydı. Zaten bütün olup bitenlerden sonra ayrıca açıklamaya gerek bile yok ki, birliğin macununu vakit vakit çiğnemek birlik başkanının göreviydi. Kolnai, yeni başkan, bu görevini pek çirkin bir biçimde savsaklamıştı. Ona karşı ilk saldırıya kalkanın kim olacağını bulmak kolaydır. Bunu ortaya atan Barabaş'tı. Bir çocuktan ötekine gidiyor; yeni başkanın kayıtsızlığını acı sözlerle eleştiriyordu. Oradan oraya koşması sonuçsuz da kalmamıştı; çünkü, beş dakika içinde, üyelerin bir bölümünü, olağanüstü bir toplantı istemek için kandırmayı başarmıştı.

Kolnai ne konuşulduğunu sezmişti.

- Pekâlâ; dedi, fakat şimdi Alan işi daha önemlidir. Olağanüstü toplantıya genel kurulu yarın için çağırıyorum.

Barabaş yaygarayı bastı:

- Buna dayanamayız! Bay başkan korkuyor galiba!

- Senden mi?

- Benden değil, genel kuruldan! Toplantının bugün yapılmasını isteriz.

Kolnai tam buna yanıt vermek üzere idi ki, kapı yanından Pâl Sokaklıların parolası duyuldu:

- Hahooo! hooo! Hahooo! hooo!

Hepsi o yana baktılar. Küçücük kapıdan Bika içeriye girdi. Yanında, işlemeli, büyük, kırmızı bir atkıyla boynu sarılmış olarak, Nemecek vardı. Başkanın gelmesi tartışmayı kesmişti. Kolnai birden öneriyi kabul etti:

- Pekâlâ, toplantıyı bugün yaparız. Hele şimdi Bika'yı dinleyelim de.

Barabaş:

- Buna razıyım, diye yanıt verdi. Fakat şimdi artık, Macun Birliği'nin üyeleri bütün öteki çocuklarla birlikte Bika'nın çevresini almış, ona binlerce soru yağıdırıyorlardı.

Onlar da kalabalığın yanına gittiler. Bika susmaları için işaret etti. Sonra, büyük bir dikkat içinde bekleyen arkadaşlarına şöyle dedi:

- Çocuklar! Ne kadar büyük bir tehlike karşısında olduğumuzu ilanda da okudunuz. Casuslarımız düşman toprağına girdiler ve kırmızı gömleklilerin bize yarın saldırmaya karar verdiklerini öğrendiler.

Bu söz üzerine büyük bir gürültü koptu. Savaşın hemen bir gün sonra başlamasını kimse beklemiyordu.

Bika sürdürdü:

- Evet, yarın. Onun için bugünden başlayarak sıkıyönetim ilan ediyorum. Herkes, üstlerine, kayıtsız boyuneğmek zorundadır ve subaylardan hiçbirisi benim buyruğumdan dışarı çıkamaz. Yapacağımız işi bir çocuk oyunu sanmayın. Kırmızı gömlekliler hem güçlü çocuklar, hem de sayıları fazla. Çarpışma pek korkunç olacak. Bununla birlikte, kimseyi savaşa katılmak zorunda bırakmak istemiyoruz; onun için şimdiden ilan ediyorum: Savaşa girmek istemeyen, haber versin!

Derin bir sessizlik vardı. Kimseden ses çıkmadı. Bika sözünü yineledi:

- Kim savaşa girmek istemiyorsa ileri çıksın! Kimse çıkmıyor mu?

Hep bir ağızdan bağırdılar:

- Hayır!
- Öyleyse hepiniz yarın saat ikide burada bulunacağınıza söz verin.

Birer birer hepsi Bika'nın yanına gittiler ve Bika, ertesi gün saat ikide orada bulunacakları konusunda hepsinden ayrı ayrı söz aldı. Sırayla hepsinin elini sıkarken yüksek sesle şöyle dedi:

- Yarın burada bulunmayan, onursuz bir dönektir. Bir daha buraya ayak basmasın; sopayla dışarı atarız.

Leski sıradan ilerleyerek:

- Başkanım, hep buradayız. Yalnızca Gereyb yok! dedi.

Bu sözü bir ölüm sessizliği izledi. Gereyb'e ne oldu diye herkes merakla bekliyordu. Ama, Bika ilk verdiği karardan dönen bir çocuk değildi. O, Gereyb'i, burada, arkadaşlarının yanında iş üstünde yakalamadan atmak istemiyordu.

Bir çoğu sordu:

- Gereyb'e ne oldu?

Bika, sakın bir biçimde:

- Hiç, diye yanıtladı; bunu başka zaman konuşuruz. Şimdi, her şeyden önce, savaşı kazanmanın çarelerini düşünelim. Size görev vermeden bir şey söylemek isterim. İçinizde, birbirine kızıp darılmış olanlar varsa bu dargınlığa son versinler. Dargınlar barışsın.

Kimseden ses çıkmadı. Başkan sordu:

- Nasıl? Dargın kimse yok mu?

Vays boynunu büktü:

- Ben biliyorum...

- Haydi, çabuk söyle!

- Biliyorum ki... Kolnai ile... Barabaş...

- Doğru mu?

Barabaş kızardı:

- Evet... Kolnai...

Kolnai dedi ki:

- Evet... Barabaş...

Bika onlara bağırdı:

- Haydi bakalım, hemen barışın. Yoksa ikinizi de buradan kovarım! Ancak, birbirimizle iyi dost olursak savaşabiliriz.

İki dargın kös kös Bika'nın yanına gittiler ve istemeye istemeye birbirlerine el uzattılar. Daha birbirlerinin elini bırakmamışlardı ki Barabaş:

- Başkanım! dedi.

- Ne var?

- Bir koşulum var.

- Nedir?

- Eğer.. eğer, kırmızı gömlekliler saldırmazsa o zaman.. o zaman ben gene dargın kalmak isterim. Çünkü...

Bika, sanki bir ok gibi delip geçmek isteyen bir bakışla ona baktı:

- Sus!

Barabaş sustu. Ama biraz homurdandı. Eğer, keyifli keyifli gülümseyen Kolnai'ye o anda korkunç bir yumruk indirebilseydi gam yemeyecekti...

Bika seslendi:

- Er! hele şu savaşı planını ver bana.

Nemeçek, iş görmekten hoşlanan bir insan tavrıyla elini cebine sokarak bir kâğıt parçası çıkardı. Bika'nın o gün öğle yemeğinden sonra düşünerek yaptığı savaşı planı buydu. Bu plan şöyleydi:

Bika bunu bir taşın üstüne koydu. Bütün çocuklar çevresine toplanıp çömeldiler. Herkes, kendisi nereye verilecek, kendisine nasıl bir görev düşecek diye merak içinde bekliyordu. Bika savaşı planını anlatmaya başladı:

- İyi dikkat edin. Gözlerinizi şu resimlerden ayırmayın. Bu, bizim ülkemizin haritası. Casuslarımızın verdiği habere göre, düşman, iki yerden aynı zamanda saldırarak; Pâl Sokağı kapısından ve Marya Sokağı kapısından. Bakın, A ve B ile gösterilen şu iki kare, kapıyı savunacak olan iki taburun yeridir. A taburunda, Vays'ın komutasında üç kişi var. B taburu da üç kişiliktir; Leski'nin yönetiminde, Marya Sokağı kapısını da gene iki tabur savunacak. Burada C taburunun komutanı Rihter, D taburununki Kolnai'dir.

Biri sözünü kesti:

- Niçin ben olmuyorum?

Bika sert bir tavırla sordu:

- Kim bu?

Barabaş kendini belli etti.

- Gene mi sensin? Bir sözcük daha söylersen savaşı divanına veririm seni. Otur yerine!

Barabaş homurdandıktan sonra oturdu. Bika anlatmayı sürdürdü:

- E harfiyle ve numaralarla işaretlenen siyah noktalar kaleleri gösteriyor. Buraları kum bombalarıyla dolduracağız. Her kaleye iki kişi yeter. Kumla çarpışma yapmak kolaydır. Hem, kaleler birbirine o kadar yakın ki, birisine saldırdıkları zaman öteki kaleler de saldıranları bombalayabilir. 1, 2 ve 3 sayılı kaleler Alan'ı Marya Sokağı yönünden savunacak; 4, 5 ve 6 sayılı kaleler de, kum bombalarıyla A ve B taburlarını koruyacak. Hangi kalede kimin bulunacağını sonra söylerim. Tabur komutanları kendi yanlarında çalışacak ikişer kişiyi kendileri seçecekler. Anladınız mı?

Hep bir ağızdan:

- Evet! diye yanıtladılar.

Bu olağanüstü savaşı planının çevresinde, çocukların hepsi, şimdi artık ağızları ve gözleri açık oturuyorlardı. Hatta bazıları ceplerinden not defterlerini çıkararak, başkomutanın söylediklerini sevinç ve heyecanla kaydettiler.

Bika dedi ki:

- İşte, savunma yerlerine yerleşmek bu biçimde olacak. Şimdi, asıl savaşı buyruğunu veriyorum.

Hepiniz iyi dinleyin. A ve B birlikleri, tahtaperdenin üstündeki gözcü kırmızı gömleklilerin yaklaştığını haber verince kapıyı açacaklar.

- Kapıyı mı açacağız?

- Evet ya, açacaksınız. Kendimizi kapayamayız: çünkü savaşı kabul ediyoruz. Önce onlar içeri girsin; sonra biz onları dışarı atarız. Onun için, kapıyı açarsınız; bırakırsınız girsinler. Son erleri de girince onlara saldırırsınız. Bu sırada 4, 5 ve 6 sayılı kaleler de bomba atmaya başlarlar. Bu, güçlerimizden birinin görevi. Pâl Sokağı karşısındaki ordunun. Onları püskürtebilerseniz ne ala; bu olmadığı takdirde, hiç olmazsa, 3, 4, 5 ve 6 sayılı kalelerin tuttuğu çizgiyi zorlamalarına ve Alan'da kalmalarına olanak vermezsiniz. Öteki ordunun, Marya Sokağı karşısındaki ordunun işi daha ağır. Rihter, Kolnai, iyi dinleyin beni. C ve D taburları Marya Sokağı'na gözcü çıkaracaklar. Kırmızı gömleklilerin diğer bölümü Marya Sokağı yönünden görünür görünmez taburlar savaş düzenine girecekler. Kırmızı gömlekliler büyük kapıdan içeri girdikleri zaman her iki tabur kaçıyormuş gibi yapacak. Buraya bakın.. haritaya... Görüyor musunuz? C taburu senin, Rihter... Siz hangara kaçacaksınız...

Parmağıyla gösterdi:

- İşte buraya, anladın mı?

- Anladım.

- D taburu, yani Kolnai'nin taburu da Yano'nun kulübesine koşacak. Dikkat edin şimdi; çünkü en önemli iş şimdi geliyor. Haritaya iyi bakın. Kırmızı gömlekliler makine yapısının sağından, solundan bu yana koşarlar ve makine yapısının arkasında 1, 2 ve 3 sayılı kalelerle karşılaşırlar. Bunlar hemen bomba yağdırmaya başlarlar. Tam bu anda iki tabur, biri hangardan, öteki de bekçinin kulübesinden, ileriye atılır ve düşmana arkadan saldırır. Eğer cesaretle çarpışırsanız düşman burada kısaç içine düşer ve ister istemez teslim olur. Eğer teslim olmazlarsa onları bekçinin kulübesine tıkarsınız; kapıyı üstlerinden kilitlersiniz. Bu yapıldıktan sonra, C taburu kulübenin yanında, D taburu da -odun yığınlarının arkasından dolaşarak- 6 sayılı kalenin yanında ortaya çıkıp A ile B'nin yardımına koşar. 1 ve 2 sayılı kalelerin yiğitleri 4 ve 5 sayılı kalelere giderek bomba yağmurunu hızlandırırlar. Bunun arkasından A, B, C ve D taburları bir çizgi üzerinde sıralanıp saldırıya geçerler ve düşmanı Pâl Sokağı kapısına doğru sür

erler. Bu sırada bütün kaleler düşmanın kafasına bomba yağdırır ve düşman bu birleşmiş güce karşı duramaz. O zaman onları Pâl Sokağı kapısından dışarıya atarız. Anlaşıldı mı?

Bu soru üzerine korkunç bir heyecan oldu. Mendillerini bayrak gibi sallıyorlar, şapkalarını havaya fırlatıyorlardı. Nemeçek işlemeli büyük kırmızı atkıyı boynundan çıkararak, nezleli sesiyle o da genel gürültüye karıştı:

- Yaşasın Başkan!..

Yanıt da:

- Yaşasın! oldu.

Ama Bika yine işaret etti:

- Susun. Bir şey daha söyleyeceğim. Ben, emir subayımla, C ve D taburlarına yakın bir yerde duracağım. Onunla ne haber gönderirsem, ben komut veriyordum gibi karşılayın.

Bir ses sordu:

- Emir subayı kim?

- Nemecek.

Birkaçı birbirlerine baktılar. Hatta Macun Birliğı üyeleri, buna karşı çıkmak gerek, der gibi, hafifçe dürtüştüler. Şöyle sesler duyuldu:

- Söylesene be!..

- Sen söyle!..

- Niçin ben söyleyecekmişim? Sen söyle!..

Bika şaşırarak onlara baktı:

- Karşı olduğunuz bir şey mi var yoksa?..

Konuşmak cesaretini gösteren, Leski oldu:

- Evet.

- Nedir bakalım?..

- Macun Birliğı'nin genel toplantısında, geçen gün... hani... şey...

Bika'nın sabrı tükenmişti. Leski'ye bağırdı:

- Yetişir! Sus! Budalaca düşüncelerinizi öğrenmeye hiç de merakım yok. Emir subayım Nemecek olacak, işte bu kadar... Ona karşı bir sözcük söyleyen savaşı divanına veririm!

Bu sözler biraz sertti; ama, savaş zamanında ancak böyle davranarak iş yapılabilceğini herkes kabul ediyordu. Onun için, emir subayının Nemecek olmasına ses çıkarmadılar. Macun Birliğı'nin ileri gelenleri arasında hafif bir fiskos oldu. Macun Birliğı için bunun bir aşağılama olduğunu söylüyorlardı. Genel kurullarında "hain" ilan ettikleri ve adını birliğin kara defterine küçük harflerle yazdıkları birine savaş zamanında bu kadar önemli bir iş verilmiş olması onların yüzünü kızartıyordu. Oysa bilmiş olsalardı...

Şimdi Bika cebinden listeyi çıkardı. Kimin hangi kaleye ayrılmış olduğunu oradan okudu. Tabur komutanları kendi yanlarına ikişer kişi seçtiler. Bütün bu işler büyük bir ciddilik içinde yapıyordu ve çocuklar o kadar heyecanlıydılar ki, hiçbirisi bir tek sözcük söylemedi. Bütün işler bittikten sonra Bika buyruğunu verdi:

- Herkes yerine gitsin! Manevra yapacağız.

Bir anda hepsi dağıldı ve herkes yerine koştu. Bika arkalarından:

- Yeni bir komut verilinceye kadar herkes beklesin! diye bağırdı.

Şimdi Alan'ın tam ortasında Nemecek'le, emir subayıyla kalmıştı. Zavallı emir subayı korkunç öksürüyordu.

Bika yumuşak bir sesle ona:

- Ernö, atkını gene sar boğazına. Sen çok kötü üşütmüşsün, dedi.

Nemecek, dostuna şükranla baktı ve sanki ağabeyi imiş gibi ona boyuneğdi. İşlemeli, büyük, kırmızı atkını yeniden boğazına sardı; o biçimde ki, ancak kulakları görünüyordu.

Bu iş bitince Bika:

- Şimdi seninle 2 sayılı kaleye bir buyruk göndereceğim. İyi dikkat et.. dedi.

Ama o anda Nemecek o zamana kadar hiç yapmadığı bir şeyi yaptı. Üstünün sözünü keserek:

- Beni bağışla, daha önce sana bir şey söylemek istiyorum, dedi.

Bika kaşlarını çattı:

- Nedir?

- Demin burada Macun Birliği üyeleri...

Başkan sabırsızlanarak bağırdı:

- Bırak canım şunları!.. Sen de bu budalalıkları ciddiye mi alıyorsun?..

Nemecek yanıt verdi:

- Evet. Çünkü onlar da ciddiye alıyorlar. Biliyorum ki onlar aptaldır. Benim için nasıl düşünürlerse düşünsünler, aldırmam. Ama eğer sen... sen... sen de benden yüz çevirirsen, işte bunu istemiyorum.

- Senden ne diye yüz çevirecekmişim?

Büyük, kırmızı atkının saçakları arasından, ağlamak üzere olan bir ses yanıt verdi:

- Çünkü onlar benim için ilan ettiler ki... hainmişim...

- Hain mi? Sen mi?

- Doğru söylüyorum. Ben...

- Bak, bu işi gerçekten merak ettim.

Nemecek boğuk sesle, kesik kesik, o günün olayını: Tam Macun Birliği üyeleri gizlice ant içerken gitmek zorunda kalışını, onların bu aksiliği fırsat bilip "Gizli derneğe girmeye cesaret edemediği için kaçıyor" diye söylenmelerini ve ona hain, alçak demelerini olduğu gibi anlattı. Gerçekte bütün bunlar şunun için oluyordu ki; Başkanın, kendileriyle arkadaşlık etmeyip de basit bir eri, devletin bütün gizli işlerine karıştırmasını teğmenler ve yüzbaşılar artık çekemiyorlardı ve sonunda, kara deftere adını hep küçük harflerle yazmışlardı.

Bika bütün bunları sonuna kadar sabırla dinledi. Sonra gene sustu. Çocukların arasında böylelerinin de bulunması onun canını sıkıyordu. Bika akıllı çocuktı, bununla birlikte, öteki insanların bize hiç benzemediklerini ve bizim bunu üzücü duygular pahasına öğrenmek zorunda kaldığımızı henüz bilmiyordu.

Sonra, küçük sarışına sevgiyle bakarak:

- Pekâlâ, Ernö; dedi. Şimdi sen işine bak, onlara kulak asma. Şimdi, savaştan önce bir şey söylemek istemiyorum. Hele bir kez şu savaşı atlatalım, bak onlara neler yapacağım. Haydi şimdi çabuk 1 ve 2 sayılı kalelere atını sür; buyruğu götür; Çocuklar 4 ve 5 sayılı kalelere tırmansınlar. Bu iş için ne kadar zaman gerektiğini görmek istiyorum.

Er selam duruşuna geçti, sert bir selam verdi ve o anda, kendi onuruyla ilgili bir sorunun savaş yüzünden geri kalmasının ne acı olduğunu düşünmekle birlikte, gene bütün acılarını yendi ve bir asker tavrıyla:

- Başüstüne, Başkanım! dedi.

Hemen koşmaya başladı. Bastığı yerden toz kaldırıyordu. Çok geçmeden, üstlerindeki kalelerden sevimli çocuk başlarının yusuvarlak açılmış gözlerle baktığı odun yığınları arasında gözden kayboldu. İnsanları iyi tanıyan cesur savaş muhabirlerinin, çarpışmadan önce askerlerde görüldüğünü yazdıkları heyecanın aynı, çocukların yüzlerinde okunuyordu.

Bika, Alan'ın orta yerinde tek başına kalmıştı. Tangır tungur geçen arabaların gürültüsü, tahtaperdeyle çevrilmiş olan bu geniş düzlüğe kadar geliyordu; ama Bika, buna karşın, sanki büyük

bir kentin kıyısında değil de, herhangi uzak ve yabancı bir ülkedeymiş ve bir gün sonra bir savaşın iki ulusun alın yazısını belli edeceği geniş bir ovada bulunuyormuş gibi bir duyguya kapılmıştı.

Çocuklar küçük bir gürültü bile yapmıyorlardı; herkes sessizce yerinde duruyor ve verilecek komutu bekliyordu. Bika şimdi her şeyin kendi elinde olduğunu anlıyordu. Bu ufak toplumun varlığı, geleceği ona bağlıydı. Neşeli öğle sonu saatleri, arkadaşlarının burada her gün oynadıkları toplar, türlü türlü oyunlar ve eğlenceler ona bağlıydı. Ve şimdi Bika, bu kadar güzel bir işi üzerine aldığı için gurur duyuyordu. Kendi kendine:

- Evet, sizi savunacağım; dedi.

Sevgili Alan'a göz gezdirdi. Sonra odun yığınlarının bulunduğu yana baktı. Bunların arkasından bıçkı yapısının ince demir bacası merakla başını kaldırıyor; sanki o gün de öteki günlerden farksızmış gibi... sanki hiçbir şey, ama hiçbir şey tehlikede değilmiş gibi... o kadar şen ve o kadar kayıtsız, havaya kar gibi beyaz buhar bulutçukları püskürtüyordu...

Evet, şimdi Bika da, büyük Napolyon'u düşünüyordu... Kafasıyla geleceği düşlemeye dalmıştı. Bu acaba nasıldı? O, yaşamda ne olacaktı? Acaba gerçek bir asker olacak mıydı? Ve bir gün, Alan gibi küçük bir toprak parçası için değil, adına "yurt" denen büyük ve güzel ülke için, uzak, gerçek bir savaş alanında, gerçek askerleri yönetecek miydi? Yoksa, her gün hastalıklara karşı büyük, ciddi ve gözüpek savaşlar veren bir doktor mu olacaktı?

Bika bunları düşünürken erkenci bir ilkyaz akşamı sessizce yere iniyordu. Bika derin derin içini çekti ve kalelerdeki yiğitleri gözden geçirmek üzere odun yığınlarına doğru yürüdü.

Başkomutanın kendilerine doğru geldiğini çocuklar yığınların üstünden gördüler. Kalelerde kıpırdanmalar başladı. Kum torbalarını sıra sıra dizdiler ve herkes selam duruşuna geçti.

Ama, başkomutan yolun yarısında birden durarak geriye baktı. Bir şeye kulak kabartıyor gibiydi. Sonra döndü ve ivedi adımlarla, geriye, tahtaperdedeki küçük kapıya doğru gitti.

Kapı vuruluyordu. Bika sürmeyi çekip kapıyı açtı ve heyecandan geriye doğru sendeledi.

Karşısındaki, Gereyb'di. Şaşkın bir durumda:

- Sen misin? dedi.

Bika derhal yanıt veremedi. Gereyb ağır ağır içeri girdi; kapıyı kapadı. Bika onun ne istediğini hâlâ bilmiyordu. Ama şimdi Gereyb önceki kadar neşeli ve sakin değildi. Solgun ve hüzünlüydü. Eliyle sinirli sinirli yakasını düzeltti. Belliydi ki bir şey söylemek istiyor, fakat nasıl başlayacağını bilmiyordu. Ne Bika konuştu, ne de o. Böylece, karşı karşıya birkaç dakika sessiz durdular. Hiçbiri ne yapacağını bilmiyordu. Sonunda Greyb konuştu:

- Seninle... görüşmeye geldim.

Bunun arkasından Bika'nın sesi duyuldu. Doğal ve ciddi bir sesle yanıtladı:

- Seninle konuşacak hiçbir şeyim yok benim. Şu kapıdan, girdiğin gibi çıkıp gidersen, akıllılık etmiş olursun.

Çocuk bu öneriyi kabul etmedi. Dedi ki:

- Bana bak, Bika; ben artık biliyorum ki senin her şeyden haberin var. Biliyorum ki, benim kırmızı gömleklilere geçtiğimi hepiniz biliyorsunuz. Ben şimdi buraya bir casus gibi değil, iyi bir dost gibi geldim.

Bika, yavaşça:

- Sen buraya iyi bir dost gibi gelmezsin, dedi.

Gereyb başını öne eğdi. Kendisine kaba davranacaklarını, kendisini kovacaklarını düşünerek buna hazırlanmıştı. Fakat kendisiyle bu kadar sessiz bir üzüntüyle konuşacaklarını hiç beklemiyordu. Bu ona dayak yemekten daha çok dokunmuştu. Şimdi artık o da yavaş sesle ve hüzünlü bir edayla konuşuyordu:

- Ben yanlışımı onarmak için geldim.

- Bu olanaksızdır, dedi, Bika...

- Fakat ben pişman oldum.. çok pişman oldum... Ve bayrağınızı oradan alıp getirdim. Hani, Âtş Feri buradan alıp götürmüştü de küçük Nemeçek çalmıştı... Sonra da Pastor'lar küçük Nemeçek'in elinden zorla almışlardı...

Bunu söyleyerek, ceketinin altından küçük kırmızı-yeşil bayrağı çıkardı. Bika'nın gözleri parladı. Ufacık bayrak buruşmuş, örselenmişti. Onun için epey boğuşmalar olduğu belliydi. Ama küçük bayrak için asıl güzel olan da buydu. Savaş zorlukları içinde yıpranan gerçek bir bayrak gibi eskiydi.

Bika dedi ki:

- Bayrağı yakında kırmızı gömleklilerden kendimiz geri alacağız. Geri alamazsak zaten hepsi boş... O zaman nasıl olsa buradan gidip darmadağın olacağız... Artık bir araya gelemeyeceğiz... Bayrağı bu biçimde almak istemeyiz. Zaten sana da gereksinmemiz yok...

Bunu söyledikten sonra, yürüyüp gitmek istiyormuş gibi bir tavır takındı. Sanki Gereyb'i orada kendi başına bırakmak istiyordu. Ama o, ceketinin eteğini tuttu ve soluk alamayan bir insanın sesiyle:

- Yanoş, dedi. İtiraf ederim ki size karşı çok büyük bir suç işledim. Ben yanlışımı düzeltmek istiyorum. Beni bağışlayın.

- Ooo, ben seni çoktan bağışladım dedi, Bika.

- Gene aranıza alacak mısınız?

- Bu olamaz.

- Asla mı?

- Asla.

Gereyb, mendilini çıkarıp gözlerine götürdü. Bika üzgün bir edayla:

- Ağlama, Gereyb; dedi. Burada, karşımda ağlamamı istemem. Haydi güzel güzel eve git de bizi rahat bırak. Şimdi elbet yanımıza gelirsin; çünkü kırmızı gömleklilerin yanında da ipliğin pazara çıktı.

Gereyb mendilini cebine koydu ve erkekçe bir davranışta bulunmak istedi.

- Pekâlâ, giderim. Siz beni bir daha görmeyeceksiniz. Ama ant içerim ki buraya, kırmızı gömlekliler benden yüz çevirdiler diye gelmiş değilim. Bunun başka nedeni var.

- Ne gibi?..

- Bunu söylemem. Belki de biliyorsun. Yazıklar olsun bana, eğer sen bunu biliyorsan...

Başkan gözlerini açtı:

- Bir şey anlamıyorum.

Gereyb:

- Şimdi anlatmam.. diye kekeledi ve küçük kapıya doğru yürüdü. Orada durarak bir kez daha geriye

döndü ve:

- Beni gene alın diye rica etsem, boşuna mı? diye sordu.
- Boşuna...
- Öyleyse.. ben de rica etmiyorum.

Hızla dışarıya çıkıp kapıyı kapadı. Bika bir an kararsızlık geçirdi. Yaşamında ilk defa olarak, birisine karşı acımasız davranıyordu. Arkasından gitmek ve:

- Gereyb, geriye gel! Ama bundan sonra dürüst olacaksın! diye bağırmak için kımıldamıştı bile... Fakat bu anda birdenbire aklına bir sahne geldi: O gülüş... Gereyb'in, birkaç gün önce, Pâl Sokağı'nda önlerinden koşarak geçerkenki gülüşü... Onlarla alay edişi... Nemeçek'le ikisinin, Gereyb önlerinden sıçrayıp gittikten sonra, kulaklarında o alaycı ve hain gülüşle, yaya kaldırımının kıyısında üzgün ve boynu bükük kalışları...

Kendi kendine:

- Hayır, onu geri çağırmayacağım. Kötü bir çocuk o!.. diye söylendi.

Odun yığınlarının yanına gitmek üzere geriye dönmüştü; ama şaşkınlığından, durmak zorunda kaldı. Bütün çocuklar odun yığınlarının üstünden bu sahneye bakıyorlardı. Kalelere ayrılmamış olanlar da oradaydılar. Bütün bu küçük ordu, düzgün odun küpleri üzerinde sessiz bir sıra halinde dizilmişlerdi. Hiçbiri bir sözcük söylemiyor; herkes, acaba Bika ile Gereyb arasında ne olacak diye, soluklarını tutarak bekliyordu. Gereyb gittiği ve Bika odun yığınlarına doğru yürüdüğü vakit, tutulan heyecanları boşandı ve bütün ordu ansızın, birdenbire, bir tek insan gibi:

- Yaşa!.. diye bağırmaya başladı. Odun yığınlarının üstünden birçok taze çocuk sesi yankılanıyor ve şapkalar havada uçuşuyordu.

- Yaşasın Başkan!..

Korkunç bir ıslık baştan başa havayı parçaladı. Öyle güçlü bir ıslık ki, lokomotif bile, bütün gücünü toplasa belki böylesini çıkaramazdı. Bu, keskin bir zafer ıslığıydı, Bunu çalan kuşkusuz Çonakoş'tu. Mutlu bir insan görünüşüyle çevresine baktı ve şeytan şeytan gülerек:

- Bu kadar keyifli bir ıslık ömrümde çalmadım, dedi.

Bika, Alan'ın ortasında duruyordu; heyecanlı ve mutlu bir durumda, ordusunu karşıdan selamladı. Şimdi gene büyük Napolyon'u düşünüyordu. Onu da, emektar korumanları bu kadar çok severdi...

Sahneyi herkes görmüştü ve şimdi artık kimse için Gereyb işinin bilinmeyen yanı kalmamıştı. İki çocuğun kapıda ne konuştukları oradan duyulmamıştı. Ama, davranışlarını görmüşler ve bunlardan her şeyi anlamışlardı. Bika'nın onu geri çeviren hareketini görmüşlerdi. Ona elini vermediğini görmüşlerdi. Gereyb'i ağlarken ve giderken görmüşlerdi. Kapıda geri dönüp Bika'yla yine konuştuğu zaman hepsi birden adeta irkilmişlerdi. Leski:

- Eyvah.. Ya şimdi onu kabul ederse?.. diye fısıldamıştı.

Ama Gereyb'in yürüyüp gittiğini ve Bika'nın "olmaz" der gibi başını salladığını gördükleri zaman heyecanlarını tutamamışlar ve Başkan onlara doğru dönünce "Yaşa!" sesleriyle havayı çınlatmışlardı. Başkanlarının çocuk değil de ciddi bir erkek olması onların hoşuna gitmişti. Onu kucaklamak ve öpmek istiyorlardı. Ama, savaş zamanıydı; bağırmaktan başka bir şey yapılamazdı. Onlar da, ciğerlerini şişirerek ve gırtlaklarının bütün gücüyle bunu yaptılar.

Çonakoş, böbürlenerek:

- Yaman delikanlısın be kardeşim! dedi. Sonra da korkarak hemen düzeltti:

- "Kardeşim" değil.. bağışla.. "Başkanım."

Bundan sonra manevra başladı. Sert komutlar işitiliyor; birlikler odun yığınları arasında koşuyorlar; kalelere saldırıyorlar ve sağa, sola kum bombaları yağıyordu. Her şey çok iyi gidiyordu.

Herkes kendine düşen görevi iyi biliyordu. Ve bu, onların sevincini ve heyecanını artırmıştı. Her yandan sesler geliyordu:

- Yeneceğiz!..

- Onları sopayla dışarı atacağız!

- Âtş Feri'nin kendisini yakalayacağız.

Yalnızca Bika ciddi duruyordu. Onlara dedi ki:

- Başarı sizi sarhoş etmesin. Neşenizi savaştan sonraya saklayın. Şimdi, isteyen evine gidebilir.

Bir kez daha söylüyorum: Yarın vaktinde kim burada bulunmazsa kalleştir.

Manevra sona ermişti. Fakat hiçbirinin canı eve gitmek istemiyordu. Küme küme ayrılıp Gereyb işini konuştular.

Barabaş yaygaracı bir sesle bağııyordu:

- Macun Birliği! Macun Birliği!

Çocuklar sordular:

- Ne istiyorsun?

- Genel kurul.

Önceden söz vermiş olduğu genel kurul Kolnai'nin aklına gelmişti. Bu toplanmada, Birliğin macununu kuruttuğu suçlamasından kendini temize çıkarması gerekiyordu. Somurtarak razı oldu:

- Pekâlâ, toplantı yapacağız. Sayın üyelerden rica ediyorum, şu yana gidelim.

Sayın üyeler, şeytan Barabaş önde olmak üzere, odun yığınları arasından geçerek ileriye, tahtaperdenin yanına gittiler. Genel kurulu orada yapacaklardı.

Barabaş:

- Susalım! Susalım!.. diye bağırdı. Kolnai çok ciddi bir sesle:

- Oturumu açıyorum. Söz Bay Barabaş'ındır, dedi.

Barabaş, bir tehlike sezmiş gibi, gırtlığını kazıdı:

- İhhım, ihhım! Sayın üyeler! Bay Başkana talih yardım etti. Kendisini yerinden düşürecek olan bu toplantı, savaş manevrası dolayısıyla, neredeyse büsbütün kalacaktı.

Muhallif parti:

- Ohhooo, ohhooo! diye bağııyordu.

Konuşmacı sesini yükselterek sürdürdü:

- Ohhooo.. diye boşuna bağııyorlar. Ben ne söylediğimi biliyorum. Bay Başkan manevra nedeniyle işi biraz savsakladı. Ama artık daha fazla geciktiremez. Çünkü şimdi...

Birden sustu. Tahtaperdenin küçük kapısı sert sert vuruluyordu. Ve o aralık, çocuklar kapının her çalınışında çok kötü korkuyorlardı. Bilinmezdi, belki de düşman gelmiş olabilirdi.

Konuşmacı:

- Kapıyı çalan kim? diye sordu ve hepsi dikkatlerini oraya verdiler.

Sert ve sabırsızca vuruşlar yine duyuldu. Kolnai titrek bir sesle:

- Kapıyı çalıyorlar! dedi ve tahtaların arasındaki yarıktan dışarıya baktı. Sonra, şaşırmış yüzünü çocuklara çevirdi:

- Kapıda bir adam var.

- Bir adam mı?

- Evet, sakallı bir adam.

- Öyleyse aç kapıyı.

Kapıyı açtı. Gerçekten, büyük siyah yakalı paltosu olan, iyi giyinmiş bir adam içeri girdi. Kara, yuvarlak bir sakalı vardı ve gözlüklüydü. Eşikte durarak içeriye bağırdı:

- Pâl Sokağı'nın çocukları siz misiniz?

Bütün Macun Birliğı hep birlikte yanıtladı:

- Evet.

Bunun üzerine paltolu adam içeri girdi ve ansızın bakışlarını yumuşatarak çocuklara baktı. Küçük kapıyı kaparken:

- Ben Gereyb'in babasıyım, dedi.

Bunun üzerine bir sessizlik çöktü. Gereyb'in babası oraya kadar geldiğıne göre, iş artık ciddi bir biçim almıştı. Leski, Rihter'i dürttü.

- Koş, Bika'yı buraya çağır!

Rihter bıçkı makinesinin bulunduğı yana doğıru koştu. Bu sırada Bika orada, çocuklara, Gereyb'in neler yaptığını anlatıyordu.

Top sakallı adam Macun Birliğıne döndü:

- Oğlumu buradan ne diye kovdunuz?

Kolnai öne çıktı:

- Çünkü bizi kırmızı gömleklilere sattı.

- Kim bu kırmızı gömlekliler?

- Bu, başka bir çocuk topluluğı. Onlar Bitki Bahçesi'nde oynarlar... Ama şimdi burasını bizim elimizden almak istiyorlar; çünkü top oynayacak yerleri yok. Bizim düşmanımız onlar.

Sakallı adam alnını kırıştırdı:

- Oğlum demin ağlayarak eve geldi. Ne derdi olduğınu anlamak için onu çok sıkıştırdım; bir türlü söylemek istemedi. Sonunda zorlayınca, kendisini casuslukla suçladığınızı itiraf etti. Bunun üzerine ona dedim ki: "şimdi ben şapkamı giyip o çocukların yanına gidiyorum. Onlarla konuşacağım; bunun doğıru olup olmadığını soracağım. Doğıru değılse, senden af dilemeleri için direteceğim. Eğer doğıruysa, o zaman başına geleceğı düşün. Senin baban bütün ömrünce namuslu bir insan olarak yaşadı; oğlunun, arkadaşlarına karşı casusluk etmesine katlanamaz." Ona böyle dedim. şşte, şimdi buradayım ve size soruyorum. Namuslu ve doğıru insanlar gibi yanıt verin: Oğlum casusluk yaptı mı, yapmadı mı? Ha?..

Bunu, derin bir sessizlik izledi.

Gereyb'in babası yine sordu:

- Ha?.. Korkmayın benden. Doğrusunu söyleyin. Oğlumu haksız yere mi incittiniz; yoksa, bu cezaya layık mı o? Bunu bilmeliyim...

Kimse yanıt vermedi. Kimse, küçük bir liseli olan çocuğunun ahlakı için bu kadar büyük bir titizlik gösteren ve iyi bir insana benzeyen bu paltolu adamı öfkelenlendirmek istemiyordu.

O Kolnai'ye döndü.

- Sizi sattığını sen söyledin. Şimdi senin bunu kanıtlaman gerek. Ne vakit sattı? Nasıl sattı?

Kolnai kekeledi:

- Ben.. ben.. ben yalnızca işittim...

- Bundan bir şey çıkmaz. Bu işin doğrusunu bilen kim? Kim gördü? Kim biliyor?

Bu anda, kalelerin önünde Bika ile Nemeçek göründü. Onları Rihter getiriyordu. Kolnai geniş bir soluk aldı:

- Efendim, işte geliyor... Şu küçük sarışın... Nemeçek... O görmüş, o biliyor.

Üç çocuk yanlarına gelinceye kadar kekelediler. Fakat Nemeçek kapıya doğru gidiyordu. Kolnai o yana bağırdı:

- Bika! Hele buraya gelin!

Bika yanıt verdi:

- Şimdi olmaz, lütfen biraz bekleyin. Nemeçek'e çok kötü öksürük nöbeti geldi... Önce onu eve götürmeliyim...

Paltolu adam Nemeçek adını duyunca ona bağırdı:

- Nemeçek sen misin?

Küçük sarışın yavaşça:

- Evet, dedi ve siyah paltolu adamın yanına geldi. Adam ona sert sert dedi ki:

- Ben Gereyb'in babasıyım. Oğlum casus mu, değil mi, bunu öğrenmek için geldim buraya. Sen görmüşsün, sen biliyormuşsun; arkadaşların böyle diyor. Namusun üzerine yanıt ver: doğru mu, değil mi?

Nemeçek'in yüzü hummadan yanıyordu. Şimdi gerçekten çok hastaydı. Şakakları atıyordu; elleri ateş gibiydi. Ve çevresinde bütün dünya öyle tuhaftı ki... Kendisiyle o kadar sert konuşan, Profesör Rats'ın kötü öğrencilerle konuştuğu gibi konuşan bu sakallı, gözlüklü amca.. gözlerini açmış, ona bakan bu bir alay çocuk.. savaş... Birçok heyecan, hepsi... Ve bu ciddi soru... Bunun arkasında da şu: Gereyb çocuk, gerçekten casussa, işte o zaman kıyamet kopacak...

Siyah paltolu adam sabırsızlanıyordu:

- Yanıt ver! Konuşun artık! Yanıt ver! Oğlum casus mu?

Küçük sarışın, ateşten kızaran yüzüyle, ateşten parlayan gözlerle, suçlu kendisiymiş de şimdi bir itirafta bulunuyormuş gibi, sakın ve cesaretle yanıt verdi:

- Hayır efendim, casus değildir.

Baba gururla ötekilere döndü:

- Demek yalan söylediniz?..

Macun Birliğı üyeleri korkudan sanki taş kesilmişlerdi. Küçük bir kıpırtı bile yoktu. Kara sakallı adam, alay ederek:

- Hahha! Demek yalan söylediniz! Ben derhal anlamıştım: Benim oğlum namuslu çocuktur! dedi.

Nemeçek ayakta ancak durabiliyordu. Boynunu bükerek sordu:

- Gidebilir miyim?

Sakallı adam ona bakıp güldü.

- Gidebilirsin, küçük bilgin!

Nemeçek, sendeleye sendeleye, Bika ile sokağa çıktı. Şimdi artık, her şey gözlerinin önünden silinmişti. Şimdi artık hiçbir şey görmüyordu. Siyah adam, sokak, birçok odun yığını karmakarışık bir biçimde önünde dans ediyor; kulağına acayip sözler geliyordu. Bir ses: "Çocuklar, kalelere!" diye cınladı. Bunn arkasından başka bir ses: "Çocuğum casus mu?" dedi. Siyah adam alay ederek güldü ve gülerken ağzı okulun kapısı kadar büyüdü... Ve bu kapıdan Profesör Rats çıktı...

Nemeçek şapkasını indirdi. Bika sordu:

- Kime selam veriyorsun? Bütün sokakta canlı bir sinek bile yok.

Küçük sarışın yavaşça:

- Profesör Rats'a selam veriyorum, dedi.

Bika ağlamaya başlamıştı. Yavaş yavaş karanlığa gömülen sokakta küçük dostunu çekerek adeta sürükleyerek eve götürüyordu.

Alan'da Kolnai ileri çıkıp siyah adama:

- Efendim, bu Nemeçek yalancının biridir. Biz onu "hain" diye ilan ettik ve Birlikten attık, dedi.

Baba keyifliydi. Onayladı:

- Belli zaten. Yüzünden okunuyor. Kötü yürekli çocuk.

Mutlu bir durumda, eve, çocuğunu bağışlamaya gitti. Üllö Caddesi'nin köşesine vardığı zaman, Bika'nın, Nemeçek'le, Klinika'nın önünden, sendeleye sendeleye yolun öbür yanına geçtiğini gördü. Ama o zaman artık Nemeçek de ağlıyordu; pek hüznü ve pek acı bir biçimde, er yüreğinin en derin acılarıyla ağlıyordu. Ve bu sıtmal ağlayış sırasında, birdenbire, yalnızca şunu kekeledi:

- Adımı küçük harfle yazdılar... Benim zavallı, lekesiz adımı küçük harfle yazdılar...

VII

Ertesi sabah Latince dersinde bütün sınıf o kadar heyecanlıydı ki, Profesör Rats bile bunun farkına varmıştı.

Çocuklar sıralarında boyuna kıpırdanıyorlar; yanıt verene pek dikkat etmiyorlardı. Ve böyle olağanüstü bir durumda olan, yalnızca Pâl Sokaklılar değil, bütün sınıf, diyebilirim ki bütün okuldu. Savaş için yapılan büyük hazırlık kocaman yapı içinde kulaktan kulağa çabucak yayılmış; yukarı sınıfların çocuklarında bile bu işe karşı büyük bir ilgi ve merak uyanmıştı. Kırmızı gömlekliler Yojef Varoş'taki koleje gidiyorlardı ve bu nedenle bütün lise Pâl Sokaklıların kazanmasını istiyordu. Hatta bazıları bu zaferin okul için bir onur sorunu olduğunu ileri sürmekteydiler.

Profesör Rats, sabredemeyerek sordu:

- Bugün size ne oluyor? Yerinizde duramıyorsunuz; dalgınsınız. Kafalarınız başka yerde!..

Ama, çocukların bu durumunun nedenini anlamak için pek de ileri gitmedi. Kendi kendine, bugün sınıfta bir huzursuzluk var, deyip geçti. Ve paylar gibi bir sesle:

- Elbette; dedi, artık ilkyaz. Gelsin zıpzip; gelsin top... Artık okul hoşumuza gitmiyor. Hele durun, ben size gösteririm!

Ama bunu yalnızca söylüyordu. Profesör Rats, sert yüzlü, fakat yumuşak yürekli bir adamdı. Derse kalkmış olan çocuğa:

- Oturabilirsin! dedi ve not defterini karıştırmaya başladı. Böyle zamanlarda sınıfta hep bir ölüm sessizliği olurdu.

Dersini iyi hazırlamış olanlar da içinde olmak üzere herkes soluğunu tutar; profesörün, not defteri yapraklarını yavaş yavaş çeviren parmaklarına, gözünü ayırmadan bakardı. Çocuklar, kimin adının defterin hangi sayfasında olduğunu artık biliyorlardı. Profesör defterin son yapraklarını çevirirse A ve B harfliler geniş soluk alırlardı. Sonraki adlardan, ansızın baş yana doğru geçince de R, S, T... harflilerin keyfi yerine gelirdi.

Profesör, adların hepsini gözden geçirdikten sonra yavaşça:

- Nemeçek! dedi.

Bütün sınıf:

- Burada yok! diye çınladı. Ve bir ses, herkesin tanıdığı Pâl Sokaklı bir ses ekledi:

- Hasta.

- Nesi var?

- Soğuk almış.

Profesör Rats gözlerini bütün sınıfın üstünde gezdirdikten sonra, yalnızca:

- Kendimize niçin dikkat etmiyorsunuz? dedi.

Pâl Sokaklı çocuklar birbirlerine baktılar. Nemeçek'in, nasıl ve niçin kendisine dikkat etmediğini onlar çok iyi biliyorlardı. Sınıfta dağınık bir biçimde otururlardı. Kimi birinci sırada, kimi üçüncü sırada, hatta Çonakoş, niçin yadsımalı, en arka sıradaydı. Fakat şimdi hepsi birbirine baktı. Şu

Nemecek'in iyi bir iş yaparken üşümüş olduğunu bütün yüzlerde okumak mümkündü. Açık söylemek gerekirse, zavallı Nemecek yurdu uğruna soğuk almış; bir kez kazayla, bir kez onuru için, bir kez de zorunlu olarak, üç kez suya girmişti. Kimse, bu büyük gizi, dünya yıkılsa söylemezdi. Oysa şimdi artık herkes ve Macun Birliği üyeleri bunu biliyordu. Hatta Birlikte, Nemecek'in adını kara defterden silmek yolunda bir eğilim bile belirmişti. Yalnızca, önce baş harfleri büyük harf olarak değiştirip bundan sonra mı hepsini silsinler; yoksa, hiçbir resmi işlem yapmadan siliversinler mi, işte bunu bir türlü kararlaştıramıyorlardı. Hâlâ başkan olan Kolnai, törene gerek görmeden silmek gerektiğini söylediği için, doğal olarak, Bara

baş karşı bir küme oluşturdu ve bunlar, her şeyden önce adının onurunu geri vermenin gerektiğini ileri sürdüler.

Ama şimdi bu o kadar önemli değildi. Bütün ilgi, o gün öğleden sonra yapılacak olan savaşın çevresinde toplanıyordu. Latince dersinden sonra, yabancı sınıfların çocukları küme küme Bika'nın yanına gelerek yardıma gelmeyi önerdiler. Bika hepsine şu yanıtı verdi:

- Çok üzgünüm, bunu kabul edemeyiz. Biz ülkemizi kendimiz savunacağız. Kırmızı gömlekliler bizden daha güçlü bile olsalar biz gene ustalıkla onları yeneceğiz. Ne olursa olsun, biz savaşı kendi başımıza yapmak istiyoruz.

Merak ve ilgi o kadar büyüktü ki, yalnızca yukarı sınıfların öğrencileri değil, saat birde yemek için eve giderlerken, hâlâ komşu kapının altında koz helvası satan adam bile Bika'ya, hizmet önerisinde bulundu:

- Küçük bey, dedi; ben oraya gelirim tek başıma hepsini tepelerim.

Bika gülümsedi:

- İşi bize bırak sen, babalık.

O da ivedi ivedi eve gitti. Okulun dış kapısında, sınıf arkadaşları Pâl Sokaklıların çevresini almışlar; işlerine yarayabilecek türlü türlü öğütler veriyorlardı. Çelme nasıl takılacağını Pâl Sokaklı çocukların hepsine birer birer öğretenler bile çıktı. Bazıları, onların hesabına casusluk yapma önerisinde bulundular. Bir bölümü de, savaşı sonuna kadar seyredebilmek için izin istediler. Ama hiç kimse bunun için bile izin alamadı. Bika'nın koyduğu sert kurallara göre, savaş başlarken kapılar içeriden kapanacaktı ve ancak düşman dışarıya doğru kaçmaya başladığı zaman, kapı nöbetçileri kapıları açacaktı.

Ama, bütün bunlar ancak birkaç dakika sürdü. Çocuklar dağıldılar; çünkü saat tam ikide Alan'da bulunmaları gerekiyordu. Saat biri çeyrek geçerken lise çevresinde kimsecikler kalmamıştı. Helvacı bile toparlanıyordu. Yalnızca okul hademesi kapının önünde sessizce piposunu içiyordu. Bu aralık, helvacıya birkaç kez takıldı:

- Eh, senin komşuluğun da pek uzun sürmeyecek. Bu bir sürü abur cuburu çocuklara büsbütün yasaklıyoruz.

Helva satan adam buna yanıt bile vermedi; yalnızca omuz silkti. O, büyük bir adamdı. Başında kırmızı fes vardı. Olur olmaz okul hademesiyle konuşacak kadar alçalmazdı; hele, bu sıradan okul hademesinin haklı olduğunu anladığı böyle bir zamanda.

Tam saat ikide, Bika, başında Pâl Sokaklıların rengini taşıyan yeşil-kırmızı şapkayla, Alan'ın kapısında görüldüğü zaman bütün ordu arsanın ortasında asker düzeninde sıralanmış duruyordu. Bütün topluluk oradaydı. Yalnızca, bir tek üyesi eksikti: Nemecek, evinde hasta yatan Nemecek. İşe bakın ki, Pâl Sokaklıların ordusu savaş gününde, tam savaş gününde ersiz kalmıştı. Oradakilerin

hepsi teğmen, üsteğmen ve yüzbaşıydı. Erin kendisi, asıl ordunun kendisi Rakos Sokağı'nın bahçeli küçük bir evinde, bunun da miniminicik bir yatağında hasta yatıyordu.

Bika hemen işe başladı. Bir asker sesiyle haykırdı:

- Dikkat!

- Size derhal bildireyim ki, "başkan"lık sanını üzerimden atıyorum; çünkü bu ancak barış zamanında iyidir. Şimdi savaş durumundayız; bunun için, "general"lik rütbesini alıyorum.

O anda hepsi korkunç bir heyecan içindeydiler. Bika'nın, savaş gününde ve en büyük tehlikenin egemen olduğu günde generalliği üzerine alması dolayısıyla, bu, gerçekten morali yükselten tarihi bir andı.

Bika sözüne ekledi:

- Şimdi son defa olarak savaş planını bir daha söylüyorum ki sonra bir yanlışlık olmasın.

Anlattı. Ordu buyruğunu sözcük sözcük bildiği halde, hepsi dikkatle dinlediler.

Komutan sözlerini bitirdiği zaman şu kısa komutu verdi:

- Herkes yerine!

Sıra birden dağıldı. Yalnızca Çele, şık Çele, hasta Nemecek'in yerine emir subaylığı yapmak üzere Bika'nın yanında kaldı. Sarı tenekeden bir boru belinde asılıydı. Bu boruyu ortak harcamayla; başkomutanın, savaş gereksinimleri için doğrudan doğruya el koyduğu on beş kuruşla satın almışlardı ve Macun Toplayanlar Birliği'nin üç kuruş on paradan ibaret olan bütün serveti de bunun içindeydi.

Bu, küçük ve güzel bir posta borusuydu ve üflendiği zaman tıpkı askerlerin borusu gibi ses verirdi. Bu boruyla, topu topu üç işaret verebiliyorlardı. Birisi, düşmanın geldiğini; öteki, saldırı buyruğunu bildirirdi; üçüncüsü de "Herkes komutanın yanına koşsun" demekti. Çocuklar bu işaretleri bir gün önceki manevrada öğrenmişlerdi.

Görevi gereği tahtaperdenin üstüne tırmanıp, sağ ayağını Pâl Sokağı'na sallayan gözcü içeriye bağırdı:

- Komutanım!

- Ey, ne var?

- Saygıyla bildiririm, bir hizmetçi, elinde bir mektupla Alan'a girmek istiyor.

- Kimi arıyor?

- Komutanımı aradığını söylüyor.

Bika tahtaperdenin yanına gitti.

- İyi bak, kadın giysisi giyip casusluk yapmaya gelmiş bir kırmızı gömlekli olmasın.

Gözcü sokağa eğildi. Öyle ki, az kalsın düşecekti. Sonra:

- Komutanım, dedi; saygıyla bildiririm, iyi baktım. Gerçek bir kadın.

- Peki, gerçek bir kadınsa girebilir.

Kapıyı açmaya gitti. Gerçek kadın içeriye girerek çevresine baktı. Gerçekten, gerçek bir kadındı. Başörtüsünü bile almadan, öylece, mutfak temizliğini yarıda bırakmış gibi, ayağında terlikle gelmişti. Dedi ki:

- Bu mektubu Gereybler'den getiriyorum. Küçük bey "çok ivedi" dedi; yanıt bekliyor.

Bika üstünde "Sayın Başkan Bay Bika" yazılı olan mektubu açtı. Doğrusunu söylemek gerekirse, bu, bir mektup değil, koskoca bir tomardı. İçinde her türlü kâğıt: yazı kâğıdı, mektup kâğıdı, ablasının mektup kâğıdından bir parça, her renkten ve her çeşit kâğıt vardı; hepsi de, kargacık burgacık iri harflerle baştan başa doldurulmuş ve her sayfaya numara konmuştu. Okudu, mektup şuydu:

"Sevgili Bika!

Benimle mektupla bile konuşmak istemeyeceğinizi nasıl olsa biliyorum; bununla birlikte, sizinle ilgimi büsbütün kesmeden önce bir kez de bu çareye başvurmak istedim. Şimdi artık, yalnızca suçun bende olduğunu değil, o biçimde davranılmaya layık olmadığınızı da anlıyorum. Çünkü siz, hele size karşı casusluk yaptığımı yadsıyan Nemecek, babama karşı son derece nazik davrandınız. Benim casusluk yaptığım doğru çıkmadı diye babam o kadar gururluydu ki, gönlümü almak için, hemen o gün bana Jül Verne'in "Gizemli Ada"sını aldı. Bu kitabı çoktan beri istiyordum. Ben kitabı alır almaz armağan olarak Nemecek'e götürdüm. Oysa daha okumamıştım. Oysa okumayı çok isterdim. Ertesi gün babam: "Kitap nerede, çapkın?" diye sordu. Ben yanıt veremeyince babam "Haylaz, demek sattın bile ha? Dur hele, bak bir daha sana bir şey alıyor muyum!" dedi ve kararını uygulamaya başladı bile. Bugün öğle yemeği vermediler. Fakat aldırmiyorum. Mademki Nemecek benim yüzümden haksız yere acı çekti; ben de şimdi kendi isteğimle onun için haksız ye

re acı çekiyorum. Ama bunu şöylece, fırsat düştü diye yazıyorum. Yoksa, asıl söylemek istediğim bu değildir. Dün, benimle konuşmadığınız okulda, yanlışımlı nasıl düzeltilebileceğimi düşündüm ve sonunda bunun için bir çare buldum. Bu yanlışı, nasıl yaptımsa gene öyle düzeltmeye karar verdim. Onun için, beni kabul etmiyorsunuz diye suratımı asarak sizden ayrıldıktan sonra, yemeğimi yer yemez, sizin için bazı şeyler öğrenmek üzere, doğru Bitki Bahçesi'ne gittim. Tıpkı Nemecek gibi yaptım; adada, bütün bir öğle sonu onun tünemiş olduğu ağaca tırmandım; elbet, kırmızı gömleklilerden daha kimse adada yokken. Sonunda saat dörtte geldiler; benim hakkımda dehşetli atıp tuttular. Bunların hepsini ağacın tepesinden çok iyi işittim. Fakat artık hiç aldırış etmedim. Çünkü, siz beni atmış olsanız da ben kendimi gene Pâl Sokaklı sayıyorum; çünkü yüreğimi çıkarıp atamazsınız. Çünkü onunla sizin gibi duyumsuyorum ve beni kovsanız da aldırmiyorum. Ama, Âtş Feri şunları söylediği zaman sevincimden nerdeyse ağlayacaktım: "ŞuGereyb

gene de onlardan. Gerçek bir casus değil o. Bana öyle geliyor ki bizim gizlerimizi öğrensin diye onu buraya Pâl Sokaklılar gönderdi". Genel toplantı yaptılar. Bütün sözlerini dikkatle dinledim. Diyorlar ki, Nemecek her şeyi öğrendikten sonra artık bugün çarpışma yapmaya gelemezlermiş; çünkü siz hazırlık yapmışsınız. Fakat savaşı yarın yapmaya karar verdiler. Hem, büyük bir kurnazlık düşündüler ve bunu o kadar yavaş konuştular ki, işitebilmek için iki dal aşağı inmek zorunda kaldım. Böylece biraz aşağıya indiğim zaman dalların hışırtısını duydular. Vendaver: "Belki şu Nemecek gene ağaçtadır" dedi. Ama bu yalnızca şakaydı. Çünkü, Tanrı'ya şükür, başlarını kaldırıp bakmadılar bile. Baksalardı bile göremezlerdi; çünkü yapraklar pek sıkı. Özetle, senin bildiğin ve Nemecek'in dinlediği biçimde yarın baskın yapmayı kararlaştırdılar. Âtş Feri şöyle dedi: "Onlar sanacaklar ki, Nemecek her şeyi duydu diye biz savaş planımızı değiştireceğiz. Ama bir planımızı değiştirmeyeceğiz; şunun için ki onlar bizi başka durumda be

kliyorlar." Böyle karar verdiler. Sonra talim yaptılar ve ben saat altı buçuğa kadar, en büyük tehlike içinde ağacın üstünde tünedim. Raslantı sonucu farkına varsalardı ne olurdu, bunu kestirebilirsin. Elimle tutunacak kadar gücüm ancak vardı. Eğer altı buçukta gitmemiş olsaydılar, yorgunluktan öyle bitkin bir duruma gelecektim ki bu kocaman ağaçtan olgun bir kayısı gibi ortalarına düşebilirdim. Oysa ben kayısı değilim ve bu kayısı ağacı değildir. Şaka ediyorum. Asıl önemli olanlar daha önce yazdıklarımdır. Saat altı buçukta ada bomboş kaldığı zaman ben de ağaçtan indim,

eve gittim. Yemekten sonra Latince'ye mum ışığında çalışmak zorunda kaldım; çünkü öğleden sonraki bütün zamanımı yitirmiştım. Sevgili Bika, şimdi senden yalnızca bir şey rica edeceğim. Lütfen, yazdıklarımın doğruluğuna inan; bunların yalan olduğunu ve kırmızı gömleklilerin casusu olarak sizi aldatmak istediğimi aklına getirme. Yeniden yanımıza dönmek ve affınıza layık olmak istediğim içindir ki bunları yazıyorum. Sizin sadık bir eriniz olacağ

ım. Teğmenlik rütbesini benden alırsanız gene üzülmem; basit bir er olarak aranıza girmeyi sevinçle kabul ederim. Şimdi nasıl olsa eriniz yok; çünkü Nemeçek hasta ve er olarak yalnızca bekçinin köpeği var. O da sonunda savaş köpeği. Ben hiç olmazsa bir çocuğum. Eğer şimdi beni bir kezcik olsun bağışlayıp da gene aranıza alırsanız, hemen bugün yanınıza gelip savaşta sizinle yan yana çarpışacağım ve öyle yararlıklar göstereceğim ki artık bütün suçlarımı bağışlayacaksınız. Çok rica ederim, geleyim mi, gelmeyeyim mi, Mari ile bildirin. Geleyim diye haber gönderirseniz derhal geleceğim. Çünkü Mari bu mektupla Alan'da, senin yanındayken ben Pâl Sokağı'nda, 5 numaralı evin kapısı önünde duruyorum ve yanıt bekliyorum.

Sadık dostun

Gereyb"Bika mektubun sonuna geldiği vakit, Gereyb'in yalan söylemediğini ve yeniden kabul edilmeye layık olacak derecede düzelmiş olduğunu anlamıştı. Bu nedenle, emir subayı Çele'yi yanına çağırarak:

- Emir subayı, boruyla 3 numaralı işareti ver; herkes generalin yanına gelsin! dedi.

Mari sordu:

- Yanıtınız nedir efendim?

General buyurgan bir sesle:

- Siz biraz bekleyin, Mari! dedi.

Küçük boru öttü ve onun keskin sesini duyar duymaz çocuklar odun yığınlarının arasından çekine çekine ileriye doğru geldiler. Bu neydi, boru onları generalin yanına niçin çağırıyordu, anlamamışlardı. Ama Bika'yı yerinde, sakin bir durumda gördükleri vakit cesaretlendiler; bir dakika sonra bütün ordu generalin karşısında asker düzeninde yer almış bulunuyordu. Bika mektubu onlara okudu ve sordu:

- Onu gene alalım mı?

Çocuklar, neye yadsımalı, hep iyi çocuklardı. Hepsi birden:

- Alalım! diye yanıtladılar.

Bika hizmetçiye dönerek:

- Git söyle, gelsin! Yanıt bu, dedi.

Mari bütün bu işlere, orduya, yeşil-kırmızı şapkalara, silahlara şaşkın şaşkın baktı... Sonra, küçük kapıdan çıkıp gitti.

Kendi başlarına kaldıkları zaman Bika:

- Rihter! diye bağırdı. Rihter sıradan öne çıktı.

General dedi ki:

- Gereyb'i senin yanına vereceğim; ona sen bakacaksın. Kuşkulu bir davranışını sezersen hemen yakalayıp kulübeye kapatacaksın. Buna sıra geleceğini sanmam. Bununla birlikte, ihtiyatlı davranmak her zaman iyidir. Rahat et. Mektuptan da anlaşılıyor ya, bugün savaş olmayacak. Bugün için neler

düşündükse hepsi yarına kalıyor. Onlar savaş planlarını değiştirmezlerse bizde de her şey eskisi gibi kalacak.

Sözünü sürdürmek isterken, hizmetçi kız çıktıktan sonra kimsenin kapamadığı kapıyı birisi itti ve Gereyb, sonunda yeryüzü cennetine ayak basan bir insan gibi yüzü gülerek ve mutlu bir durumda içeriye daldı. Fakat bütün orduyu gördüğü zaman ciddileşti. Bika'nın yanına gitti; genel dikkat ortasında şapkasını çıkardı. Başında, Pâl Sokaklıların yeşil-kırmızı şapkası vardı.

Selamladı ve:

- Buradayım, generalim! dedi.

Bika resmiliği bir yana bırakarak dedi ki:

- Seni Rihter'in yanına veriyorum: Şimdilik er olarak. Savaş gününde nasıl davrandığına bakacağım; o zaman eski rütbeni gene alabilirsin.

Bunu söyledikten sonra orduya döndü:

- Gereyb'le, işlediği suçla ilgili bir sözcük konuşmayacaksınız. Bunu sizin hepinize şiddetle yasaklıyorum. O yanlışını düzeltmek istiyor; biz de onu bağışlıyoruz. Kimse ona çatmasın, suçunu yüzüne vurmasın. Bundan söz etmeyi ona da yasaklıyorum; çünkü bu iş artık kapanmıştır.

Bunun üzerine derin bir sessizlik oldu. Çocuklar kendi kendilerine, gene "Ne de olsa Bika akıllı çocuk. Generalliğe en layık o" diye düşündüler.

Rihter, vakit geçirmeden, Gereyb'e, ertesi günkü savaşta işi ne olacağını anlatmaya başladı. Bika, Çele ile konuşuyordu. Onlar böyle sessizce konuşurken, hâlâ tahtaperdenin üstünde beygire binmiş gibi oturan gözcü, o vakte kadar sokağa sarkıttığı sağ ayağını birden çekti. Yüzünde ürkü okunuyordu. Korku içinde kekeledi:

- Generalim, düşman geliyor!

Bika şimşek hızıyla koşup kapıyı içerden sürmeledi. Herkes sapsarı bir ölü yüzüyle Rihter'in yanında duran Gereyb'e bakıyordu. Bika öfkeli bir tavırla ona baktı:

- Gene mi yalan söyledin?! Gene mi yalan söyledin?!

Gereyb heyecandan yanıt veremedi. Rihter onu kolundan yakaladı.

Bika:

- Bu ne? diye haykırdı.

Bunun üzerine Gereyb büyük bir güçlkle bir şeyler kekeledi:

- Belki... belki, ağaçta olduğumun farkına varmışlar... ve yanıltmak istemişlerdir...

Gözcü sokağa baktı; sonra, aşağıya atladı; silahını aldı ve ötekilerin yanında sıraya girdi.

- Kırmızı gömlekliler geliyor, dedi.

Bika gidip kapıyı açtı. Kapının önünde, sokakta cesur bir adam tavrıyla dikildi. Gerçekten, kırmızı gömlekliler geliyordu; ama ancak üç kişiydiler: Pastor kardeşlerle Sebeniç. Bika'yı gördükleri vakit Sebeniç ceketinin altından beyaz bir bayrak çıkararak bunu Bika'ya doğru salladı ve daha uzaktayken:

- Elçiyiz! diye bağırdı.

Bika Alan'a döndü. Kendisini o kadar çabuk suçladığı için Gereyb'e karşı biraz mahçuptu. Rihter'e:

- Bırak onu! dedi; beyaz bayrakla elçiler geliyor. Bırak Gereyb'i!

Zavallı Gereyb geniş bir soluk aldı. Nerdeyse, suçu yokken, içinden çıkamayacağı bir çamura

düşecekti. Fakat gözcü de ağzının payını aldı. Bika ona şöyle bağırdı:

- Baksana bana! Yangın var, diye bağırmadan önce gözünü aç da iyi bak! Korkak budala, sen de.

Sonra buyruk verdi:

- Herkes arka yana, odun yığınlarının arasına! Burada benim yanımda Çele ile Kolnai'den başka kimse kalmayacak. Marş!

Ordu asker adımlarıyla yürüdü. Az zaman sonra, Gereyb'le birlikte, odun yığınlarının arasında kayboldu ve tam son yeşil-kırmızı şapka gözden kaybolurken, elçiler kapıyı çaldı. Emir subayı onlara kapıyı açtı. Girdiler. Her üçü de kırmızı gömlekli ve kırmızı şapkalıydı. Silahsız olarak gelmişlerdi ve Sebeniç beyaz bayrağı havada tutuyordu.

Bu gibi zamanlarda, ne yapmak gerektiğini Bika biliyordu. Mızrağını alıp tahtaperdeye dayadı; böylece o da silahını bırakmış oldu. Kolnai ile Çele de, bir sözcük söylemeden, onun gibi yaptılar. Hatta Çele, fazla gayretten, borusunu da yere bırakacak kadar ileri gitti.

Pastorların büyüğü ilerledi:

- Başkomutanla görüşebilir miyim?

Çele yanıt verdi:

- Evet. General odur.

- Biz elçi olarak geliyoruz ve kurulun başkanı benim. Başkomutanımız Atş Ferens'in adına savaş ilan etmek için geldik.

Başkomutanın adını söylerken bütün elçiler selam duruşuna geçmişlerdi. Bika ve arkadaşları da nezaketen ellerini şapkalarına götürdüler.

Pastor sürdürdü:

- Düşmanlarımızı habersiz avlamak istemiyoruz. Biz buraya yarın tam iki buçukta geleceğiz. Bunu haber vermek istedik. Yanıt rica ediyoruz.

Bika bunun son derece önemli bir an olduğunu sezmekteydi. Yanıtlarken sesi biraz titredi:

- Savaş ilanını kabul ediyoruz. Bununla birlikte bazı şeyleri kararlaştırmamız gerek. Bu yüzden aramızda kavga çıkmasını istemem.

Pastor asık bir suratla:

- Biz de istemeyiz, dedi ve her zamanki gibi başı göğsüne düştü.

Bika sürdürdü:

- Ben istiyorum ki, aramızda savaş topu topu üç biçimde olsun. Kum bombaları, kurullara uygun güreş ve mızrak atma. Kuralları iyi biliyorsunuz, değil mi?

- Evet.

- İki omzu yere degen, yenilmiş sayılır ve artık güreşemez. Fakat, isterse diğerse iki biçimde savaşı sürdürebilir. Razi mısınız?

- Razıyız.

- Mızrakla, kavga etmek de, saplamak da yasak. Onunla vuruşma karşıdan karşıya olacak.

- Uygun.

- Hem, iki kişi bir kişiye saldıramaz. Ama birlikler birliklere saldırabilir. Kabul ediyor musunuz?

- Ediyoruz.
- Öyleyse, söyleyecek başka bir şey yok.

Onları selamladı. Elçiler de onu selamladılar. Pastor gene söze başladı:

- Bir şey sormak isterim. Başkomutanımız bize, Nemeçek'in ne olduğunu sormak görevini de verdi. Hastaymış diye duyduk. Hastaysa onu ziyaret etmek de görevimiz. Geçen gün bizde öyle davrandı ki biz böyle bir düşmana karşı büyük bir saygı besleriz.

- Rakoş Sokağı'nda, 3 numarada oturuyor. Çok hasta.

Bu söz üzerine sessiz bir saygı durumu aldılar. Sebeniç yine bayrağı yukarı kaldırdı; Pastor:

- Marş! diye haykırdı ve elçiler dışarı çıktılar. Generalin, orduyu toplamak ve olupbitenleri anlatmak için çaldırdığı küçük borunun sesini sokaktan duydular.

Kurul, Rakoş Sokağı'na doğru ivedi ivedi yürüyordu. Nemeçek'in oturduğu evin önünde durdular. Kapıda küçük bir kız vardı; ona sordular:

- Nemeçek burada mı oturuyor?

Küçük kız:

- Evet, dedi ve onları Nemeçek'in oturduğu yoksul görünüşlü, tek katlı eve götürdü. Kapının yanında, kötü bir biçimde, maviye boyanmış, tenekeden, küçük bir tabela vardı ve üstünde şu yazılıydı: "Nemeçek Andraş, terzi."

Girdiler. Selam verdiler. Niçin geldiklerini söylediler. Zavallı, zayıf, ufak tefek, sarışın bir kadın olan ve oğluna çok benzeyen -yahut daha doğru bir söyleyişle, oğlu kendisine çok benzeyen,- Nemeçek'in annesi onları erin yattığı odaya götürdü. Sebeniç beyaz bayrağı burada da yukarı kaldırdı ve burada da Pastor öne çıktı:

- Atş Ferens sana selamını gönderiyor ve şifalar diliyor.

Yüzü sararmış, saçları ürpermiş bir durumda yatan küçük sarışın bu söz üzerine yatağında doğruldu. Mutlulukla gülümsedi ve ilk sorusu şu oldu:

- Savaş ne zaman?
- Yarın.

Buna üzüldü. Kederle:

- Demek ki ben bulunamayacağım orada! dedi.

Ama elçiler buna yanıt vermediler. Sırayla Nemeçek'in elini sıktılar ve asık, yaban suratlı Pastor dayanamayıp:

- Beni bağışla, dedi.

Küçük sarışın yavaşça:

- Bağışlıyorum, dedi ve öksürmeye başladı. Yine yattı: Sebeniç başının altında yastığını düzeltti. Sonra Pastor:

- Eh, artık gidiyoruz, dedi.

Bayrak görevlisi beyaz bayrağı yine kaldırdı; üçü birden mutfığa geçtiler. Orada, Nemeçek'in annesi ağlayarak dedi ki:

- Siz hep... siz hep o kadar mert ve iyi çocuklarsınız... ki benim zavallı yavrumu bu kadar çok seviyorsunuz. Bunun için... bunun için... şimdi üçünüz de birer fincan çikolata içeceksiniz...

Kurulun üyeleri birbirlerine baktılar. Çikolataya da dayanılmazdı. Bununla birlikte yine Pastor öne çıktı; güzel, esmer başını bu kez olsun önüne eğmeyip tersine yukarı kaldırarak, gururla:

- Çikolata bize gitmez. Marş! dedi.

Ve dışarı çıktılar.

VIII

Savaş günü çok güzel bir ilkyaz günüydü. Sabahleyin yağmur yağmıştı ve okulda, ders aralarında çocuklar pencereden dışarıya hüznle bakıyorlardı. Yağmur bütün savaşı berbat edecek sanıyorlardı. Ama öğleye doğru yağmur durmuş ve gökyüzü tertemiz olmuştu. Saat bire geldiği zaman ilkyaz güneşinin tatlı ışıkları parlıyordu. Kaldırımlar kurumuştu. Çocuklar okuldan eve giderken hava gene ısınmıştı ve rüzgâr Buda Dağları'ndan taze kokular getiriyordu. Bu, savaş için, istenebilecek en güzel havaydı. Kalelere yığılmış olan kumlar ıslanmış; fakat, öğleden sonra içi bir dereceye kadar da kurumuştu. Böylece, şimdi bombalar kullanılmaya daha elverişliydi.

Saat birde korkunç bir koşuşma vardı. Herkes eve koşmuştu ve saat ikiye çeyrek kala ordu Alan'da toplanmıştı. Öğle yemeğinden kalan ekmek hâlâ bir bölümünün ceplerindeydi; oradan atıştırıyorlardı. Ama şimdi heyecan bir gün önceki kadar büyük değildi. Bir gün önce, henüz ne olacağını bilmiyorlardı. Fakat elçilerin gelmesi tedirginliği gidermiş, onun yerini ciddi bir bekleme almıştı. Şimdi artık, ne zaman geleceklerini, savaşın nasıl olacağını biliyorlardı. Hepsinin yüreğinde savaşçılık ateşi yanıyor ve hepsi artık çarpışmanın içinde olmayı istiyordu. Bununla birlikte, son yarım saat içinde Bika savaş planında değişiklik yapmıştı. Çocuklar, toplandıkları zaman, 4 ve 5 sayılı kalelerin önünde uzun ve derin bir hendek uzandığını şaşkınlıkla gördüler. Daha korkakça olanlar, hemen, bunu düşman yapmıştır diye düşündüler ve Bika'ya koştular:

- Hendeği gördün mü?
- Gördüm.
- Kim kazmış?
- Bu sabah Yano kazdı. Benim buyruğumla.
- Ne olacak bu?
- Bununla savaş planının bir bölümü değişiyor.

Notlarına baktı; sonra A ve B taburlarının komutanlarını çağırdı:

- Bu hendeği görüyor musunuz?
- Görüyoruz.
- Siper nedir biliyor musunuz?

Pek iyi bilmiyorlardı. Bika anlattı:

- Siper; birlikler içine çekilsin, düşmandan kendini gizlesin ve ancak en uygun zamanda çarpışmaya başlasın diye yapılır. Savaş planımız değişiyor. Siz Pâl Sokağı kapısının yanında durmayacaksınız. Bunun iyi olmayacağını anladım. Siz taburlarınızla sipere girip saklanacaksınız. Düşmanın bu yana ayrılan bölümü Pâl Sokağı kapısından girdiği zaman kaleler hemen bomba atmaya başlayacaktır. O zaman düşman kalelere doğru gider; çünkü odun yığınlarının dibindeki siperi görmez. Siperlerin beş adım yakınına kadar geldikleri vakit siz hendekten başınızı kaldırıp ansızın onlara kum bombası yağdırmaya başlarsınız. Bu aralık kaleler gittikçe daha şiddetli ateş ederler. O zaman siz siperden çıkıp düşmana saldırırsınız. Onları hemen kapıya doğru kovalamazsınız; biz Marya Sokağı yanındaki bölümü haklayıncaya kadar beklersiniz ve ancak, ben saldırı borusu

çaldırıldığım zaman onları kapıya doğru sürersiniz. Biz Marya Sokağı yanındakileri kulübeye tıkar tıkmaz 1. ve 2. kalelerin yiğitleri öteki kalelere koşar; Marya Sokağı yanınd

aki birliklerimiz de sizin yardımınıza gelir. Özetle, siz yalnızca onların ilerlemesine engel olacaksınız. Anlaşıldı mı?

- Elbette.

- Ben o zaman saldırı borusu çaldırırım. O vakit onların iki katı oluruz; çünkü onların yarısı kulübeye kapatılmış olacak. Kurallara göre de, toplu olarak saldırıya geçtiğimiz zaman sayıca üstün olmamızda sakınca yoktur. Yalnızca kişisel çarpışmalarda iki kişinin bir kişiye saldırması yasaktır.

O bunları söylerken Yanoş yanına gitti; orasını, burasını birkaç çapa vuruşuyla düzelttikten sonra, içine, bir el arabası daha kum döktü.

Bu sırada, kaledeki çocuklar kendi hallerinde çalışıyorlar; odun yığınlarının üstünde hiç durmadan iş görüyorlardı. Kaleler o biçimde yapılmıştı ki odunların arasında çocukların yalnızca başları görünüyordu. Sık sık eğilerek gözden yitiyorlar; sonra gene ortaya çıkıyorlardı. Kum bombası yapmakla uğraşıyorlardı. Rüzgâr her kalenin üstünde minimini bir kırmızı-yeşil bayrak dalgalandırıyordu. Yalnızca köşedeki 3 sayılı kalede bayrak yoktu. Âtş Feri'nin vaktiyle alıp götürdüğü bayrak buradaki bayraktı. Onun yerine başkasını asmamışlardı; çünkü onu savaşta yeniden ele geçirmek istiyorlardı.

Evet, şimdi de anımsayabiliriz ki, başına birçok şey gelmiş olan bu bayrak son olarak Gereyb'in yanındaydı. Onu ilk kez Âtş Feri alıp götürmüş; kırmızı gömlekliler Bitki Bahçesi'ndeki yıkıntıya saklamışlardı. Nemeçek oradan almıştı ve yerde onun minimini izlerini bulmuşlardı. İşte o akşam küçük sarışın, ağaçtan, kırmızı gömleklilerin ortasına pat diye düştüğü zaman Pastorlar elinden almışlar ve bayrak yine kırmızı gömleklilerin gizli cephaneliklerine, savaş baltalarının yanına götürülmüştü. Oradan da, son olarak, Pâl Sokaklıların gözüne girmek için Gereyb almış, getirmişti. Ama o zaman Bika: "Biz çalınmış bayrak istemiyoruz" diyerek geri çevirmişti. Onlar bayrağı onurlu bir biçimde ele geçirmek istiyorlardı...

Bir gün önce, kırmızı gömleklilerin gönderdiği kurul Alan'dan ayrılır ayrılmaz bir Pâl Sokaklılar kurulu, bayrakla, Bitki Bahçesi'ne doğru yola çıkmıştı.

Onlar vardığı zaman bahçede büyük savaş kamutayı toplantı durumundaydı. Kurulu Çele yönetiyordu ve bunlar iki kişiydi: Vays ve Çonakoş. Çele'de beyaz bayrak vardı ve kırmızı-yeşil bayrağı Vays gazete kâğıdına sarılmış olarak götürüyordu.

Tahta köprüde nöbetçiler önlerine çıktı:

- Dur! Kimsin?

Çele, ceketinin altından beyaz bayrağı çıkarıp yükseğe kaldırdı. Ama, bir tek sözcük bile söylemedi. Nöbetçiler bu gibi durumlarda ne yapılacağını bilmiyorlardı. Onun için, adaya bağırdılar:

- Huya, hop! Burada yabancılar var!

Bunu duyar duymaz Âtş Feri köprüye geldi. O, beyaz bayrağın ne demek olduğunu biliyordu. Elçileri adaya götürdü:

- Elçi olarak mı geldiniz?

- Evet.

- Ne istiyorsunuz?

Çele öne çıktı:

- Bizden almış olduğunuz bu bayrağı geri getirdik. Bizim yanımızdaydı. Ama biz onu bu biçimde ele geçirmek istemiyoruz. Yarın savaşa birlikte getirin. Onu elinizden alabilirsek ne âlâ; eğer alamazsak sizde kalır. Generalim size bunu bildiriyor!

Vays'a işaret etti; o da, büyük bir ciddilikle, bayrağı sarılı olduğu kâğıttan çıkardı ve teslim etmeden önce öptü.

Âtş Feri:

- Cephanelik korumanı Sebeniç! diye bağırdı.

Fundalıktan bir ses:

- Burada yok, dedi.

Çele seslendi:

- Demin, elçi olarak bize gelmişti.

Âtş Feri:

- Doğru, bunu unutmuştum, dedi; öyleyse, koruman yardımcısı buraya gelsin!

Bodur bir ağacın dalları aralandı; küçük ve çevik Vendaver fırlayıp komutanın önüne geldi.

- Elçilerden bayrağı al; götürüp cephaneliğe koy.

Elçilere döndü:

- Bayrağı çarpışmada cephane korumanı Sebeniç taşıyacak. Yanıtım budur.

Çele, gideceklerini anlatmak için beyaz bayrağı gene havaya kaldırmak üzereyken, kırmızı gömleklilerin komutanı:

- Bayrağı size getiren her halde Gereyb'dir, dedi.

Ses yoktu. Kimse yanıt vermemişti.

Âtş Feri sordu:

- Gereyb mi getirdi?

Çele selam duruşuna geçerek, askerce:

- Bu konuda bir şey söylemeye yetkim yok, dedi. Sonra askerlerine bağırdı:

- Dikkat! Marş!

Komutanı orada bırakıp yürüdüler. Çele için "şıklığa düşkün" demeleri boşuna değildi; Çele'nin kibar bir çocuk olması da öyle. İtiraf etmeli ki bu işi askerce yapmıştı. Onda, düşmana karşı kimseyi, hatta kendilerini ele vereni bile ele verecek göz yoktu.

Bu anda Âtş Feri'nin biraz fiyakası bozulmuştu. Vendaver, elinde bayrakla orada durmuş, bakıyordu. Komutan ona öfkeyle çıkıştı:

- Aptal aptal ne bakıyorsun? Yerine götür bayrağı!

Vendaver koşa koşa giderken şöyle düşünüyordu:

- Şu Pâl Sokaklılar gene de yaman çocuklar be! İşte, korkunç Âtş Feri'ye ağzının payını verenlerin bu ikincisi oluyor.

Bayrağın gene onlara geçmesi bu biçimde olmuştu ve 3 sayılı kalede bayrak bunun için yoktu.

Gözcüler tahtaperdenin üstüne çıkmışlardı bile. Biri Marya Sokağı'ndaki, diğeri Pâl Sokağı'ndaki

tahtaperdeye beygire biner gibi oturmuştu. Odun yığınları arasında koşuşan, gidip gelen, hazırlık yapan kalabalıktan Gereyb ileri çıktı; koşarak Bika'nın yanına geldi ve topuklarını vurdu:

- Generalim, saygıyla bildiririm, bir ricam var.

- Nedir?

- Generalim bugün bana, kale topçusu olarak 3 numaralı kaleye gitmek buyruğunu vermişlerdi; nedeni de, bu kalenin köşede ve en tehlikeli yerde bulunması, aynı zamanda, bir kez alıp getirmiş olduğum bayrağın bu kalede eksik olması.

- Evet, ne istiyorsun?

- Buradan daha tehlikeli bir yere verilmemi rica ediyorum. Sipere ayrılmış olan Barabaş'la anlaştım bile. O iyi bir atıcı. Kalede daha yararlı olabilir. Oysa ben siperden çıkıp ön safta serbestçe vuruşmak istiyorum. Lütfen bana izin edin.

Bika onu tepeden tırnağa süzdü:

- Gene mert çocuksun, Gereyb!

- İzin veriyor musunuz?

- Veriyorum.

Gereyb onu selamladı; fakat Generalin önünde kaldı. Beriki sordu:

- Ey, başka ne istiyorsun?

Kale topçusu biraz şaşırılmış durumda yanıt verdi:

- Şunu söylemek istiyorum ki, "Mert çocuksun, Gereyb" demene pek sevindim. Fakat "gene" sözüne de çok üzüldüm.

Bika gülümsedi:

- Başka türlü yapamam. Bunun nedeni sensin. Alınganlığı bırak hele şimdi. Geriye dön! Marş! Doğru yerine git.

Gereyb yürüdü. Sipere sevinçle atlayıp gözden yitti ve hemen, ıslak kumlardan bomba yapmaya koyuldu. Bu aralık, siperden, toz toprak içinde bir gölge çıktı. Bu, Barabaş'tı. Bika'ya bağırdı:

- İzin verdin mi?

General bağırarak yanıtladı:

- Verdim!

Ne de olsa, çocuklar Gereyb'e pek güvenemiyorlardı. Bir kez doğruluktan ayrılanın başına gelecek budur. Doğruyu söylediği zaman bile onu denetliyorlardı. Ama generalin sözü bu kuşkuyu da ortadan kaldırmıştı. Barabaş köşedeki kaleye tırmandı. Kale komutanının karşısında selama durduğu aşağıdan da görülüyordu. Fakat, pek kısa bir zaman sonra her ikisi de sevimli başlarını kale duvarının arkasına çektiler. Onlar da çalışıyorlar; bombaları piramit gibi üst üste yığıyorlardı.

Böylece birkaç dakika geçti. Bu birkaç dakika, çocukların gözünde, birkaç saatti ve sabırsızlık o kadar artmıştı ki şöyle bağrışmalar duyuluyordu:

- Gözlerine kestiremediler mi yoksa?

- Korktular!

- Kesinlikle bir hile düşünüyorlar!

- Gelmeyecekler!

Saat ikiyi birkaç dakika geçe emir subayı koşarak bütün savaş mevzilerini dolaştı; "Her şey bitsin; herkes, dikkat! komutasını beklesin" diye bir buyruk bildirdi. Çünkü general son denetimini yapıyordu. Emir subayı son mevziye geldiği zaman Bika, sessiz ve ciddi bir tavırla, ilk mevzide görünmüştü. Önce, Marya Sokağı birliklerini gözden geçirdi. Burada her şey yerli yerindeydi. İki tabur büyük kapıdan sağa, sola doğru dizilmiş, dimdik duruyordu. Komutanlar ileri çıktılar. Bika:

- Çok güzel! dedi; görevlerinizi biliyor musunuz?

- Biliyoruz. Kaçıyormuş gibi yapacağız.

- Sonra... arkadan!

- Evet, generalim!

Bundan sonra kulübeyi denetledi. Kapıyı açtı. Kocaman paslı anahtarı dışardan kilide soktu ve işleyip işlemediğini anlamak için birkaç kez çevirdi. Sonra ilk üç kaleyi gözden geçirdi. Her kalede iki kişi duruyordu. Kum bombaları yığılmış, hazır durumdaydı. 3 sayılı kalede ötekilerin üç katı bomba vardı. Burası korunakların en önemlisiydi. General geldiği zaman burada üç topçu selam duruşuna geçti. 4, 5, 6'ncı kalelerde yedek bombalar vardı.

Bika dedi ki:

- Bunlara dokunmayın. Öteki kalelerin topçularını buyrukla buraya gönderirsem atacak bombaları olsun. Bu yedek bombalar onun için.

- Başüstüne, General!

Beşinci kalede heyecan o kadar artmıştı ki, general geldiği zaman, biraz fazla gayretli olan topçu neferi haykırdı:

- Dur! Kimsin?

Arkadaşı onu dürttü. Bika da ona bağırdı:

- Generalini de mi tanımıyorsun, eşek!

Sonra ekledi:

- Böylelerini derhal kurşuna dizmek en iyisi!

Buna öfkelenen topçu erini ölüm derecesinde bir korku almıştı. Kendisini burada kurşuna dizivermeleri olasılığı olmadığı o anda aklına gelmemişti. Hatta Bika bile, bu kez nasıl olup da böyle saçma bir söz söylemiş olduğuna üzgün görünmüyordu.

Yürümeyi sürdürerek, siperin yanına geldi. Derin hendekte iki tabur yere çömelmiş durumda duruyordu. Yüzünde sevinçli bir gülümsemeyle, Gereyb de aralarındaydı. Bika, siperin önündeki tümseğe çıkarak, coşkunlukla:

- Çocuklar! diye bağırdı. Savaşın talihi sizin elinizde! Eğer Marya Sokağı yanındaki birliklerimiz işlerini bitirinceye kadar düşmanı oyalayabilerseniz savaş kazanılır! Bunu hiç aklınızdan çıkarmayın!

Buna, siperin içinden keskin bir haykırış yanıt verdi. Çömelen gölgeler birden coşmuşlardı. Siperin içinde, ayağa kalkmadan bağırır ve şapkalarını sallarken, insanı eğlendiren pek sevimli bir görünüşleri vardı.

General:

- Sessizlik! diye bağırdı ve yürüyüp Alan'ın ortasına gitti. Kolnai, borusuyla, orada bekliyordu.

- Emir subayı!

- Buyruğunuz?

- Biz öyle bir yere gitmeliyiz ki oradan bütün savaş alanını görebilelim. Başkomutanların çarpışmaya bir tepeden bakmaları gerekir. Bunun için, biz de kulübenin üstüne çıkacağız.

Bir dakika sonra artık kulübenin tepesinde bulunuyorlardı. Güneş Kolnai'nin borusunda parlıyor ve bu, emir subayına, korkunç bir savaşçı görünümü veriyordu. Kalelerden topçular birbirlerine gösteriyorlardı:

- Bak...

Bika, cebinden, bir kez Bitki Bahçesi'nde de işine yaramış olan tiyatro dürbününü çıkardı; kayışından omzuna astı ve bu anda onu büyük Napolyon'dan ayıran, yalnızca, önemsiz birtakım görünüş farklarıydı. Başkomutan olduğu kesindi ve bekliyorlardı.

Tarih yazan, kesin sayılar vermeli. Onun için biz de kesin olarak söyleyelim ki, altı dakika sonra Pâl Sokağı yönünden bir boru sesi geldi. Bu, yabancı bir boruydu. Bu ses üzerine taburlar kaynaşmaya başladı. Ağızdan ağıza:

- Geliyorlar! sözü dolaşıyordu.

Bika'nın rengi biraz uçmuştu. Kolnai'ye:

- Yurdumuzun yazgısı şimdi belli olacak! dedi.

Birkaç saniye geçince her iki gözcü tahtaperdenin üstünden yere atlayarak, üzerinde Generalin durduğu kulübeye doğru koştular; kulübenin önüne gelince durup selamduruşuna geçtiler.

- Düşman geliyor!

Bika:

- Yerinize! diye bağırdı ve gözcüler yerlerine koştular. Biri sipere, öteki Marya Sokağı yanındaki askerlerin yanına. Bika dürbünü gözlerine götürdü ve Kolnai'ye, yavaşça:

- Boruyu ağzına götür, dedi.

Bu yapıldıktan sonra, Bika dürbünü birden indirdi. Yüzü kıpkırmızı olmuştu. Heyecanlı bir sesle:

- Çal! dedi.

Boru çınladı. Ülkelerinin her iki kapısının önünde kırmızı gömlekliler durdu. Güneşin ışığı ucu yaldızlı mızraklarında parlıyordu. Kırmızı gömlekleri ve kırmızı şapkalarıyla, kırmızı şeytanlara benziyorlardı. Onların borusu da saldırı işareti veriyordu ve şimdi hava insanı coşturan boru sesleriyle doluydu. Kolnai boyuna çalıyor, bir saniye bile durmuyordu. Kulübenin tepesinden sürekli boru sesi geliyordu.

- Tata... tra... trara...

Bika şimdi dürbünle Âtş Feri'yi arıyordu. Bağırdı:

- İşte orada... Âtş Feri Pâl Sokağı yönündeki çocuklarla gelmiş... Sebeniç de yanında... Bayrağımızı elinde tutuyor... Pâl Sokağı'ndaki askerlerimizin işi çok ağır!

Marya Sokağı yönünden gelenlere büyük Pastor komuta ediyordu. Kırmızı bir bayrakları vardı ve üç boru durmadan ötüyordu. Kırmızı gömlekliler, kapıların önünde, yanaşık savaş düzeninde duruyorlardı.

Bika:

- Plan kuruyorlar! dedi.

Emir subayı bir an için boruyu keserek:

- Vız gelir! diye bağırdı; fakat hemen gene, göğsünü şişire şişire boruyu öttürmeyi sürdürdü:

- Tata... tra... trara...

Sonra, kırmızı gömleklilerin boruları birden sustu. Marya Sokağı kapısından gelenler korkunç bir savaş çılgılığı kopardılar:

- Huya, hop! Huya, hop!

Ve kapıdan içeriye saldırdılar. Berikiler, çarpışmayı kabul etmek istiyorlarmış gibi bir an karşılarında durdular; ama, birkaç saniye sonra, savaş planına uyarak, korkunç bir hızla kaçmaya başladılar.

Bika:

- Bravo! diye bağırdı. Sonra, birden, Pâl Sokağı yönüne baktı. Âtş Feri'nin askerleri kapıdan içeri girmiyorlardı. Hepsî, açık kapı önünde, sokakta kazık gibi dikiliyorlardı.

Bika korktu:

- Bu da ne?

Kolnai titreyerek:

- Bir hile olsa gerek! dedi. Sonra yine sola baktılar. Bizimkiler kaçıyor; kırmızı gömlekliler haykırarak arkalarından koşuyordu.

O zamana kadar, ciddi bakışlarla, adeta irkilerek, Âtş Feri tümenlerinin kımıltısızlığına bakan Bika, şimdi ansızın, öyle bir şey yaptı ki onun yaşamında buna benzer bir davranışı o ana kadar olmamıştı. Şapkasını havaya fırlattı; bir çılgılık attı; kulübenin tepesinde, aklını oynatmış gibi dans etmeye başladı. Öyle ki, çürük yapı nerdeyse altında çökecekti.

- Kurtulduk! diye haykırdı. Kolnai'nin üstüne atılarak onu kucakladı ve öptü. Sonra onunla birlikte dans etmeye başladı. Emir subayı bundan bir şey anlamamıştı. Heyecanla sordu:

- Bu ne? Bu ne?

- Bu ne? Bu ne?

Âtş Feri'nin, askerleriyle birlikte kımıldamadan durduğu kapıyı gösterdi:

Onu görüyor musun?

- Görüyorum.

- Peki, bir şey anlamıyor musun?

- Yo...k!

- Aptal, sen de... Kurtulduk! Kazandık! Sen anlamıyor musun?

- Yo...k!

- Kımıldamadan durduklarını görüyor musun?

- Elbet görüyorum.

- İçeriye girmiyorlar... Bekliyorlar.

- Görüyorum.

- Peki, niçin bekliyorlar? Neyi bekliyorlar? Pastorun tümeni Marya Sokağı'nda işini bitirsin diye

bekliyorlar. Onlar ancak o zaman saldırıya geçecekler. Birden saldırmadıklarını görünce ben bunu hemen anladım. Talihimizden, onlar da bizimkinin benzeri bir savaş planı güdüyorlar. İstiyorlar ki Pastor erlerimizin yarısını Marya Sokağı'na atsın da sonra, geri kalanlara ansızın saldırınsınlar: Pastor arkadan, Âtş Feri önden. Amma, avuçlarını yalasınlar! Haydi gel!

Aşağıya doğru kaymaya başladılar.

- Nereye gidiyoruz?

- Sen gel benimle. Burada bakacak bir şey yok. Çünkü bunlar yerlerinden kımldamıyorlar. Marya Sokağı yanındaki erlerimize yardıma gidelim.

Marya Sokağı yönündeki birlikler görevlerini eksiksiz bir biçimde yapmaktaydılar. Makine yapısı önündeki dut ağacının çevresinde bir o yana, bir bu yana koşuyorlardı. Hileyle iş gördükleri kesindi; çünkü şu biçimde bağrıışmalar da duyuluyordu:

- Vay! Vay!

- Yandık!

- Hapı yuttuk!

Kırmızı gömlekliler korkunç çığlıklar atarak onları kovalıyorlardı. Şimdi Bika yalnızca tuzağa düşüp düşmeyeceklerine dikkat ediyordu. Bizinkiler makine yapısının yanında ansızın gözden kaybolmuşlardı. Erlerin yarısı hangara, öteki yarısı kulübeye kaçmıştı.

Pastor buyruk verdi:

- Peşlerini bırakmayın! Yakalayın onları!

Kırmızılar onlara saldırarak makine yapısının arkasına gittiler.

Bika haykırdı:

- Çal boruyu!

Küçücük boru öterek, kalelerin ateşe başlaması işaretini verdi. İlk üç kaleden ince çocuk seslerinin zafer haykırıışları geliyordu. Birtakım boğuk sesler duyulmaktaydı. Kum bombaları havada uçmaya başlamıştı. Bika kıpkırmızıydı ve bütün vücudu titriyordu. Bağırdı:

- Emir subayı!

- Komutanım!

- Sipere koş da söyle, beklesinler. Onlar yalnızca beklesinler. Ateşe, saldırı borusu çaldırdığım zaman başlasınlar. Pâl Sokağı kaleleri de beklesin.

Emir subayı ok gibi fırlamıştı. Kulübenin yanına gelince, hâlâ kapının önünde kımldamadan duran düşman askerleri görmesin diye, yüzükoyun yere yattı ve siper tümseğinin arkasından, sürüne sürüne siper kadar ilerledi. En yakındaki askere buyruğu fısıldayarak bildirdi; sonra, geldiği gibi yüzükoyun sürünerekten, generalin yanına döndü.

- Buyruğunuzu yerine getirdim! dedi.

Makine yapısının gerisinde hava bağrıışmalarla doluydu. Kırmızı gömlekliler yendiklerini sanıyorlardı. Üç kale kahramanca savaşıyor ve onların, odun yığınlarına saldırmalarına izin vermiyordu. En önemli olan, yandaki 3 sayılı kalede Barabaş, gömleğinin kollarını sıvamış, bir aslan gibi dövüşüyordu. Büyük Pastoru hedef tutmuştu; başka hiçbir şeye bakmıyordu. Yumuşak kum torbaları Pastor'un kara kafasında birbiri ardı sıra patlayıp dağılıyordu ve Barabaş her bombayı atarken:

- Al bir daha! diye bağıyordu.

Yumuşak kumlar Pastor'un ağzına, burnuna doluyordu. O, bunları temizlerken çok kötü sinirleniyordu. Öfkeyle:

- Dur, şimdi geliyorum! diye haykırdı.

Barabaş:

- Hele gel! diye bağırdı; nişan aldı ve attı. Kırmızı gömleklinin ağzına, burnuna gene kum dolmuştu. Kalelerden korkunç bir "yaşa!" sesi yükseldi. Barabaş coşarak:

- Biraz kum ye! diye bağırdı. Bombaları iki elle sıkıyor ve hepsini Pastor'a atıyordu. Diğer iki arkadaşı da boş durmuyordu. Bu iki yönlü kale öyle çalışıyordu ki görenin göğsü kabarırdı. Piyadeler saklandıkları hangarda ve kulübede hiç ses çıkarmadan duruyor ve saldırıya geçmek için komut bekliyorlardı. Kırmızı gömlekliler şimdi artık kalelerin dibindeydiler ve bütün güçleriyle savaşıyorlardı. Pastor gene bir komut verdi:

- Odun yığınlarının üstüne!

Barabaş:

- Puf! diye bağırdı ve komutanın tam burnuna bir bomba yapıştırdı.

- Puff!

Bu parolayı öteki kaleler de birbirlerinden aldılar ve tırmanmaya hazırlanan düşman askerlerinin başına gerçek bir kum sağanağı boşalttılar.

Bika, Kolnai'yi kolundan tutarak dedi ki:

- Kumumuz bitmek üzere. Buradan görüyorum. Barabaş bile artık bir elle çalışıyor. Oysa bu kalede ötekilerin üç katı bomba vardı...

Gerçekten, ateş hızını yitirmiş gibi görünüyordu.

Kolnai sordu:

- Ne olacak şimdi?

Bika artık sakindi:

- Onları yeneceğiz?

Bu anda, 2 sayılı kale ateşi kesmişti. Kuşkusuz, kumları yoktu.

Bika haykırdı:

- Tam zamanı! Hangara koş! Saldırıya geçsinler!

Kendisi kulübeye koştu. Kapıyı hızla açarak içeriye haykırdı:

- Hücum!

İki tabur bir anda ileri atıldı: Biri, araba hangarından; öteki, kulübeden. Tam vaktinde yetiştiler. Pastor bir ayağını 2 sayılı kaleye atmış durumdaydı. Yakalayıp aşağıya çektiler. Şimdi kırmızı gömlekliler şaşırmışlardı. Onlar, kaçan askerlerin odun yığınları arasına sığındığını ve kalelerin görevinin düşmanı yığınların arasına bırakmamak olduğunu sanıyorlardı ve işte, demin önlerinden kaçmış olanlar şimdi onları arkadan vuruyordu...

Gerçek çarpışmaları izlemiş olan ciddi savaş gazetecileri derler ki savaşta en büyük tehlike düzensizliktir. Başkomutanlar yüzlerce toptan korkmazlar da; dakikadan dakikaya büyüyüp az zamanda genel bir bozguna dönüşmesi kesin olan en küçük kargaşadan çok kötü ürkerler. Karışıklık

toplu, tüfekli gerçek orduları bile zayıf düşürdüğüne göre; kırmızı jimnastik gömleği giymiş birkaç yaya askerin bu yıkımdan yakasını kurtarmasına olanak var mıdır?

Durumu bir türlü kavrayamıyorlardı. Hatta, bunların demin önlerinden kaçan askerler olduğunu bile ilk anda anlayamamışlardı. Bunu yeni bir birlik sanıyorlardı. Ancak bunları birer birer tanıdıkları zaman, yine o askerlerle karşı karşıya olduklarını anladılar.

Pastor; güçlü iki kol kendisini ayaklarından yakalayıp da kaleden aşağıya çektiği zaman:

- Yerden mi bitiyor bunlar be? diye bağırdı.

Şimdi Bika da savaşıyordu. Kırmızı gömleklilerin birini yakalamış, onunla boğuşuyordu ve güreş sırasında onu yavaş yavaş ve ustalıkla kulübeye doğru sürüyordu. Kırmızı gömlekli, o anda, Bika ile başa çıkamayacağını anlamıştı. Onun için, kendini toparlayıp bir çelme taktı. Kalelerden, bu güreşi izleyenlerin karşı çıkma sesleri yükseldi:

- Kepazelik!

- Çelme takıyor!

Çelme yiyince Bika yere yıkılmıştı; fakat bir anda fırlayıp ayağa kalktı ve kırmızı gömlekliye bağırdı:

- Çelme takıyorsun! Kurala aykırıdır bu!

Kolnai'ye işaret etti; çabalanıp duran kırmızı gömlekliyi, birkaç saniye içinde kulübeye tıkıverdiler. Bika, üstüne kapıyı kilitledikten sonra dedi ki:

- Enayinin biriydi. Doğru dürüst güreş yapsaydı yenemezdim onu. Böyle yapmadığı için, ona karşı ikimiz birden davranmakta haklıyız...

Yeniden, gençlerin ikişer ikişer ayrılıp güreştiği savaş saflarına koştu. İlk iki kalede kalmış olan bir parça kumu topçular dövüşen düşmana karşı kullanıyorlardı. Pâl Sokağı'ndaki arsaya bakan kaleler susmuştu. Bekliyorlardı.

Kolnai tam güreşe başlayacağı sırada Bika bağırdı:

- Güreşme! Koş, buyruğu götür; birinci ve ikinci kalelerdeki gençler dördüncü ve beşinci kalelere yardıma gitsinler!

Kolnai dövüşenlerin arasından karşıya geçti ve buyruğu götürdü. İlk iki kaleden bayraklar hemen kayboldu; çünkü çocuklar yeni savaş hattına onları da birlikte götürmüşlerdi.

Zafer naraları birbirini izliyordu. Ama Çonakoş Pastor'u, korkunç ve yenilmez Pastor'un ta kendisini kucaklayıp da kulübeye doğru götürdüğü zaman en güçlü bağırdılar. Bir dakika sonra Pastor, kulübenin içinde, çaresiz bir öfkeyle homurdanıyordu...

Bunun üzerine korkunç bir gürültü koptu. Kırmızı gömlekli askerler yenildiklerini anlıyorlardı. Komutanları aralarından çıkınca akılları başlarından gitmişti. Şimdi artık bütün umutları Âtş Feri tümeninin bu gediği doldurmasında, bu boşluğu kapatmasındaydı. Gittikçe şiddeti artan ve boyuna yinelenen zafer çığlıkları arasında kırmızı gömleklileri birbiri ardısıra kulübeye tıkıyorlar ve sesleri, Pâl Sokağı kapısının eşiğinde kımıldamadan duran düşman birliğine kadar gidiyordu.

Cephe önünde bir aşağı, bir yukarı gezinen Âtş Feri, büyüklenen bir gülümsemeyle:

- İşitiyor musunuz? Şimdi işareti alırsız, dedi.

Çünkü kırmızı gömlekliler arasındaki karar şöyleydi: Pastor'un tümeni, Marya Sokağı'nda işini bitirdiği zaman boru çaldıracaktı ve o vakit Pastor'la Âtş Feri birden saldırıya geçeceklerdi. Ama,

Pastor'ların borazanı olan küçük Vendaver çoktan kulübeye tıklmıştı ve borusu içine kum dolmuş olarak, üçüncü kaledeki savaş ganimetlerinin arasında rahat ve sessiz bir durumda yatıyordu...

Makine yapısının ve kulübenin çevresinde bu işler olurken Âtş Feri adamlarına sessizlik içinde güvence veriyordu:

- Hele biraz daha sabredin. Boru sesini duyar duymaz, ileri!..

Ama o kadar zamandan beri bekledikleri boru sesi bir türlü gelmiyordu. Bağrıışmalar, haykırıışmalar derece derece yavaşlamıştı; hatta bunların kapalı bir yerden yansıdığı artık kuşku götürmüyordu... Yeşil-kırmızı şapkalı iki tabur son kırmızı gömlekliyi de kulübeye tıktığı ve bunun üzerine, Alan'ın ömründe görmediği, en korkunç zafer çığlıkları koptuğu zaman Âtş Feri'nin tümeninde sinirli kıpırdanışlar göze çarpıyordu. Küçük Pastor sıradan öne çıkarak:

- Başlarına bir iş geldi sanıyorum, dedi.

- Niçin?

- Çünkü bu onların sesi değil. Bunlar hep yabancı sesler.

Âtş Feri kalktı. Gerçekten, bunlar ona da, yabancı hançerelerin müziği gibi gelmişti. Bununla birlikte, sakın görünerek:

- Başlarına bir şey gelmemiştir, dedi. Onlar sessiz dövüşüyorlar. Pâl Sokaklılar bağııyorlar; çünkü kuyrukları kötü sıkıştı.

Tam bu anda, Marya Sokağı yanından, Âtş Feri'yi yalancı çıkarır gibi, pek açık olarak işitilebilen "Yaşasın!" sesleri geldi.

Âtş Feri:

- Vay canına! "Yaşasın!" diye bağııyorlar, dedi.

Küçük Pastor kızarak söylendi:

- Başına iş gelen "yaşasın!" diye bağırılmaz! Ağabeyimin askerlerinin kazanacağına o kadar kesinlikle inanmasaydık daha iyi ederdik...

Akıllı bir çocuk olan Âtş Feri hesaplarının doğru çıkmadığını şimdi artık anlıyordu. Hatta bununla bütün askerlerinin savaşı yitirmiş olduğunu artık sezmekteydi. Çünkü şimdi Pâl Sokaklıların bütün ordusuna karşı yalnız başına savaşmak zorundaydı. Son umudu, o kadar zamandır beklediği boru sesi de duyulmamıştı...

Ama bunun yerine başka bir boru ötmüştü. Bu, Bika'nın askerlerine işaret veren yabancı bir boru sesiydi. Ve, Pastor ordusunun, son erine kadar yakalanıp kilit altına alındığını, arsa yönünden saldırının başlamak üzere olduğunu bildiriyordu. Gerçekten, boruyla verilen işaret üzerine Marya Sokağı ordusu ikiye ayrılmış; bir bölümü kulübenin, diğer bölümü 6 numaralı kalenin yanında ortaya çıkmıştı. Giysileri biraz buruşmuştu; fakat gözleri, bir zafer savaşının ateşi içinde keskinleşmiş olarak, zafer neşesiyle parlıyordu.

Âtş Feri şimdi artık kesin olarak biliyordu ki, Pastor'un ordusu dayağı yemişti. Birkaç saniye, yeni gelen iki taburdaki askerlerin gözlerinin içine dindik baktı; sonra, ansızın küçük Pastor'a dönerek, öfkeyle:

- Peki, dedi; onları tepeledilerse kendileri nerede? Onları sokağa attılsa niçin gelmiyorlar buraya?

Gidip Pâl Sokağı'na baktılar; hatta Sebeniç, Marya Sokağı'na kadar koştu. Hiçbir yerde kimse

yoktu. Marya Sokağı'ndan bir tuğla arabası geçiyor ve birkaç yolcu sessizce işine gidiyordu.

Sebeniç, çekingen bir tavırla:

- Kimsecikler yok dedi.

- İyi amma, onlara ne oldu?

Kulübe ancak şimdi aklına gelmişti. Öfkeyle kendinden geçerek bağırdı:

- Onları kapattılar! Onları tepeleyip kulübelerine kilitlediler!

Sözleri, deminki yalanlamaya karşılık, şimdi doğrulanmıştı. Kulübe yönünden birtakım boğuk gürültüler geliyordu. Tutsaklar yumruklarıyla tahtalara vuruyorlardı. Ama boşunaydı. Küçük kulübe bu kez Pâl Sokaklı çocukların egemenliği altındaydı. Ne kapısı, ne yanları kırılacak gibi değildi. Yumruk vuruşlarını sert bir direnişle karşılıyordu. İçeride tutsaklar bir cehennem konseri veriyorlardı. Gürültüleriyle Âtş Feri askerlerinin dikkatini oraya çekmek istiyorlardı. Borusu elinden alınmış olan zavallı Vendaver iki elini huni gibi yaptı ve boğazını yırtarcasına bir gayretle boru sesine öykündü.

Âtş Feri, askerlerine dönerek haykırdı:

- Çocuklar! Pastor savaşı yitirdi! Kırmızı gömleklilerin onurunu kurtarmak görevi bize düşüyor! İleri..

Oldukları gibi, geniş bir çizgi üzerinde arsaya girerek koşar durumda saldırıya geçtiler. Fakat Bika şimdi gene, Kolnai ile birlikte, kulübenin tepesindeydi. Ayaklarının altında gürültü eden, bağırp çağırان ve kıyameti koparan cehennem müziğini gölgede bırakan bir sesle haykırdı:

- Çal boruyu! Hücum! Kaleler, ateeş!..

Siperlere doğru koşan kırmızı gömlekliler birden şaşırarak durakladılar. Bir sıra üzerinde dört kale onlara bomba yağdırmaya başlamıştı. Bir anda onları bir kum bulutu kaplamıştı; hiçbir şey göremiyorlardı.

Bika haykırdı:

- Yedekler, ileri!..

Yedekler toz kasırgasına, üzerlerine gelen düşman safına saldırdılar. Siperdeki piyadeler hâlâ hiçbir iş yapmadan çömeliyor; kendilerine sıra gelmesini bekliyorlardı. Kalelerden savaş hattına birbiri ardısıra bombalar atılıyor; bunlardan bazıları Pâl Sokaklı çocukların sırtında dağılıyordu.

Ama, Âtş Feri'nin askerleri taze bir güçle çarpışmaya başlarken bu ordu yorulmuş durumdaydı. Boğuşanlar dakikadan dakikaya siperlere yaklaşıyor gibiydi; bundan, onların, kırmızıları yerlerinde tutamayacakları anlaşıyordu. Ve onlar siperlere ne kadar yaklaşırlarsa bombalarda isabet o kadar artıyordu.

Barabaş gene komutanı hedef tutmuştu. Şimdi Âtş Feri'yi bombalıyor ve haykırıyordu:

- Üzülme!..Ye bakalım! Tertemiz kumdur!

Yukarıda, kalenin tepesinde alay ederek ve avazı çıktığı kadar bağırarak, yeni bombalar için şimşek hızıyla eğilirken, o çabuk bir küçük şeytana benziyordu. Âtş Feri yedeklerinin torbalar içinde kum getirmesi boşuna bir zahmet olmuştu. Şimdi bunlardan yararlanamıyorlardı; çünkü savaş hattında bütün adamlarına gereksinimleri vardı. Bu nedenden, kum torbalarını hep atmışlardı.

Bu arada, her iki boru birden, insanı heyecana ve harekete getirecek biçimde öttü: Kolnai'ninki kulübenin üstünden, küçük Pastor'un ki de birbirine giren kalabalığın içinden. Şimdi artık, siperden

ancak on adım uzaklıktaydılar.

Bika haykırdı:

- Hey, Kolnai; ne becerin varsa şimdi göster bakalım! Sipere koş; bombalara kulak asma; orada yardım borusu çal. Siperden ateşe başlasınlar; kumları bitince saldırıya geçsinler!

Kolnai:

- Hahooo! Hoo!.. diye bağırdı ve kulübenin tepesinden yere atladı. Bu sefer yüzükoyun sürünmüyor; başını dimdik tutarak sipere doğru koşuyordu. Bika arkasından bağırdı; ama sesi ayaklarının altında kaynayan cehennemın gürültüsüne, Âtş Feri askerlerinin ardı arkası kesilmeyen boru seslerine ve bağışmalara karışıp kayboldu. Yalnızca arkasından baktı; siperde saklananları kırmızı gömlekliler görmeden haberi götürebilecek mi diye baktı.

Boğuşanların arasından çok güçlü bir gölge çıkarak Kolnai'ye doğru koştu. Elinden yakaladı ve onunla güreşmeye başladı. Her şey mahvolmuştu; Kolnai buyruğu yerine getirememişti.

Bika, umutsuzluk içinde:

- Kendim giderim! diye bağırdı; kulübenin tepesinden o da atladı ve sipere doğru koştu.

Âtş Feri ona doğru haykırdı:

- Dur!..

Düşman başkomutanıyla çarpışması gerekirdi; fakat bununla belki de her şeyi tehlikeye atmış olacaktı. Onun için, sipere doğru koşmayı sürdürdü.

Âtş Feri de arkasından koşuyordu. Ona bağırdı.

- Korkaksın! Benden kaçıyorsun! Ama korkma, yetişeceğim!..

Yetiştii bile. Hem de, tam, sipere atladığı vakit. Bika:

- Ateeeş! diye bağırarak kadar zaman ancak bulabilmişti.

Yanına gelen Âtş Feri, bir saniye içinde, kırmızı gömleğine, kırmızı şapkasına ve kırmızı suratına taptaze, on kadar bomba birden yedi ve:

- Siz şeytansınız be. Şimdi de yerin altından mı bombalıyorsunuz? diye bağırdı.

Artık, savaş hattından topçuların saldırısı adamakıllı kızıışmıştı. Kaleler yukarıdan, siper aşağıdan bomba yağdırıyordu. Kumlar fırtına halinde savruluyor; gürültüye şimdi taze sesler karışuyordu. O zamana kadar susmak zorunda kalmış olan siperin de artık sesi çıkıyordu. Bika son ve kesin saldırı anının gelmiş olduğuna karar verdi. Hattın kıyısında o bulunuyordu ve Kolnai, bir kırmızı gömlekleyle, ondan birkaç adım ötede boğuşuyordu. Siperin kıyısına çıkarak son buyruğu verdi:

- Şiddetli hücum! İleri...

Gerçekten, yerin altından yeni bir ordu çıkmıştı. Hücum yürüyüşüyle saldırdılar ve ikişer ikişer güreşmek durumunu kabul etmemeye çok dikkat ettiler. Kırmızı gömleklilere doğru yanaşık düzende yürüyerek onları siperden uzaklaştırdılar.

Barabaş, kaleden aşağıya:

- Kum bitti! diye bağırıyordu. Bika, koşarken:

- Aşağıya inin! Hücum! diye yanıt verdi. Bunun üzerine kale duvarlarında eller, ayaklar göründü ve topçular aşağıya indiler. Bunlar da, ikinci sık savaş safını oluşturuyorlar ve birincinin arkasından adım adım yürüyorlardı.

Ama savaş artık çok kızışmıştı ve kırmızı gömlekliler yenileceklerini anladıkları için kurullara pek kulak asmıyorlardı. Onların, ancak, kurallara uygun bir savaşla da zaferi kazanacaklarına inandıkları sürece buna gereksinimleri vardı. şimdi artık bütün kuralları bir yana bırakmışlardı.

Bu, tehlikeliydi. Pâl Sokaklıların yarısı kadar oldukları halde, onları bu biçimde haklayabilirlerdi.

Âtş Feri gürledi:

- Kulübeye! Kurtaralım onları!..

Bütün yumak yönünü değiştirerek kulübeye doğru yuvarlanmaya başladı. Pâl Sokaklılar bunu karşılamaya hazırlanmış değillerdi. Kırmızı gömleklilerin ordusu, önlerinde, raydan çıkmış bir katarla benziyordu. Birisi çivi çakarken çekiç vuruşları altında çivi ansızın nasıl eğilirse, saldırı çizgisi de böylece sola doğru kıvrılmıştı.

Âtş Feri önde bilinçsiz bir hızla koşuyor ve zafer umudu taşan bir sesle:

- Koşun arkamdan! diye bağırıyordu.

O anda, önüne bir şey yuvarlamışlar gibi, ansızın durdu. Kulübenin yanından önüne küçük bir çocuk gölgesi fırlamıştı. Kırmızı gömleklilerin başkanı korkarak durakladı ve savaşçılar birbirine çarparak onun arkasında durdu.

Âtş Feri'nin önünde küçük bir çocuk dikiliyordu: Ondan bir baş daha küçük olan ufak bir çocuk. Bu zayıf, sarışın çocuk, yasak! der gibi, iki elini havaya kaldırdı. Ve incecik sesiyle bağırdı:

- Dur!..

Ani tehlike nedeniyle korkudan şaşırmış olan Pâl Sokaklı çocuklar, hep bir ağızdan:

- Nemeçek! diye haykırdılar.

Küçük sarışın, ince kemikli hasta çocuk bu anda kocaman Âtş Feri'yi kucakladı; sıtmadan, yakıcı ve çarpıntılı hummadan, bilinçsiz bir heyecandan aldığı korkunç bir güçle, ne yapacağını şaşıran başkomutanı boylu boyunca yere serdi.

Sonra kendi de baygın bir durumda onun üzerine yıkıldı.

O anda, kırmızı gömleklilerin arasındaki düzen bağları çözölüvermişti. Sanki başlarını kesmişler gibi, Başkanlarının düşmesiyle, onların da alnına sonlarının damgası vurulmuştu. Pâl Sokağı çocukları bir an süren şaşkınlıktan yararlandılar. El ele tutuşup kocaman bir zincir oldular ve ne yapacağını bilmeyen düşman ordusunu dışarıya doğru sürdüler.

Âtş Feri kalktı; öfkeli ve kıpkırmızı yüzle, ateş saçan gözlerle çevresine baktı. Giysisinin tozlarını silkeledi ve tek başına kalmış olduğunu gördü. Ordusu, şimdi artık, kapıya yakın bir yerde, kazanan Pâl Sokaklılarla birbirlerine karışmış bir durumda boğuşuyordu ve o, tek başına ve yenilmiş olarak burada duruyordu.

Nemeçek, yanibaşında, yerde yatıyordu.

Son kırmızı gömlekliyi de dışarıya atıp kapıyı sürmeledikleri vakit yüzlerinde zaferin sarhoşluğu vardı. "Yaşasın!" sesleri ve zafer haykırışları havayı çınlatıyordu. Bika makine yapısı yönünden bekçiyle koşarak geldi. Su getirmişti.

Hepsi, yerde yatan küçük Nemeçek'in çevresine toplandılar ve biraz önceki güçlü "yaşasın!" seslerinin yerini bir ölüm sessizliği aldı.

Âtş Feri ayrı duruyor ve yenenlere somurtarak bakıyordu. Kulübede tutsaklar hâlâ gürültü ediyorlardı. Ama, şimdi onlara bakan kimdi!

Yano, Nemecek'i özenle yerden kaldırarak, siper tümseğine yatırdı. Sonra, gözlerini, alnını ve yüzünü suyla yıkamaya başladılar. Ve birkaç dakika sonra Nemecek gözlerini açtı. Solgun bir gülümseyişle çevresine baktı. Herkes susuyordu. Yavaşça:

- Ne var? diye sordu.

Fakat, herkes o kadar kendinden geçmişti ki, bu soruya yanıt vermek kimsenin aklına gelmedi. Ona, anlamı olmayan bakışlarla baktılar.

Çocuk:

- Ne var? diyerek sorusunu yineledi ve tümseğin üstünde doğruldu.

Şimdi Bika ona yaklaştı:

- İyice misin?

- İyiceyim.

- Bir yerin ağrımıyor ya?..

- Hayır.

Gülümsedi. Sonra şunu sordu:

- Yendik mi?

Bu soru üzerine, susmak şöyle dursun, hepsi birden yanıt verdiler. Bütün dudaklar birden:

- Yendik! diye bağırdı.

Âtş Feri'nin hâlâ bir odun yığınının dibinde durmasına ve Pâl Sokağı çocuklarının bu aile sahnesini ağır bakışlarla ve hüznü yüzle seyretmesine kimse aldırış etmiyordu.

Bika dedi ki:

- Yendik. İşin tam sonunda, hemen hemen başımıza bir yıkım geliyordu; bu yıkımın olmamasını sana borçluyuz. Sen birdenbire ortaya çıkıp da Âtş Feri'yi şaşırtmasaydın, kulübedeki tutsakları salıvereceklerdi ve o zaman kim bilir ne olurdu!

Küçük sarışın sanki bu söze içerlemişti:

- Doğru değil! dedi. Şimdi siz bunu ben sevineyim diye söylüyorsunuz. Hastayım da onun için böyle diyorsunuz.

Elini küçük alnında gezdirdi. Şimdi, yüzüne yine kan çıktığı için, kıpkırmızı olmuştu; hastalık ateşinin onu yakıp eritmekte olduğu besbelliydi.

Bika dedi ki:

- Seni şimdi hemen eve götüreceğiz. Buraya gelmekle delilik ettin. Annen, baban nasıl oldu da seni bıraktılar, aklım ermiyor.

-Bırakmadılar ki... Ben kendim geldim.

- Nasıl, nasıl?..

- Babam evden gitti; bir yere, prova için giysi götürdü. Annem de çorbamı ısıtmak için komşuya gitti. Giderken kapıyı kilitlemedi. "Bir şey gerekirse sesleniver" dedi. Ben yalnız kaldım. Yatağında oturup çevreyi dinledim. Hiçbir ses duymadım. Ama gene bana, bir şeyler duyuyormuşum gibi geliyordu. Atların koşması, borular ve bağırmalar işitiyor gibiydim. Çele'nin sesini de duydum. Sanki, "Gel, Nemecek, başımız darda!" diyordu. Sonra, senin bağırmanı işittim: "Sen gelme, Nemecek. Sana gereksinmemiz yok; çünkü hastasın, değil mi, zıp zıp oynadığımız ve eğlendiğimiz

vakit gelebiliyordun da, ne yazık ki, şimdi savaşıırken gelmiyorsun; savaşı yitiriyoruz!" Böyle dedin sen, Bika... Ben bunları söylediğini duydum. O zaman, hemen yatağımdan atladım. Atlarken de düştüm. Elbet ya! O kadar zamandan beri yatıyorum ki, büsbütün zayıfladım. Fakat yerden kalktım ve urbalarımı dolaptan çıkardım.. Ayakkabılarımı da. Çabucak giyindim. Annem eve döndüğü zaman giyimliydim. Ayak seslerini duyar duymaz, hemencecik giysilerimle yat

ağa girdim; üstümdeki urbaları görmesin diye, yorganı burnuma kadar çektim. Annem "Bir şey istiyor musun, diye sormaya geldim" dedi. "Hayır" dedim. O gene dışarı çıktı. O zaman ben de evden kaçtım. Ama, ben bir kahraman değilim; çünkü böyle sıkışık durumda olduğunuzu bilmiyordum; ben de ötekilerle dövüşmek için buraya geldim. Fakat Âtş Feri'yi gördüğüm vakit düşündüm ki, onun bana soğuk suda banyo yaptırması yüzünden sizinle savaşa girememiştim. O zaman çok kötü kızdım. Kendi kendime: "Göreyim seni, Ernö, ya şimdi, ya hiçbir zaman!" (*) dedim; gözlerimi kapadım ve.. ve.. atıldım üstüne...

Küçük sarışın bunları öyle bir coşkuyla söylüyordu ki, büsbütün yorgun düştü. Öksürmeye başladı. Bika:

- Daha fazla konuşma; sonra anlatırsın. Şimdi seni eve götüreceğiz, dedi.

Yano'nun yardımıyla, kulübeden tutsakları birer birer salıverdiler. Kimde silah kalmışsa aldılar. Hepsi, Marya Sokağı kapısından, sırayla ve somurta somurta çıkıp gidiyordu. Küçük, siyah baca şimdi onlarla alay edercesine, durmadan öksürüp tükürüyor; bıçkı makinesi de, sanki savaşı kazanan Pâl Sokağı ordusunun dostuymuş gibi, arkalarından ıslık çalıyordu.

En son Âtş Feri kalmıştı. Hâlâ, bir odun yığınının dibinde durmuş, yere bakıyordu. Kolnai ile Çele yanına gittiler ve silahını almak istediler.

Bika onlara seslendi:

- Başkomutana dokunmayın!

Bunu söyledikten sonra o da Âtş Feri'nin yanına giderek:

- General, siz kahramanca dövüştünüz! dedi.

Kırmızı gömlekli ona hüznle baktı: "Senin beni övmenin şimdi artık bana ne yararı dokunabilir!" demek istiyordu sanki...

Bika arkasına dönüp komut verdi:

- Selam!..

Pâl Sokağı ordusunda ses kesildi. Hepsi birden ellerini şapkalarına götürdüler. Bika, önlerinde dimdik duruyordu; o da elini şapkasına götürmüştü. Şimdi, zavallı Nemeçek'te de "er"lik ruhu uyanmıştı. Tümseğin üstünde güçlkle doğruldu ve elinden geldiği biçimde, yere dayanarak, o da dikkat duruşuna geçti ve selamladı. Zavalıcık, büyük hastalığına neden olanı selamlıyordu.

Âtş Feri selama karşılık verdikten sonra gitti. Silahını da birlikte götürdü. Silahını yanında götürebilen, yalnızca oydu. Geri kalan bütün silahlar: Ünlü ucu yaldızlı mızraklar, yaldızlı birçok savaş baltası kulübenin kapısı önünde bir tepe gibi yığılıyordu. Düşmandan geri alınan bayrak 3 numaralı kaleye yeniden dikilmişti. Onu, savaşın en şiddetli ve en heyecanlı anında, Sebeniç'in elinden Gereyb almıştı.

Nemeçek, gözlerini şaşkınlıkla açarak sordu:

- Gereyb burada mı?

Gereyb öne çıktı:

- Evet.

Küçük sarışın, Bika'ya, bir şey sorar gibi baktı. Bika yanıtladı:

- Kendisi burada. Ve yanlışını düzeltti. Ona üsteğmenlik rütbesini derhal geri veriyorum.

Gereyb kızarak:

- Sağ ol! dedi. Sonra, yavaşça ekledi:

- Ama...

- "Ama" da ne?..

Gereyb şaşırılmış bir durumdaydı:

- Biliyorum ki buna hakkım yok; çünkü bu Generalin bileceği bir iş... Ama... ben düşünüyorum... ben biliyorum ki Nemecek hâlâ erdir.

Derin bir sessizlik çöktü. Bunda Gereyb'in hakkı vardı. Büyük heyecan içinde, her şeyi üçüncü kez kendisine borçlu oldukları insanın hâlâ er olduğunu hepsi unutmuştu.

- Haklısın, Gereyb; dedi Bika, hemen bir şey yapmalıyız. Derhal atıyorum...

Nemecek sözünü kesti:

- Ben atanmak istemiyorum... Bunun için iş yapmadım... Buraya bunun için gelmedim...

Bika sert görünmek isteyerek bağırdı:

- Niçin gelirsen gel, bunun önemi yok. Asıl önemli olan, buraya geldiğin zaman ne yaptığındır. Nemecek Ernö'yü derhal yüzbaşılığa atıyorum.

- Yaşasın!..

Hepsi birden böyle bağırdılar. Teğmenler ve üstteğmenlerle birlikte hepsi yeni yüzbaşayı selamladılar. Hatta, Generalin kendisi en öne çıktı ve elini öyle askerce bir şapkasına götürdü ki, görenler onu er ve küçük sarışını general sanırlardı.

Eski giysiler giymiş ufak tefek bir kadının, geri yanda, Alan'da bir baştan öbür başa koştuğunun farkına varmışlardı. Bu kadın şimdi onların önüne çıkıvermişti.

- Hey Tanrım!.. -diye bağırdı.- Buradasın ha?.. Buraya geldiğini hemen anlamıştım zaten!..

Bu kadın Nemecek'in annesiydi. Zavallı ağlıyordu; çünkü hasta yavrusunu her yerde aramıştı ve buraya, ancak, onun nerede olduğunu çocuklardan sormak için gelmişti. Çocuklar çevresini alarak onu yatıştırdılar. Kadıncağz yavrusunu sarıp sarmaladı; kendi atkısını boynuna doladı. Onu eve götürüyordu.

O ana kadar hiç ağzını açmamış olan Vays:

- Onu eve kadar götürelim! dedi.

Bu düşünce herkesin hoşuna gitmişti. Hepsi:

- Götürelim! diye bağırdılar ve toparlanmaya başladılar. Savaş ganimeti olan silahları çabucak kulübeye doldurdular ve bütün kalabalık, kendi vücudunun sıcaklığından da bir şey verebilmek için çocuğunu koltuğunda sıkarak eve doğru çabuk çabuk yürüyen kadıncağzın peşine takıldı.

Pâl Sokağı'nda, ikişer olmuş durumda arkasından yürüyorlardı. Akşamın karanlığı artık inmişti. Lambaları yakmışlardı ve dükkânlardan yaya kaldırımına güçlü bir ışık dökülüyordu.

Sokakta ivedi ivedi giden yolcular bu acayip topluluk yanlarından geçerken bir an durup

bakıyorlardı: En önde; büyük bir atkıdan yalnızca burnu görünen küçük bir çocuğu koltuğunda sıkarak, ağlamış gözlerle, ivedi ivedi yürüyen zayıf, sarışın, ufak tefek bir kadın... Arkada; hepsi bir örnek yeşil-kırmızı şapka giymiş, asker adımıyla yürüyen, ikişer olmuş bir çocuk kafilesi.

Gülümseyenler de oluyordu. Bazı sokak delikanlıları kahkahayla gülüyorlardı. Fakat onların şimdi buna aldırış ettikleri yoktu. Başka zaman böyle bir gülüşe derhal ve en iyi biçimde karşılık veren Çonakoş bile, şimdi, arkadaşlarının arasında, şen kalfalara kulak asmadan, sessizce yürüyordu. Onlara göre bu, o kadar ciddi ve kutsal bir işti ki, bunu dünyanın en neşeli çapkını bile bozamazdı.

Nemeçek'in annesinin en küçük kaygısı bile, orduyla ilgilenmesine olanak vermeyecek kadar büyüktü. Bununla birlikte, Râkoş Sokağı'ndaki küçük evin kapısına geldikleri zaman, içeriye girmeden durmak zorunda kaldı; çünkü, çocuğunun inadı tutmuştu ve yeryüzünde, onu kapıdan içeriye sokacak güç yoktu. Annesinin kolundan kendisini kurtardı ve çocukların önüne dikilerek:

- Allahısmarladık! dedi.

Çocuklar birer birer onun elini sıktılar. Elleri ateş içindeydi. Sonra, annesiyle birlikte kapıdan girip karanlıkta kayboldu. Avluda bir kapı kapandı; küçük bir pencerede ışık görüldü. Ve sessizlik oldu.

Çocukların hiçbiri kapının önünden ayrılmamıştı. Kendileri sonradan bunun farkına vardılar. Birbirleriyle konuşmuyorlar; yalnızca avluya bakıyorlar; arkasında küçük kahramanı yine yatağa yatırdıkları aydınlık küçük pencereden gözlerini ayırmıyorlardı. Sonunda, içlerinden birisi pek acı bir biçimde göğüs geçirdi, Çele:

- Şimdi ne olacak? dedi.

Bundan sonra, ikişer üçer, karanlık dar sokaktan Üllö Caddesi'ne doğru yürüdüler. Şimdi artık hepsi yorgundu; savaş onlarda güç bırakmamıştı. Sokakta, eriyen karların soğuk soluğunu dağlardan getiren sert bir ilkyaz rüzgârı esiyordu.

Onların arkasından ötekiler de aşağıya, Ferens Vâroş'a doğru yöneldi. Kapının önünde, Bika ile Çonakoş'tan başka kimse kalmamıştı. Çonakoş, durduğu yerde sallanıyor, Bika'nın gitmesini bekliyordu. Ama Bika yerinden kımıldanmayınca, boynunu bükerek sordu:

- Gelmiyor musun?

Bika, yavaşça:

- Hayır, dedi.

- Kalıyorsun, demek?..

- Evet.

- Öyleyse... Allahısmarladık.

Yavaş yavaş, ayaklarını sürüyerek o da gitti. Bika arkasından baktığı zaman onun birçok kez dönüp baktığını gördü. Çonakoş az sonra köşeyi dönüp kayboldu. Atlı tramvayların geçtiği gürültülü Üllö Caddesi'nin yanında kendi halinde uzanan küçük Râkoş Sokağı, şimdi karanlıkta, sessizlik içinde dinleniyordu. Yalnızca, bir baştan bir başa rüzgâr inliyor ve sokak fenerlerinin camlarını tüm gücüyle sarsıyordu. Ara sıra rüzgâr şiddetli estiği zaman, titretilen ve dalgalı gaz alevleri birbirlerine gizli ve şingirtili birtakım işaretler veriyorlarmış gibi, birbiri ardı sıra hepsi şangırdıyordu. O anda, bu küçük sokakta, Bika Yânoş'tan, generalden başka kimse yoktu. Ve Bika Yânoş, general çevresine bakıp da yalnız olduğunu görünce yüreği öyle burkuldu ki, Bika Yânoş, general kapının kanadına dayanarak bütün yüreğiyle, acı acı hıçkırarak ağlamaya başladı.

Söylemeye hiçbirinin cesaret edemediği şeyi o da sezmiş, anlamıştı. Kendi erinin, ağır ve hüzünlü bir sönüşle nasıl eridiğini o da görüyordu. Bunun sonunun ne olacağını biliyor; bu sonun çok uzak olmadığını anlıyordu. O şimdi, zafere ermiş bir başkomutan olmasına aldırıyor; bu sefer ilk kez olarak erkeklikten ve ciddilikten ayrıldığına aldırıyor; içindeki çocuk ruhunun kendi benliğine egemen olmasına aldırıyor; yalnızca ağlıyor ve ağlarken durmadan söyleniyordu:

- Küçük dostum... İyi yürekli şeker kardeşim... temiz yürekli küçük yüzbaşım...

Bu sırada bir adam gelerek seslendi:

- Neye ağlıyorsun, küçük?

Ona yanıt vermedi. Adam omuz silkip yoluna gitti. Biraz sonra, kolunda kocaman bir sepetle, yoksul bir kadın geldi; o da durdu, fakat bir şey söylemedi. Bir süre baktı; sonra o da gitti. Onun ardından, kısa boylu, ufak tefek bir adam geldi ve kapıdan içeriye girdi. Dönüp baktı. Tanıdı:

- Sen misin, Bika Yânoş?

- Bika ona baktı:

- Benim, Bay Nemeçek.

Bu, zavallı terziydi. Kolunda giysi getiriyordu. Teyellenmiş urbaları prova için Buda'ya götürmüştü. Ama bu adam Bika'yı anlıyordu. Ona, ne, "Niçin ağlıyorsun, küçük?" diye sordu; ne de uzun uzun baktı. Yanına giderek akıllı küçük başını kucakladı ve onunla yarış edercesine, o da ağlamaya başladı. Öyle ki, Bika'da generallik ruhunu uyandırdı. Bika, terziye:

- Bay Nemeçek, ağlamayın... dedi.

Terzi elinin tersiyle gözlerini sildi; eliyle havaya doğru bir işaret yaptı. Sanki, "Benim için artık nasıl olsa hepsi bir. Hiç olmazsa biraz içimi boşalttım" demek istiyordu.

Generale:

- Tanrı senden razı olsun, yavrum. Haydi artık eve git, dedi ve avluya girdi.

Bika da gözlerini kuruladı ve göğüs geçirdi. Çevresine baktı. Eve gitmek istiyordu. Fakat, sanki bir güç onu bırakmıyordu. Hiç bir yararı olmayacağını bilmekle birlikte, öyle duyumsuyordu ki, şimdi burada kalmak ve can çekişen askerinin evinin önünde onur nöbeti beklemek kendisi için kutsal ve ciddi bir görevdi. Kapının önünde birkaç adım gezindi. Sonra, karşı yana geçip küçük eve oradan baktı.

İssız küçük sokağın sessizliği içinde şimdi ayak sesleri duyuluyordu. "Bir işçi evine gidiyor" diye düşündü ve karşı kaldırımında, başını önüne eğmiş olarak gezinmeyi sürdürdü. Kafası, o zamana kadar hiç aklından geçmemiş olan türlü türlü tuhaf düşüncelerle doluydu. Aklında yaşam ve ölüm vardı. Ve bu büyük sorunda hiçbir biçimde çıkacak yol bulamıyordu.

Ayak sesleri gittikçe yaklaşıyordu; fakat şimdi, yürüyen, sanki adımlarını ağırlaştırmıştı. Kara bir gölge evlerin dibinden çekine çekine yürüdü ve Nemeçekler'in evinin önünde durdu. Kapıdan içeriye baktı. Bir an için, kapı kemerinin altına bile girdi; sonra gene çıktı. Durdu. Bekledi. Sonra, evin önünde, bir aşağı bir yukarı gezinmeye başladı ve ilk olarak bir gaz lambasının altına geldiği zaman rüzgâr ceketinin eteğini kaldırdı. Bika oraya baktı. Ceketinin altında kırmızı gömlek görünüyordu.

Bu, Âtş Feri'ydi.

Şimdi, iki başkan uzun süre, birbirlerine gözlerini kırpmadan baktılar. Yaşamlarında ilk kez olarak, böyle karşı karşıya ve göz göze bulunuyorlardı. Burada, bu yaşlı evin önünde karşılaşmışlardı. Birisini yüreği, ötekini vicdanı buraya getirmişti. Birbirlerine bir tek sözcük bile

söylemediler. Yalnızca birbirlerine baktılar. Sonra, Âtş Feri yürüdü ve evin önünde gezinmeyi sürdürdü. Uzun süre, çok uzun süre, kapıcı kapıyı kilitlemek için karanlık avludan çıkıncaya kadar gezindi. O zaman Âtş Feri yanına gidip şapkasını çıkardı ve ondan yavaşça bir şey sordu. Kapıcının yanıtı Bika'nın kulağına kadar geliyordu:

- Çok kötü! dedikten sonra büyük, ağır kapıyı kapadı. Çıkan ses sokağın sessizliğini bozmuştu. Ama biraz sonra, dağların arasındaki gök gürültüsü gibi sönüp gitti.

Âtş Feri yavaş yavaş kımıldadı. Sağa sola yürüdü. Artık Bika'nın da eve gitmesi gerekiyordu. Soğuk bir rüzgâr inliyor; başkomutanların biri sağa, öbürü sola gidiyordu. O zaman bile, birbirlerine bir tek sözcük söylemediler.

Sonunda, küçük sokak taze ilkyaz gecesinin sessizliğine gömülmüştü; orada rüzgâr, şimdi artık, fenerlerin camlarını sarsarak, sarı gaz alevlerinin parlak saçlarını dağıtarak ve paslı birkaç rüzgâr horozunu bağırarak tek başına dolaşıyordu. Bütün yarıklardan içeriye üflüyor; zavallı küçük bir terzinin, masa başına oturmuş, gazete kâğıdına sarılı sucukla sessizce akşam yemeğini gevelediği ve küçük bir yatakta, ateşli yüzü ve yanan gözleriyle bir küçük yüzbaşının acıyla soluduğu bu küçük odaya da giriyordu. Pencereyi sarsıyor, gaz lambasının alevini dalgalandırıyor.

Ufak tefek kadın çocuğunu örtüp bastırdı:

- Rüzgâr esiyor, yavrum.

Yüzbaşı hüznünlü bir gülümsemeyle ve ancak işitilir bir biçimde, adeta fısıldayarak:

- Alan yönünden esiyor. Sevgili Alan yönünden esiyor.. dedi.

Macun Toplayanlar Birliği'nin büyük defterinden birkaç sayfa:

KARAR

"Bugünkü genel kurulda aşğıdaki kararları verdik ve bunları derhal Birliğin büyük defterine kaydediyoruz.

1.

Büyük defterin 17'nci sayfasında küçük harflerle "nemeçek ernö" diye bir kayıt var. Bu kaydın geçerliliği derhal kaldırılmıştır. Çünkü bu kayıt yanlışlıkla yapılmıştır. Genel kurul derhal bildirir ki, Birlik, adı geçen üyeyi nedensiz olarak incitmiştir ve o, buna, onurlu bir insan gibi katlanmıştır; tarihi bir olay olan savaşa, tam anlamıyla bir kahraman gibi katılmıştır; bu nedenle Birlik bildirir ki, eski kayıt, Birliğin bir yanlışısıdır ve yazman, üyenin adını buraya derhal baştan başa büyük harflerle yazacaktır.

2.

Derhal, baştan başa büyük harflerle kaydediyorum:

NEMEÇEK ERNÖ

Yazman

Leski

3.

Macun Toplayanlar Birliği genel kurulu, generalimiz Bika Yânoş'a, dünkü çarpışmayı tarih kitabındaki başkomutanlar gibi yönettiği için teşekkür etmeye oybirliğiyle karar vermiştir. Ve saygımızın kanıtı olarak şunu da karar altına aldık ki, Macun Toplayanlar Birliği'nin her üyesi, eve gider gitmez, tarih kitabının 168'inci sayfasının yukarıdan 4'üncü satırındaki "Hunyadi Yânoş" adının yanına mürekkeple, "ve Bika Yânoş" diye yazmak zorundadır. Bu kararı, Başkomutan buna layık olduğu için verdik. Çünkü eğer o, işini o kadar iyi yapmasaydı, kırmızı gömlekliler bizi tepelerlerdi. Aynı biçimde, herkes "Mohaç Bozgunu" başlıklı konudaki "Başpiskopos Tomori" adının üstüne - kendisi de onun gibi tepelendiği için- kurşun kalemle "ve Âtş Ferens" diye yazmak zorundadır.

4.

General Bika Yânoş, Birliğin servetini (üç kuruşu), razı olmadığımız halde, zorla almıştı. Çünkü, savaş gereksinimleri için, herkesin nesi varsa vermesi gerekliydi. Oysa bununla, yalnızca, 14 kuruşa bir boru satın almışlardı; oysa Rözer pazarından 6 kuruşa, 5 kuruşa bir boru alınabilirdi. Böyleyken yine, daha güçlü ses çıkarıyormuş diye pahalısını aldılar. Oysa kırmızı gömleklilerin, kendi savaş borularını ele geçirmiştik. Şimdi iki tane borumuz var. Oysa şimdi bize bir tanesi bile gerekli değil. Ve eğer gerekliyse bir tanesi de yeter. Onun için, Birliğin, servetini (üç kuruşu) geri istemesine; Generalin boruyu bir yerde satmasının uygun olacağına; ne olursa olsun, -kendisinin de söz vermiş olduğu- bu paraya bizim gereksinmemiz olduğuna karar verdik.

5.

Birliğin başkanı Kolnai Pâl derhal üyelerin eleştirisine uğrayacak; çünkü Birlik macununun

kurummasına neden oldu. Görüşmeleri kayıt defterine geçirmek gerektiğinden, görüşmeleri kayıt defterine geçiriyorum:

Başkan: Ben macunu şunun için çiğnemedim; çünkü savaşıyla uğraşıyordum.

Üye Barabaş: Bu bir özür değildir.

Başkan: Barabaş her zaman alay eder; onun bozduğunu hep ben düzeltirim. Ben macunu seve seve çiğnerim; çünkü namus ve onurun ne olduğunu bilirim ve anayasaya göre, macun çiğnemek için başkan seçildim. Ama benimle alay etmelerine izin veremem...

Üye Barabaş: Ben kimseyle alay etmiyorum.

Başkan: Ediyorsun.

Üye Barabaş: Hayır.

Başkan: Evet.

Üye Barabaş: Hayır.

Başkan: Pekâlâ, senin üstünde kalsın.

Üye Rihter: Sayın üyeler, önerim var: Büyük deftere Başkan için bir "azar" yazalım; çünkü görevini yapmamıştır.

Üyeler: Uygun, uygun...

Başkan: Ben, Birliğin bu seferlik beni bağışlamasını dilerim. Düşünün ki, dün bir yabancı aslan gibi dövüştüm ve emir subayı bendim ve en büyük tehlike içinde sipere koştum ve düşman beni yere yatırıp ezdi ve ülkemiz için acılara katlandım. Öyleyse şimdi, macunu çiğnemedim diye, niçin ayrıca acı çekeyim?

Üye Barabaş: Bu başkadır.

Başkan: Başka değildir.

Üye Barabaş: Başkadır.

Başkan: Değildir.

Üye Barabaş: Başkadır.

Başkan: Pekâlâ, senin üstünde kalsın.

Üye Rihter: Efendim, kabulünü öneriyorum.

Birlik: Kabul ediyoruz, kabul ediyoruz.

Soldan bir ses: Kabul etmiyoruz.

Başkan: Oya koyalım.

Üye Barabaş: Rica ederim, açık oyla olsun.

Oylar toplandı.

Başkan: Birlik üç fazla oyla, Başkan Kolnai Pâl'in suçlu olduğunu kabul ediyor. Bu rezalettir.

Üye Barabaş: Başkanın oy çokluğuna karşı kabalık etmeye hakkı yoktur.

Başkan: Vardır.

Üye Barabaş: Yoktur.

Başkan: Vardır.

Üye Barabaş: Yoktur.

Başkan: Pekâlâ, senin üstünde kalsın!

Gündemde başka madde olmadığı için, başkan oturumu kapar.

İmzalar: Leski (Yazman)

Kolnai (Başkan)

Gene de diretiyorum ki, bu rezalettir."

Rakoş Sokağı'ndaki küçük sarı evde derin bir sessizlik vardı. Her vakit avluda toplanıp yüksek sesle dedikodu yapan komşular bile şimdi, terzinin kapısının önünden geçerken ayaklarının ucuna basıyorlardı. Hizmetçiler tozunu silkecekleri urbaları ve halıları arka yana, avlunun öte başına götürüyorlar; orada bile, gürültüyü hasta duymasın diye, ancak şöyle böyle iş görüyorlardı. Eğer kendilerinde şaşmak yeteneği olsaydı halılar, her günkü öfkeli dayakların yerine bugün paylarına yumuşak, küçük vuruşlar düşmüş olmasına şaşarlardı...

Komşular cam kapıdan sık sık içeri bakıyorlardı:

- Nasıl oldu çocuk?

Hepsi şu yanıtı alıyordu:

- Ağır, çok ağır!

İyi yürekli kadınlar şunu bunu getiriyorlardı:

- Kadınım, birkaç yudum şarap getirdim, kabul edin...

- Gücünüze gitmesin, küçüğe birkaç şekerleme getirdim...

İyi yürekliilere ağlamış gözlerle kapıyı açan küçük sarışın kadın bu armağanlar için nezaketle teşekkür ediyordu; fakat onlardan pek de yararlandığı yoktu. Hatta bazılarına şöyle diyordu:

- Yemiyor, zavallıcık. İki günden beri ağzına ancak iki kaşık süt akıtabildik.

Saat üçte terzi eve geldi. Dükkândaydı ve oradan eve iş getirmişti. Dikkatle ve sessizce kapıyı açıp mutfığa girdi; karısına hiçbir şey sormadı.

Yalnızca, ona baktı. Karısı da ona baktı. Böylece, ikisi de birbirlerini anlamışlardı. Karşı karşıya, ses çıkarmadan duruyorlardı. Terzi kolunda getirdiği ceketleri bile bir yere koymamıştı.

Sonra, ikisi birden, ayaklarının ucuna basarak, çocuğun yattığı odaya girdiler. Şüphe yok ki, Pâl Sokağı'nın her zamanki şen eri ve şimdiki hüznü yüzbaşı çok değişmişti. Zayıflamış, saçları uzamış ve avurtları çökmüştü. Yüzü solgun değildi ve belki işin en hüznü yanı yanaklarının hep kıpkırmızı olmasıydı. Bu, sağlık kırmızılığı değildi. Günlerden beri ara vermeden onu yakan, içindeki ateşin yüzüne vurmasıydı.

Yatağın yanında durdular. Birçok yıkım, sıkıntı ve büyük acı görüp geçirmiş, zavallı ve basit insanlardı; onun için yakınmıyorlardı. Yalnızca, başlarını öne eğmiş duruyorlar ve yere bakıyorlardı. Biraz sonra, derin sessizlik içinde terzi sordu:

- Uyuyor mu?

Kadın sesle yanıt vermeye cesaret edemedi; yalnızca, evet der gibi başını salladı. Çünkü, şimdi artık çocuk yatakta o durumda yatıyordu ki, uyuyor mu, uyanık mı, anlamak mümkün değildi.

Dış kapıya hafifçe vuruldu. adın:

- Belki doktordur, diye fısıldadı.

Kocasını gönderdi:

- Aç kapıyı.

Kadın gitti; kapıyı açtı. Eşikte Bika duruyordu. Oğlunun arkadaşını gördüğü zaman kadıncağızın yüzünde hüznünlü bir gülümseme belirdi.

- Girebilir miyim?

- Gir oğlum.

Girdi.

- Nasıl?

- Hep öyle.

- Ağır mı?

Yanıt beklemeden, o da içeri girdi. Kadın da arkasından. Şimdi, yatağın yanında üçü birden duruyordu ve hiçbirini bir sözcük söylemiyordu.

Onlar yatağın yanında böyle dururken küçük hasta, kendisine baktıklarını ve kendisi için sustuklarını sezmiş gibi, sessizce, yavaşça gözlerini açtı. Pek hüznünlü bir halde, önce babasına, sonra annesine baktı. Daha sonra Bika'yı görünce gülümsedi. Ancak işitilen zayıf bir sesle ona:

- Sen burda mısın, Bika? dedi.

Bika yatağa daha ziyade yaklaştı:

- Buradayım.

- Burda mı kalacaksın?

- Evet.

- Ben ölünceye kadar mı?

Bika buna yanıt veremedi. Arkadaşına gülümsedi; sonra, yardım istiyormuş gibi, arkasına, kadına baktı. Fakat kadın onlara sırtını dönmüş ve önlüğünün ucunu gözlerine götürmüştü.

Terzi:

- Anlamsız şeyler söylüyorsun, yavrum; dedi ve gırtlığını kazıdı. Khm.. khm... Anlamsız şeyler söylüyorsun.

Ama Nemeçek Ernö bu sefer babasının söylediklerine kulak asmadı bile. Bika'ya baktı ve babasına doğru başıyla işaret edecek:

- Bunlar bilmiyorlar, dedi.

Şimdi artık Bika'nın da sesi çıktı:

- Kim demiş bilmiyorlar? Senden iyi biliyorlar.

Kımıldandı; güçlükle yastıktan başını kaldırdı ve yatağında oturdu. Kendine yardım edilmesine katlanamıyordu. Parmağını havaya kaldırdı ve ciddi bir tavırla:

- Ne söylerlerse söylesinler, onlara inanma. Çünkü onlar özellikle söylerler. Ben biliyorum ki öleceğim, dedi.

- Doğru değil.

- Doğru değil mi, diyorsun?

- Evet.

Sert sert baktı:

- Peki, ben yalan mı söylüyorum?

Kızmaması için onu yatıştırdılar. Çünkü onu kimse yalan söylemekle suçlayamazdı. Ama o bu kez pek sertti ve sözüne inanmamaları zoruna gitmişti. Ciddi bir yüz takınarak:

- Öyleyse, size söz veriyorum ki öleceğim! dedi.

Kapıcı kadın başını kapıdan içeri uzattı:

- Kadınım... Doktor geldi.

Doktor içeri girdi. Herkes onu saygıyla selamladı. Doktor çok sert, yaşlı bir adamdı. Bir sözcük bile söylemedi. Başıyla, pek hüznünlü bir biçimde selam verdi ve doğruca yatağın yanına gitti. Çocuğun nabzını tuttu; sonra alnını okşadı. Bunun arkasından, başını göğsüne eğip dinledi. Kadın sormadan duramadı:

- Rica ederim... Doktor bey... daha mı ağır?

Doktor, ilk kez olarak şimdi:

- Hayır, dedi.

Ama bunu pek tuhaf bir biçimde söylemişti. Kadının yüzüne bile bakmadan söylemişti. Sonra, şapkasını aldı ve yürüdü. Terzi, hizmete hazır bir durumda kapıyı açmaya koştu:

- Sokağa kadar götüreyim sizi, Bay Doktor.

Mutfaktan geçerlerken doktor terziye oda kapısını kapaması için bir göz işareti yaptı. Zavallı terzi doktorun kendisiyle baş başa görüşmek istemesinin ne demek olduğunu sezmişti. Kapıyı kapadı. Doktorun yüzünde şimdi daha içten bir anlatım var gibiydi.

- Bay Nemecek, dedi; sen erkeksin; seninle açık konuşacağım.

Terzi başını eğdi.

- Bu çocuk sabaha çıkmaz. Belki bu akşamı bile geçiremez.

Terzi kımıldanmadı bile. Ancak birkaç saniye geçtikten sonra, sessizce başını sallamaya başladı.

Doktor sürdürdü:

- Sen yoksul bir adamsın. Yıkımın ansızın gelmesi daha tehlikelidir de onun için söylüyorum. Onun için... böyle zamanlarda... böyle zamanlarda... gereken şeyleri... hazırlarsanız kötü olmaz...

Biraz daha baktı; sonra, birden elini omuzuna koydu:

- Tanrı'ya emanet olun. Bir saat sonra yine gelirim.

Terzi artık bunu işitmedi. Yalnızca önüne bakıyor; mutfağın tertemiz tuğlalarından gözünü ayırmıyordu. Doktorun gittiğini bile görmemişti. Yalnızca, gereken şeyleri hazırlamak düşüncesi durmadan kafasını kurcalıyordu. Bu gibi zamanlarda hazırlanması görenek olan şeyleri hazırlamak gerekti! Doktor bu sözüyle ne demek istemişti? Sakın tabut olmasın. Sendeleyerek odaya girdi; bir sandalyeye oturdu. Ağzından bir sözcük almak olası değildi; karısı boş yere yanına gitti:

- Doktor ne dedi?

Yalnızca, durduğu yerde sallanıyordu.

Şimdi, küçüğün yüzü sanki neşeliydi. Bika'ya döndü:

- Yanoş, buraya gel.

Yanına gitti.

- Otur şuraya, yatağımın kıyısına. Korkmazsın ya?

- Neden korkayım! Ne diye korkacaktım?

- Çünkü, tam sen yatağıma oturduğum zaman ölüveririm diye korkarsın belki. Fakat bundan korkmaya gerek yok; çünkü ben öleceğimi sezersem daha önce sana haber veririm.

Yanına oturdu.

- Ne istiyorsun bakalım?

Çocuk boynuna sarılarak ve önemli bir giz vermek istiyormuş gibi kulağına eğilerek:

- Kırmızı gömleklilerle ne yaptınız? dedi.

- Tepeledik onları.

- Ey, sonra?

- Sonra Bitki Bahçesi'ne, yerlerine döndüler; toplantı yaptılar. Akşam geç vakte kadar beklediler; fakat Âtş Feri gelmedi. Sonra, beklemekten canları sıkıldı; evlerine gittiler.

- Peki, Âtş Feri niçin gelmedi?

- Utanıyordu da ondan. Ve kendisini başkanlıktan atacaklarını biliyordu; çünkü savaşı yitirmişti. Hem, bugün öğle yemeğinden sonra gene toplandılar. Âtş Feri bu kez geldi. Dün gece onu burda, kapınızın önünde gördüm.

- Burda mı?

- Evet. Biraz iyileştin mi diye kapıcı kadından sordu.

Bu sözü duyunca Nemecek pek gururlandı. Kulaklarına inanamıyordu:

- Kendisi mi?

- Kendisi ya.

Pek hoşuna gitti. Bika anlatmayı sürdürüyordu:

- Ne diyordum; evet, adada toplantı yaptılar ve kıyameti kopardılar. Korkunç bir biçimde kavga ediyorlardı; çünkü herkes Âtş Feri'yi düşürmek istiyordu. Ondan yana çıkan yalnızca iki kişiydi: Vendaver'le Sebeniç. Pastorlar adamakıllı ona karşı dönmüşlerdi. Çünkü büyük Pastor başkan olmak istiyordu. Bunun sonu şu oldu ki, onu başkanlıktan attılar; büyük Pastor'u başkan olarak seçtiler. Ama, biliyor musun ne oldu?

- Ne oldu?

- Sonunda gürültü bitip de yeni başkan seçilince Bitki Bahçesi'nin korucusu adaya gidip müdürün bu gürültüye daha fazla katlanamayacağını söylüyor; onları bahçeden dışarı atıyor. Adayı kilitlediler. Köprüye de bir kapı yaptılar.

Bu haber üzerine yüzbaşı keyifli keyifli güldü:

- Ooo, bu çok güzel! Nerden biliyorsun bunları?

- Kolnai anlattı. Şimdi buraya gelirken ona rasladım. Alan'a gidiyordu; çünkü Macun Birliği'nin gene genel kurulu var.

Bu söz üzerine çocuk yüzünü ekşitti.

Yavaş sesle:

- Onları sevmiyorum artık. Onlar adımları küçük harfle yazdılar, dedi.

Bika hemen onu avutmaya çalıştı:

- Düzeltiltiler ama. Yalnız düzeltmekle de kalmadılar; adını büyük deftere baştan başa büyük harflerle yazdılar.

Nemecek, buna inanmamış gibi başını salladı:

- Doğru değil. Bunu sen bana, hasta olduğum için söylüyorsun. Beni avutmak istiyorsun.
- Hiç de değil. Doğru da onun için söylüyorum. Ant içerim ki doğru.

Küçük sarışın, gene, zayıf parmağını havaya kaldırdı:

- Beni avutmak için, şimdi artık yalan yere ant da içiyorsun.
- Fakat...
- Sus artık!

Ona bağırdı. O, yani yüzbaşı, generale! Sözcüğün tam anlamıyla bağırdı. Bu haykırış, Alan'da olsaydı korkunç bir suç sayılırdı; ama burada öyle değildi. Bika gülümseyerek katlandı.

- Pekâlâ, dedi; bana inanmıyorsan hepsini kendin görürsün. Senin için özel bir onur belgesi hazırladılar; nerdeyse onunla buraya gelecekler. Sana getiriyorlar. Bütün Birlik geliyor.

Ama küçük sarışın hâlâ inanmıyordu:

- Görürsem o vakit inanırım.

Bika omuz silkti. İçinden: "İnanmaması daha iyi; hiç olmazsa, onları gördüğü zaman sevinci o oranda büyük olur" diye düşünüyordu.

Fakat, bu sorunla, hastayı, istemediği halde kızdırmıştı. Macun Birliği'nin ona karşı yapmış olduğu hazırlık zavallının pek canını sıkıyordu. Kendi kendini kışkırtıyordu:

- Baksana, dedi; onların bana karşı yaptıkları pek çirkindi!

Bika konuşmaya artık cesaret edemiyordu; çünkü onu daha da öfkeliendirmekten korkuyordu. Hatta:

- Nasıl, hakkım yok mu? diye sorduğu zaman:
- Hakkın var, diye onayladı.

Nemecek:

- Oysa, diyerek yastığının üstüne oturdu; oysa ben, Alan'dan onlar da yararlansın diye, ötekiler için olduğu kadar onlar için de öyle çarpıştım ki! Oysa ben kendim için çarpışmadığımı biliyorum. Çünkü ben Alan'ı, Alan'ı, sevgili Alan'ı nasıl olsa artık bir daha göremeyeceğim.

Sustu. Acaba artık Alan'ı görmeyecek miydi? Küçük başıyla bu korkunç sorunu düşünüyordu. Çocuktuk. Burada, bu dünyada her şeyi seve seve bırakabilirdi; yalnızca Alan'ı, sevgili Alan'ı burada bırakmamalıydı.

Ve, bütün hastalığı boyunca olmamış olan bir şey şimdi olmuş; bu düşünce üzerine gözünden yaşlar akmaya başlamıştı. Ama onu ağlatan, üzüntüsü değildi; Pâl Sokağı'na, kalelerin dibine, kulübenin yanına bir kezcik daha gitmesine izin vermeyen korkunç "şey"e karşı duyduğu çaresiz öfkeydi. Şimdi, makine yapısı, araba hangarı, iki büyük dut ağacı aklına gelmişti. Bu ağaçlardan Çele için dut yaprağı koparırdı; çünkü Çeleler evlerinde pek çok ipekböceği beslerlerdi. Dut yaprağı onlar içindi ve Çele şıklığa düşküncü; ağaca tırmanıp da güzel urbalarının zarar görmesini istemezdi. Çele bunun için ağaca hep onu çıkarırdı; çünkü er oydu... İnce, küçük demir bacayı düşündü. Neşeyle püfürüp tertemiz mavi göğe doğru kar gibi beyaz buhar bulutçukları püskürtür ve bunlar çabucak, bir an içinde dağılıp hiç olurdu. Ve bıçkı makinesinin odunları keserken çıkardığı o dost, ıslıklı ses buradan

duyuluyordu sanki.

Yüzü kızardı, gözleri parladı.

- Alan'a gitmek istiyorum! diye bağırdı.

Bu haykırışa kimse yanıt vermediği için, yineledi; fakat bu kez sesi daha inatçı ve daha direticiydi:

- Alan'a gitmek istiyorum!

Bika elini tuttu:

- Sabret biraz; gelecek hafta, iyi olursan gene gelirsın.

Hırslandı.

- Hayır! Şimdi gitmek istiyorum. Hemen şimdi! Urbalarımı verin. Pâl Sokağı şapkasını giyeceğim.

Elini yastığın altına uzattı; oradan, utku kazanmış bir yüzle, yamyassı olmuş olan yeşil-kırmızı şapkayı çıkardı. Onu bir an bile yanından ayırmamıştı. Giydi.

- Giysilerimi verin!

Babası, üzülerek:

- Hele iyi ol da, sonra, Ernö, dedi.

Ama artık onunla başa çıkamıyorlardı. Hasta ciğerlerinin olanak verdiği güçle bağırdı:

- Ben iyi olmayacağım!

Bunu bir üst tavrıyla söylediği için, ona kimse karşı çıkmadı.

- İyi olmayacağım! diye bağıırıyordu. Siz yalan söylüyorsunuz; çünkü, ben öleceğimi iyi biliyorum. Neresi hoşuma giderse orada ölürüm! Ben Alan'a gitmek istiyorum!

Elbet, bu olacak iş değildi. Hepsi birden yanına koştular; kandırmaya, yatıştırmaya ve anlatmaya çalıştılar:

- Şimdi olmaz...

- Hava bozuk...

- Gelecek hafta inşallah...

Zeki bakışları karşısında söylemeye ancak cesaret ettikleri hüznü söz boyuna yinelemek zorunda kalıyorlardı:

- Hele iyi ol da...

Fakat o bunların hiçbirini kabul etmiyordu. Onlar havanın kötülüğünden söz ederken, herkesin yaşam bulduğu ve ancak Nemecek Ernö'nün, yaşamını geri alamadığı, yaşatıcı, bol ışıklı, ilkyaz güneşi sıcak ve parlak bir biçimde avluya dökülüyordu ve çocuk nöbet içinde kıvranıyor; delice bağırıp çağırıyordu. Yüzü kıpkırmızıydı ve minicik burun delikleri açılıyordu. Söylev verir gibi bağırdı:

- Alan başlı başına bir ülkedir! Sizin bundan haberiniz yok; çünkü siz hiçbir zaman yurt için çarpışmadınız!

Kapı çalındı. Kadın dışarıya çıktı. Kocasına:

- Baksanıza, Bay Çetneki gelmiş! dedi.

Terzi mutfağa çıktı. Bay Çetneki, giysilerini Nemecekler'e yaptıran bir belediye memuruydu. Terziyi gördüğü zaman, sinirli sinirli:

- Bizim kruvaze gri ceketten ne haber? dedi.

İçeriden üzücü söylev işitiliyordu:

- Boru öttü... bütün Alan toz içinde yüzüyordu... İleri! İleri!

Terzi dedi ki:

- Efendim, dilerseniz şimdi giyip prova edebilirsiniz; ancak, şunu rica ederim, burada, mutfakta buyurun giyin... Lütfen bağışlayın... Çocuğum ağır hasta... İçeride yatıyor...

Odadan, kısık bir çocuk sesi yankılanıyordu:

- İleri! İleri! Beni izleyin! Şiddetli hücum! Ordaki kırmızı gömlekliyi görüyor musunuz? Âtş Feri gümüş mızrakla önde gidiyor... Şimdi suya atacaklar!

Çetneki kulak kabarttı:

- Bu ne?

- Bağırıyor zavallıcık.

- Mademki hasta, ne diye bağırıyor?

Terzi omuz silkti:

- O artık hasta bile değil, efendim... Son dakikalarını yaşıyor... Ateşten sayıklıyor zavallı...

Çift sıra düğmeli, beyaz çizgili kurşuni ceketi içeriden getirdi. Kapıyı açtığı vakit şunlar duyuluyordu:

- Siperdekiler, susun! Dikkat! İşte geliyorlar... Geldiler bile! Borazan, çal boruyu!

Elini huni gibi yaptı.

- Trata... trara... tratata!

Bika'ya bağırdı:

- Sen de çal!

Bika elini huni gibi yapmak zorunda kaldı. Şimdi ikisi birden boru çalıyordu: Yorgun, titrek, zayıf, ince bir sesle; tıpkı onun gibi hüzünlü gelen, sağlıklı başka bir ses. Artık Bika'yı gözyaşları boğuyordu. Bununla birlikte o dayanıyor, erkekçe direnç gösteriyor ve boru çalmak onun da hoşuna gidiyormuş gibi yapıyordu.

Bay Çetneki, soyunurken:

- Üzgünüm, fakat benim bu gri giysiye çok gereksinmem var, dedi.

Odadan sesler geliyordu: - Trata! Trata!

Terzi ceketi giydirdi ve yavaş sesle konuşmaya başladılar:

- Koltuk altı biraz açılacak.

- Evet efendim.

(-Trata! trata!)

- Bu düğme biraz yüksek, bunu daha aşağıya alın; çünkü ütü göğüste serbestçe dolaşırsa hoşuma gider.

- Evet, beyefendiciğim.

(- Şiddetli hücum! İleri!)

- Kol biraz kısa gibi geliyor bana.

- Sanmam.

- Ama iyi bakın. Siz bütün ceketlerin kollarını kısa yapıyorsunuz; bu sizin kusurunuz!

Terzi: "Neden benim kusurum olsun?" diye düşündü ve ceketin yenine tebeşirle işaret etti. İçeride gürültü gittikçe artıyordu.

Çocuk sesi haykırdı:

- Haha! Demek burdasın ha? Şimdi karşımda duruyorsun! Sonunda yakaladım seni, korkunç başkan!

Şimdi, şimdi! Görürüz, kim daha güçlü?

Bay Çetneki:

- Pamuk koyun, dedi; biraz omuza, biraz da göğüse, her iki yanına.

(- Puf! Seni yere vurdum!)

Bay Çetneki kurşuni ceketini çıkardı ve giyinirken terzi yardım etti.

- Ne vakit hazır olacak?

- Öbür gün.

- Peki. Ama biraz uğraşın onunla da, gene bir hafta sonraya kalmasın. Başka işiniz var mı şimdi?

- Ah, şu çocuk hasta olmasaydı, beyefendiciğim!

Bay Çetneki omuz silkti:

- Bu acı bir şey. Çok üzgünüm; fakat, dedim ya, benim bu giysiye gereksinmem var; hem çok ivedi.

Şunu bir an önce bitirin.

Terzi göğüs geçirdi:

- Hiç merak etmeyin.

Bay Çetneki:

- Allahısmarladık! dedi ve neşeli bir biçimde uzaklaştı. Kapıdan, bir kez daha, dönüp bağırdı:

- Hemen başlayın çalışmaya!

Terzi güzel kurşuni ceketini aldı ve doktorun söylediklerini düşündü. Bu gibi zamanlarda sağlanması gereken olan şeyleri sağlama gerekiyordu. Ne yapsın, hemen işe koyuldu. Bu kurşuni ceketten alacağı para kim bilir nereye harcanacaktı. Bu beş on kuruş belki marangozun, çocuk tabutları yapan marangozun cebine girecekti ve Bay Çetneki Tuna kıyısındaki gazonoda yeni giysisiyle koltuklarını kabartarak keyfedecekti.

Yine odaya girdi ve hemen dikişe oturdu. Şimdi artık yatağa bakmıyordu bile. İşini çabuk bitirmek için, hızla iğneye, ipliğe yapıştı. Çünkü iş her bakımdan ivediydi. Bay Çetneki'nin de, belki marangozun da ona gereksinmesi vardı.

Küçük yüzbaşıyla başa çıkmanın artık olanağı yoktu. Gücünü toplayıp yatağın üstünde ayağa kalkmıştı. Uzun gecelik entarisi topuklarına kadar iniyordu. Başında, yeşil-kırmızı şapka çapkınca yana eğilmişti. Selam verdi. Şimdi artık hırıltılı konuşuyordu ve bakışları bilinmez bir noktaya dikiliydi.

- Saygıyla bildiririm, Generalim, kırmızı gömleklilerin başkanını yere vurdum; beni yükseltmenizi rica ederim! Bana yan bakmayın, artık yüzbaşıyım ben! Yurt için ben çarpıştım; yurt için ben öldüm. Trata! trara! Çal Kolnai!

Bir eliyle karyolasının baş yanına dayandı:

- Bombalayın, kaleler! Hahooo! İşte Yano! Dikkat et Yano! Sen de yüzbaşı olacaksın, Yano! Hem, senin adını küçük harflerle yazmayacaklar! Ah, ne kötü yürekli çocuklarsınız siz! Beni çekemediniz; çünkü Bika beni seviyordu; çünkü onun dostu bendim, siz değil! Bütün Macun Birliği bir budalalık! Çıkıyorum! Birlik'ten çıkıyorum.

Yavaşça ekledi:

- Lütfen sicil defterinde belirtin.

Terzi, küçük ve alçak iskemleden şimdi ne bir şey görüyor, ne bir şey duyuyordu. Kemikli parmakları ceketin kumaşı üzerinde çevik devinimlerle işliyor; iğne ve yüksük parlıyordu. Kıyamet kopsa yatağa bakmayacaktı. Gözü oraya ilişirse bütün isteğini derhal yitirmekten, Bay Çetneki'nin güzel kurşuni ceketini yere çarpmaktan ve çocuğunun boynuna sarılmaktan korkuyordu.

Şimdi yüzbaşı yatağında oturuyor ve sesini çıkarmadan yastığa bakıyordu.

Bika yavaşça sordu:

- Yoruldun mu?

Yanıt vermedi. Bika yorganını bastırdı; annesi başının altında yastığını düzeltti:

- Konuşma artık; dinlen.

Bika'ya baktı. Ama, görmediği bakışlarından anlaşılıyordu. Yüzünde şaşkınlık vardı. Ona:

- Baba... dedi.

General, boğuk sesle:

- Yok, yok, diye seslendi; ben baban değilim... Tanımadın mı? Ben Bika Yanoş'um.

Hasta; yorgun bir sesle, anlaşılmaz bir biçimde yineledi:

- Ben... Bika... Yanoş'um...

Şimdi uzun bir sessizlik oldu. Çocuk, gözlerini yumarak, sanki bütün üzüntülü insanların bütün acıları onun küçücük yüreğine sıkışmış gibi, uzun ve derin bir soluk aldı.

Hiç ses yoktu. Uykusuzluktan ancak ayakta durabilen ufak tefek, sarışın kadın:

- Belki uyuyacak, diye fısıldadı. Bika, yavaşça:

- Çekilelim, dedi.

Yandaki yeşil renkli köhne divana oturdular. Şimdi terzi de işini bırakıp kurşuni ceketini dizlerinin üstüne koydu ve başını alçak masaya eğdi. Hepsi susuyordu. Derin bir sessizlik vardı; sineğin uçuşunu bile işitmek olasıydı.

Avludan, pencereyi geçerek, çocuk sesleri geliyordu. Dışarıda, birbirleriyle yavaş sesle konuşan bir alay çocuk var gibiydi. Bika'nın kulağına, birden, tanıdık bir sözcük çarptı. Bir ad işitmişti; birisi: - Barabaş! diye fısıldamıştı.

Kalktı; ayaklarının ucuna basarak odadan dışarı çıktı. Mutfağın camlı kapısını açıp da avluya çıktığı zaman tanıdık yüzler gördü. Kapının eşiğinde, çekingen durumda bir alay Pâl Sokaklı çocuk duruyordu.

- Siz misiniz?

Vays:

- Evet. Bütün Macun Toplayanlar Birliği burada, diye fısıldadı.

- Ne istiyorsunuz?

- Ona bir onur belgesi getirdik. Birliğin kendisinden af dilediği ve adının büyük deftere hep büyük harflerle kaydedildiği onda yazılı. Büyük defter de burda. Bütün genel kurul da burda.

Bika başını salladı:

- Daha önce gelemez miydiniz?

- Niçin?

- Çünkü şimdi uyuyor.

Kurulun üyeleri birbirlerine baktılar.

- Daha erken gelemedik; çünkü, kurulun başkanı kim olsun diye bir tartışma çıktı. Vays seçilinceye kadar bu yarım saat sürdü.

Eşikte kadın göründü:

- Uyumuyor; şimdi sayıklıyor, dedi.

Çocuklar kımıldamadan duruyorlardı. Hepsi üzüntülüydü.

Kadın:

- İçeri gelin, çocuklar; sizi görürse kendine gelir belki, dedi.

Kapıyı ardına kadar açtı. Sırayla, tapınak kapısından giriyorlarmış gibi, çekine çekine ve saygıyla içeriye girdiler. Şapkalarını dışarıda, kapının önüneyken çıkarmışlardı. Son girenin ardından kapı yavaşça kapandığı zaman hepsi de, ses çıkarmadan, terbiyeli terbiyeli ve açılmış gözlerle, oda kapısının eşiğinde duruyorlardı. Terziye bakıyorlar, yatağa bakıyorlardı. Terzi o vakit bile başını kaldırmadı. Boynunu bükmüş, susuyordu. Ağlamıyordu. Ancak, pek yorgundu. Yüzbaşı, yatağında gözleri açık yatıyor; güçlükle ve derin derin soluk alıyordu ve ince dudaklı küçücük ağzı açıktı. Fakat, kimseyi tanı mıyordu. O, şimdi artık belki de, dünya gözüyle görülemeyen şeyleri görüyordu. Kadın çocukları öne doğru itti:

- Yanına gidin!

Ağır ağır yatağa doğru yürüdüler. Fakat, güçlükle ilerliyorlardı. Biri ötekine cesaret veriyordu:

- Sen git.

- Sen git ileri.

Barabaş:

- Kurulun başkanı sensin, dedi.

Vays bunun üzerine yavaş yavaş yatağın yanına gitti. Ötekiler de onun arkasına dizildiler. Çocuk onlara bakmıyordu bile.

Barabaş:

- Söyle! diye seslendi ve Vays titrek bir sesle başladı:

- Sen... Nemeçek...

Ama Nemeçek işitmiyordu. Sık sık soluk alıyor ve kımıltısız bir bakışla duvara bakıyordu.

Vays:

- Nemeçek! diye yineledi ve hemen hemen ağlamak üzereydi.

Barabaş kulağına eğilerek:

- Böğürme! dedi.

Vays!

- Böğürmüyorum! diye yanıtladı ve ağlamadan bu kadarcık bir şey olsun söyleyebildiğine sevindi. Sonra kendini topladı.

- Pek sayın yüzbaşım! diye söyleve başladı ve cebinden yazılı bir kâğıt çıkardı: Buraya geldiğimiz vakit... ve ben başkan olarak... derhal, Birlik adına... çünkü biz yanıldık... ve biz hepimiz senden şimdi af diliyoruz... ve bu onur belgesinde... burada hepsi yazılı...

Arkasına döndü. Gözlerinde iki damla yaş parlıyordu. Ama, dünyanın bütün hazinelerini verseler, onlar için en büyük zevk olan resmi sesi bırakacak değildi.

Geriye seslendi:

- Yazman, Birliğin defterini ver.

Leski, hizmete hazır bir tavırla defteri verdi. Vays, çekine çekine, onu yatağın kıyısına koydu ve sayfaları karıştırarak "kayd"ın yazılı olduğu yeri buldu. Hastaya:

- Bak buraya; işte burada yazılı, dedi.

Bu sırada, hastanın gözleri ağır ağır kapandı. Beklediler. Sonra, Vays gene:

- Bak! dedi.

O yanıt vermedi. Hepsi, yatağa daha çok sokuldular. Kadın, titremeler içinde, çocukların arasından kendine yol açtı. Yavrusunun üstüne eğildi. Acayip, şaşkın ve titrek bir sesle, kocasına:

- Baksana! Soluk almıyor... dedi.

Başını göğsüne eğdi. Şimdi, hiçbir şeye aldırmayarak hızla bağırdı:

- Baksana! Soluk almıyor!

Çocuklar geri çekildiler. Küçük odanın bir köşesinde sıkışık bir durumda durdular. Birliğin defteri, karyoladan, Vays'ın açtığı biçimde yere düştü.

Kadın şimdi bütün gücüyle haykırdı:

- Baksana! Elleri buz gibi!

Bu sözleri izleyen derin ve boğucu sessizlik içinde, o zamana kadar iskemlede boynunu bükerek sessiz ve kımıltısız oturmuş olan terzinin birdenbire hıçkırmaya başladığı işitildi. Yaşlı adamların yaptığı gibi, sessizce ve ancak işitilir bir biçimde ağlamaktaydı. Ağlarken omuzları sarsılıyordu. Zavallı, Bay Çetneki'nin güzel kurşuni ceketine şimdi bile dikkat ediyordu; üstüne gözyaşları dökülmesin diye, onu dizlerinden kaydırmıştı.

Kadın ölmüş olan çocuğu kucakladı, öptü; sonra, yatağın yanına diz çökerek minimini yastığa kapandı ve hıçkıra hıçkıra ağlamaya başladı. Macun Birliği'nin yazmanı, Pâl Sokağı'ndaki Alan'ın yüzbaşısı Nemeçek Ernö ise, sonsuz sessizlik içinde, duvar gibi beyaz bir yüzle ve kapanmış gözlerle, yatakta arka üstü yatıyordu ve şimdi artık kesindi ki, çevresinde olup bitenlerin hiçbirini görmüyor, hiçbirini duymuyordu. Yüzbaşı Nemeçek'in görmesi ve duyması için melekler gelmişler ve kendisini, ancak yüzbaşı Nemeçek gibi olanların tatlı bir müzik duydukları ve parlak bir görkem gördükleri yere götürmüşlerdi.

Barabaş, yavaşça:

- Geç geldik, dedi.

Bika oda kapısının eşiğinde, başını öne eğmiş duruyordu. Daha demin, birkaç dakika önce, yatağın kıyısında otururken hıçkırıklarını zor tutmuştu; şimdi gözlerine yaş gelmemesine ve ağlayamamasına şaşıyordu. Ruhunda ölçölmez bir boşlukta çevresine baktı. Köşeye çekilmiş olan çocukları gördü. Vays öndeydi ve elinde, Nemeçek'in göremediğı süslü onur belgesi vardı.

Bika yanlarına gitti:

- Haydi eve gidin.

Onlar, zavallılar, oradan, arkadaşlarının yatakta cansız yattığı bu yabancı küçük odadan gidebileceklerine adeta seviniyorlardı. Arka arkaya sıralanarak, odadan mutfağı, oradan da güneşli avluya çıktılar. Leski en arkadaydı. Özellikle en geriye kalmıştı. Hepsi dışarıya çıktığı zaman, ayaklarının ucuna basarak yatağın yanına gitti ve Birliğin defterini yavaşça yerden aldı. Yatağı ve artık sesi çıkmayan küçük yüzbaşıya baktı. Sonra, ötekilerin ardından, o da güneşli avluya çıktı. Buradaki cılız küçük ağaçlardan kuşların, genç ve neşeli ufak böceklerin sesi geliyordu. Kuşlara baktılar, avluda durdular. Hiçbir şey anlamıyorlardı. Arkadaşlarının öldüğünü biliyorlar; fakat bunun ne demek olduğunu bilmiyorlardı. Yaşamlarında ilk kez gördükleri, anlaşılması olanaksız, gayet tuhaf bir şeyden gözlerini ayıramayanlar gibi, şaşkın şaşkın birbirlerine bakıyorlardı.

Karanlık basarken Bika sokağı fırladı. Çalışması gerekiyordu; çünkü ertesi gün ağır dersler vardı. Latince güçtü ve çoktan beri derse kalkmadığı için, Profesör Rats'ın kendisini kaldıracağına kesin diye bakıyordu. Ama, canı hiç çalışmak istemiyordu. Kitabı ve sözlüğü bir yana itip sokağı çıktı.

Sokakta, amaçsız olarak dolaşmaktaydı. Pâl Sokağı'ndan ve her zaman gezip oynadıkları yerlerden adeta kaçıyordu. O hüzünlü günde Alan'ı yine görmek gerektiğini düşünmek içini sızlatıyordu.

Fakat, hangi yana doğru giderse gitsin, her yerde her şey Nemeçek'i anımsatıyordu.

Üllö Caddesi...

onakoş'la birlikte üçü, keşif kolu olarak Bitki Bahçesi'ne giderken buradan geçmişlerdi.

Köztelek Sokağı...

Bir gün, öğle vakti, okul dönüşü bu küçük sokağın ortasında durmuşlardı ve Nemeçek Pastorlar'ın bir gün önce Müze bahçesinde zıpızıplarını nasıl aldıklarını büyük bir ciddilikle anlatmıştı. onakoş tütün fabrikasının yanına gitmiş, bodrum penceresinin demir parmaklığından tütün tozu alıp çekmişti. Ne hapşırılmışlardı! Hepsini anımsıyordu.

Müze yakınları...

Oradan da geri döndü. Alan'dan ne kadar kaçarsa, acı bir duygunun kendisini o kadar güçlü bir biçimde oraya doğru çektiğini duyumsadı. Sonunda, çekinmeden, dosdoğru, cesaretle Alan'a gitmek için kendi kendine ansızın karar verdiğinde, içine bir hafiflik geldi. Bir an önce oraya varmak için acele ediyordu ve kendini ülkelerine daha yakın duyumsadıka, yüreğini yavaş yavaş dolduran ferahlık artıyordu. Marya Sokağı'na geldiğı vakit bunu artık o kadar güçlü bir biçimde duydu ki, oraya bir an önce varmak için koşmaya başladı. Gittikçe artan karanlıkta köşeye varıp da kül renkli tahtaperdeyi gördüğü zaman yüreğı çarpmaya başlamıştı. Durmak zorunda kaldı. Şimdi artık koşmak için neden yoktu; şimdi artık oradaydı. Küçük kapısı açık duran Alan'a doğru ağır adımlarla ilerledi. Yano, kapının önünde, tahtaperdeye dayanmış piposunu içiyordu. Bika'yı görür görmez gülererek eliyle işaret etti:

- Tepeledik onları!

Bika hüzünlü bir gülümsemeyle karşılık verdi. Fakat Yano coşmuştu:

- Tepeledik... sepetledik... kovaladık...

General, sessizce:

- Evet, dedi.

Sonra bekçinin önünde durdu. Bir süre sustu; sonra:

- Biliyor musun ne oldu, Yano? dedi.

- Ne oldu?

- Nemeçek öldü.

Bekçi gözlerini açtı. Pipoyu ağzından çıkardı ve sordu:

- Nemeçek hangisiydi?

- Şu küçük sarışın.

- Ahah! dedi bekçi ve pipoyu yine ağzına götürdü: Vah zavallı!

Bika kapıdan içeri girdi. O zamana kadar birçok neşeli saat görmüş olan bu geniş ve boş kent toprağı, önünde sessizce dinleniyordu. Ağır ağır öbür başa kadar giderek siperin yanına vardı. Siperde savaşın izleri hâlâ duruyordu. Kumlar ayak izleriyle doluydu. Çocuklar siperden saldırıya geçtikleri zaman toprak tümseğinin orası burası çökmüştü. Odun yığınları, tepelerinde kalelerle, esmer ve kapkara birbirinin yanında duruyordu ve kalelerin yan duvarları kendi barutları olan kumlarla baştan başa bozulmuştu.

General tümseğin üstüne oturarak elini çenesine dayadı. Alan'da çıt yoktu. Küçük demir baca akşam olunca soğumuştı ve çalışkan ellerin gene altını yakacakları sabahı bekliyordu. Bıçkı makinesi de dinleniyor ve küçük ev tomurcuklanan yaban asmasının dalları arasında uyuyordu. Uzaktan, kentin gürültüsü buraya, sanki düşte duyuluyormuş gibi yansıyor. Arabalar gürültü çıkararak geçiyor; şurada burada insanlar bağıyor; bir komşu evin -belki mutfak olan ve artık lamba yanan- arka pencerelerinin birinden neşeli şarkı sesleri geliyordu. Bir hizmetçi kız şarkı söylüyordu.

Bika ayağa kalktı ve kulübeye doğru, açıktan bir eğri çizerek yürüdü. Nemeçek'in Âtş Feri'yi, David'in Golyat'a (*) yaptığı gibi yere serdiği noktada durdu. Yere eğildi ve değerli ayak izlerini aradı. O ayak izleri ki, kumlardan, küçük dostunun bu dünyadan kaybolduğu gibi kaybolacaktı. Toprak burada karışmıştı; ayak izlerini göremedi. Oysa Nemeçek'in minimini ayaklarının izlerini, görse tanırdı. Zaten o kadar küçüktü ki, kırmızı gömlekliler bile, Bitki Bahçesi'ndeki yıkıntıda, Vendaver'inkinden daha ufak olan kundurasının izlerini gördükleri vakit şaşkınlıkla bakmışlardı. Anımsanmaya değen o günde...

Göğüs geçirerek yürümeyi sürdürdü. Küçük sarışının Âtş Feri'yi ilk kez gördüğü 3 sayılı kalenin yanına gitti. Âtş Feri ona bakıp aşağıya:

- Korkuyor musun, Nemeçek? diye bağırmıştı.

General yorgundu. O günün acıları bedenini, ruhunu hırpalamıştı. Sert bir şarap içmiş gibi sendeliyordu. Güçlkle 2 numaralı kaleye tırmanıp içine çömeldi. Burada hiç olmazsa kimse görmüyor, kimse rahatsız etmiyordu; tatlı anılarla baş başa kalabilirdi ve belki, eğer ağlayabilirse, gözyaşlarıyla içini boşaltabilirdi.

Rüzgâr ona sesler getiriyordu. Kaleden aşağıya baktı ve kulübenin önünde koyu iki küçük gölge

gördü. Karanlıkta onları tanıyamadı. Kendi arkadaşlarından biri mi, seslerinden tanıyacak mı diye dikkat etti.

İki çocuk, birbirleriyle yavaş sesle konuşuyorlardı. Biri:

- Bana bak, Barabaş, dedi; işte şimdi, tam zavallı Nemecek'in ülkemizi kurtardığı yerde bulunuyoruz.

Sustular. Sonra şu söz duyuldu:

- Bana bak, Barabaş; şimdi burada barışalım; hem de gerçekten ve bir daha küsmemek üzere. Birbirimize darılmanın anlamı yok.

Barabaş, heyecanla:

- Hay hay, ben barışıyorum. Zaten buraya onun için geldik, dedi.

Gene sustular. Karşı karşıya, konuşmadan duruyorlardı ve her biri, barışmak için ilk davranışı öteki yapsın diye bekliyordu. Sonunda Kolnai konuştu:

- Haydi, Allahısmarladık.

Barabaş sevinç ve heyecanla yanıtladı:

- Haydi güle güle.

Birbirlerinin elini sıktılar. Böyle, el ele uzun süre kaldılar. Sonra, hiçbir şey söylemediler; yalnızca kucaklaştılar.

Bu da olmuştu. Bu mucize de olmuştu. Bika yukarıdan, kaleden onlara bakıyordu; fakat kendini belli etmedi. O yalnız kalmak istiyordu. Hem, onları niçin rahatsız edeyim, diye düşünüyordu.

Biraz sonra, iki küçük adam yavaş sesle konuşa konuşa Pâl Sokağı'na doğru yürüdü. Barabaş:

- Yarınki Latince dersi güç, dedi.

- Evet, dedi Kolnai.

Barabaş içini çekti:

- Senin için kolay; çünkü sen dün kalktın. Ama ben çoktan beri derse kalkmadım; bugünlerde sıra bana gelir.

Kolnai dedi ki:

- Dikkat et, ama; 2'nci konunun 10'uncu satırından 23'üncü satırına kadar olan bölüm yoktur. Kitabında işaretledin mi?

- Hayır.

- Sakın burasını da bellemeye kalkma! Dur, ben seninle geleyim de kitabına işaret edeyim.

- Hay hay.

Görülüyor ki onlar artık dersi düşünüyorlardı. Çabucak unutmuşlardı. Nemecek niçin ölmüşse Profesör Rats onun için yaşamda kalmıştı ve Latince dersi de yaşıyordu; özellikle, onlar da yaşıyorlardı.

Yürüdüler; akşamın karanlığında gözden yittiler. Şimdi Bika sonunda yapayalnız kalmıştı. Ama, kalede içi rahat değildi. Hem, vakit de ilerlemişti. Yojef Varoş'taki kiliseden baygın çan sesleri geliyordu.

Kaleden indi ve kulübenin önünde durdu. Yano'nun, küçük Pâl Sokağı kapısından kulübesine doğru

geldiğini görmüştü. Hektor, yanı başında, kuyruğunu sallayarak ve yerleri koklayarak koşuyordu. Bekçi:

- Ne o, küçük bey, eve gitmedin mi? dedi.

Bika:

- Artık gidiyorum, diye yanıt verdi.

Bekçi yine güldü:

- Evde sıcak akşam yemeği seni bekliyor.

Bika, bir makine duygusuzluğuyla:

- Sıcak akşam yemeği... diye yineledi ve Rakoş Sokağı'nda, zavallı terzinin evinde de şimdi iki küçük insanın, terziyle karısının, mutfakta sıcak akşam yemeğine oturduğunu; odanın içinde mumlar yandığını ve Bay Çetneki'nin çift sıra düğmeli güzel kurşuni ceketinin orada olduğunu düşündü. Ve raslantıyla kulübenin içine baktı. Tahta duvara dayanmış birtakım acayip araçlar gözüne ilişti. Burada; yuvarlak, kırmızı-beyaz teneke levhalar.. hız katarı kulübenin önünden hızla geçerken demiryol bekçilerinin sapından tutup gösterdiklerine benzer yuvarlaklar.. tepesinde sarı madenden bir boru bulunan üç ayaklı bir araç.. ve, beyaza boyanmış kazıklar... vardı.

Sordu:

- Bunlar ne?

Yano içeriye baktı:

- Bunlar mı, bunlar mühendis.

- Nasıl mühendis?

- Yapı mühendisinin.

Bika'nın yüreği korkunç bir biçimde çarpıyordu:

- Yapı mühendisinin mi? Onun ne işi var burada?

Yano pipodan bir soluk çekti:

- Yapı yapacaklar.

- Burda mı?

- Evet. Pazartesi günü işçiler geliyor. Alan'ı kazacaklar... Bodrum yapacaklar... Temel atacaklar...

- Ne? diye haykırdı Bika. Buraya yapı mı yapacaklar?

Bekçi, kayıtsızca:

- Yapı yapacaklar, dedi; üç katlı büyük bir yapı... Alan'ın sahibi yaptırıyor bunu.

Ve kulübeye girdi.

Bika'nın gözünde dünyanın altı üstüne gelmişti. Şimdi artık gözlerinden yaşlar akıyordu. Kapıya doğru, önce çabuk çabuk yürüdü, sonra koştu. Buradan; o kadar acıya katlanarak ve o kadar kahramanca dövüşerek savundukları halde, şimdi kocaman bir kira yapısını sonsuza kadar taşımak üzere sırtına almak için, onları vefasızca bırakan bu hayırsız toprak parçasından kaçıyordu.

Bir daha dönmek üzere yurdundan ayrılan bir insan gibi, kapıdan, bir kez daha dönüp baktı ve bu düşünce üzerine yüreğini sıkan büyük acının içinde, yalnızca küçük, pek küçük, miniminicik bir avuntu vardı. Zavallı Nemecek, Macun Toplayanlar Birliği'nin af dilemek için gönderdiği kurulla

görüŖememiŖti ama, hiç olmazsa, yolunda can verdiği yurdunu elinden aldıklarını görmek yıkımına da uğramamıŖtı.

Ertesi gün, büyük sınıf engin ve soğuk bir sessizlik içinde yerinde otururken ve Profesör Rats; derin sessizlik içinde -yavaş sesle Nemeçek Ernö'y  anmak ve bütün sınıfı ertesi gün öğleden sonra saat üçte hep siyah veya koyu renkli giysilerle RakoŖ Sokağı'nda toplanmaya çağırmak üzere- ağır adımlarla ve resmi bir tavırla kürsüye doğru giderken, Bika YanoŖ  zg n bakıŖlarla önündeki sıraya baktı ve temiz ocuk yüreğini Ŗimdi ilk olarak aydınlatmaya baŖlayan bir seziŖle: "Gerçekten, Ŗu yaŖam nasıl bir Ŗey ki hepimiz onun, durmadan savaŖan, bazen üzüntülü, bazen neŖeli hizmetileriyiz!" diye d Ŗ nd .